

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Diplomová práce

**Analýza ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska
a České republiky**

Bc. Martin Kukla

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Martin Kukla

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Analýza ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska a České Republiky

Název anglicky

Analysis of the economy and standard of living of the Austria and the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je porovnání a vyhodnocení ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska a České Republiky v letech 2004 až 2018

Metodika

V teoretické části práce bude obsažena charakteristika Rakouska a České republiky (historie, členství v EU, vývoj ekonomiky pomocí makroekonomických ukazatelů). Dále základní východiska a zdroje pro charakteristiku a hodnocení ekonomického rozvoje a životní úrovně vybraných zemí – vymezení (definice a způsob propočtu) základních makroekonomických ukazatelů (zejména HDP, konečná spotřeba, nezaměstnanost, HDP na obyvatele, deficit a dluh vládních institucí).

V praktické části bude obsaženo srovnání ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska a České republiky pomocí vybraných ekonomických ukazatelů (v národní měně) v časové řadě od roku 2004 do roku 2018.

Ve své práci použiji několik vědeckých metod. Jednou z nich bude vědecký popis (vymezení, definice vybraných makroekonomických ukazatelů). Dále bude použita metoda analýzy, a to při práci s číselnými údaji, názory na zachycený vývoj ekonomických ukazatelů, nastínění problémů a stanovení závěrů. Na závěr po-užiji syntetickou metodu k vyjádření vlastních názorů na zachycené srovnání ekonomiky a životní úrovně Rakouska a České Republiky.

Doporučený rozsah práce

50=60s.

Klíčová slova

Ekonomický rozvoj, životní úroveň, systém národních účtů, produktivita práce, HDP, konečná spotřeba, ne-zaměstnanost, deficit, dluh, inflace

Doporučené zdroje informací

BUSINESSINFO. Hlavní makroekonomické ukazatele [online]. 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: [h p://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hlavnimakroekonomicke-ukazatele-cr-3112.html](http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hlavnimakroekonomicke-ukazatele-cr-3112.html)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Evropský systém účtů ESA2010, Český statistický úřad, Praha 2015 (interní publikace)

ČSU (2015). Přehled metod, postupů, zdrojů použitých při sestavení deficitu a dluhu. Český statistický úřad [online]. <https://apl.czso.cz/nufile/Metodika2016.pdf>

EVROPSKÁ UNIE A JEJÍ PROMĚNY V OBDOBÍ GLOBÁLNÍ NESTABILITY (SEMINÁŘ) a NEWTON COLLEGE, ed., 2015. Evropská unie a její proměny v období globální nestability: souhrnná publikace z vědeckopopularizačního semináře realizovaného v rámci projektu Podpora šíření poznatků výzkumu evropské integrace ... : Brno, 20. listopadu 2015. ISBN 978-80-87764-05-3

NORDHAUS, W D. – SAMUELSON, P A. *Ekonomie: 19. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-0629-0.

OECD data. theOECD [online] [vid. 2017f-12-05]. Dostupné z: [h p://data.oecd.org](http://data.oecd.org)

VEJMĚLEK, J. – SPĚVÁČEK, V. – ZAMRAZILOVÁ, E. – ŽDÁREK, V. – ROJÍČEK, M.

Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 2. 12. 2019

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 12. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 17. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "**Analýza ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska a České Republiky**" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 2. 4. 2020 _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu diplomové práce prof. Ing. Miroslavu Svatošovi, CSc. za odborné vedení a cenné připomínky při vypracování diplomové práce.

Analýza ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska a České Republiky

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na analýzu ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska a České republiky. V teoretické části jsou nejprve uvedena východiska používaných souhrnných ukazatelů – základy z ekonomické teorie, charakteristika makroekonomické analýzy a systému národních účtů, jako základu mezinárodně srovnatelných souhrnných ukazatelů. Dále je uvedeno základní vymezení souvisejících ekonomických kategorií – ekonomický růst, ekonomická úroveň, hrubý domácí produkt, produktivita práce, disponibilní důchod, mzdy a platy, zaměstnanost, inflace a deficit a dluh vládních institucí.

Praktická část, metodou rozboru a srovnání, obsahuje vyhodnocení vzájemného vztahu souhrnných ukazatelů Rakouska a České republiky, v časové řadě od roku 2004 do roku 2018. Současně je (metodou extrapolace) nastíněna projekce ukazatelů a odhad období, ve kterém by bylo možné dosažení shodné úrovně (za podmínek období od roku 2004 -2018) včetně návrhu na odpovídající opatření.

Klíčová slova: Ekonomický rozvoj, životní úroveň, systém národních účtů, produktivita práce, HDP, konečná spotřeba, nezaměstnanost, deficit, dluh, inflace

Analysis of the economy and standard of living of the Austria and the Czech Republic

Abstract

The thesis is focused on the analysis of economic development and living standards of Austria and the Czech Republic. Within the theoretical part, first, the theoretical starting points are stated – basis from economy theory, the characteristics of macroeconomic analysis and national accounts system (as basis of internationally comparable indicators). The basic definitions of the related economic categories follow – economic growth, economic level, gross domestic product, productivity, disposable income, wages and salaries, employment, inflation and general government deficit and debt.

The practical part covers (by the method analysis and comparison) evaluation of aggregate indicators (of Austria and the Czech Republic) in the time series from 2004 to 2018). Simultaneously, the projection of the indicators is outlined – and the estimate of the period, in which should be possible to reach the same level.

Keywords: Economic development, standard of living, national accounts system, labor productivity, GDP, final consumption, unemployment, deficit, debt, inflation

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika.....	13
3 Teoretická část.....	15
3.1 Základní charakteristika České republiky a Rakouska.....	15
3.2 Makroekonomická analýza a systém národních účtů.....	21
3.3 Souhrnné ukazatele.....	26
3.3.1 Vývoj vymezení makroekonomických ukazatelů.....	26
3.3.2 Ekonomický rozvoj, ekonomická úroveň, hrubý domácí produkt a produktivita práce	29
3.3.3 Zaměstnanost / nezaměstnanost.....	35
3.3.4 Náhrady zaměstnancům, mzdy a platy, disponibilní důchod	38
3.3.5 Konečná spotřeba.....	40
3.3.6 Inflace	42
3.3.7 Deficit (schodek)/přebytek a dluh vládních institucí	43
4 Vlastní práce	47
4.1 HDP a produktivita práce Rakouska a České republiky	47
4.1.1 HDP v tržních hodnotách.....	47
4.1.2 HDP v paritě kupní síly	51
4.1.3 HDP na obyvatele v tržních cenách.....	53
4.1.4 HDP na obyvatele v PPP	55
4.1.5 Produktivita práce	56
4.2 Zahraniční obchod.....	59
4.2.1 Česká republika export a import.....	59
4.2.2 Rakouský export a import.....	62
4.3 Nezaměstnanost.....	64
4.4 Konečná spotřeba - Skutečná individuální spotřeba	67
4.5 Inflace.....	72
4.6 Deficit a dluh vládních institucí	73
4.6.1 Deficit vládních institucí.....	74
4.6.2 Dluh vládních institucí.....	76
5 Shrnutí a výsledky	79
5.1 Výsledky srovnání souhrnných ukazatelů	80
6 Závěr.....	85

7 Seznam použitých zdrojů	88
8 Přílohy	94

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Nejdůležitější exportní země České republiky	17
Tabulka č. 2: Nejdůležitější importní země pro Českou republiku	18
Tabulka č. 3: Nejdůležitější exportní země Rakouska.....	20
Tabulka č. 4: Nejdůležitější importní země pro Rakousko.....	20
Tabulka č. 5: Soukromé a veřejné institucionální jednotky podle sektorů	24
Tabulka č. 6, Veřejný sektor a jeho subsektory	24
Tabulka č. 7: Výrobní metoda HDP	31
Tabulka č. 8: Důchodová a výdajová metoda HDP	31
Tabulka č. 9: Konečná spotřeba.....	41
Tabulka č. 10, Výpočet deficitu/přebytku sektoru vládních institucí	45
Tabulka č. 11, Struktura dluhu vládních institucí.....	46
Tabulka č. 12: Hrubý domácí produkt České republiky a Rakouska v letech 2004-2018 v mil. Eur (tržní ceny).....	48
Tabulka č. 13: HDP v paritě kupní síly Rakouska a ČR v milionech EUR, PPS.....	51
Tabulka č. 14: Hrubý domácí produkt České republiky a Rakouska na obyvatele v letech 2004 – 2018 (v Euro tržních cenách a v %).....	53
Tabulka č. 15: HDP na obyvatele v eur PPP Rakouska a České republiky.....	55
Tabulka č. 16: Produktivita práce v PPP Rakouska a České republiky v letech 2004 až 2018 (EUR).....	57
Tabulka č. 17: Produktivita práce na jednu hodinu v % podílu vůči EU	58
Tabulka č. 18: Vývoz a dovoz ČR mil EUR, %	59
Tabulka č. 19: Vývoz a dovoz Rakouska v mil EUR	62
Tabulka č. 20: Průměrná míra nezaměstnanosti v ČR a Rakousku v letech 2004 - 2018 ..	65
Tabulka č. 21: Skutečná individuální spotřeba v ČR a Rakousku v letech 2004 – 2018 v mil EUR	70
Tabulka č. 22: Vývoj míry inflace v ČR a Rakousku v letech 2004 až 2018 v %.	72
Tabulka č. 23: Deficit/přebytek hospodaření vládních institucí České republiky a Rakouska v letech 2004 až 2018 (meziroční % porovnání)	74

Seznam grafů

Graf č. 1: Vývoj hrubého domácího produktu v ČR a v Rakousku v letech 2004 až 2018 v %	48
Graf č. 2: Porovnání HDP Rakouska a ČR v paritě kupní síly.....	51
Graf č. 3: Přírůstek HDP na obyvatele v absolutních hodnotách (EUR, tržní ceny).....	54
Graf č. 4, HDP na obyvatele v eur PPP Rakouska a České republiky.....	55
Graf č. 5: Vývoz a dovoz České republiky v mil EUR.....	60
Graf č. 6: Vývoz a dovoz Rakouska v mil EUR.....	62
Graf č. 7: Porovnání salda ZO ČR a Rakouska od roku 2004 do roku 2018 (mil EUR).....	64

Graf č. 8: Průměrná míra nezaměstnanosti v ČR a Rakousku v letech 2004 - 2018	65
Graf č. 9: Rozdíl mezi ČR a Rakouskem v porovnání skutečné individuální spotřeby v mil EUR.....	71
Graf č. 10, Vládní deficit České republiky a Rakouska v letech 2004-2018 v %	74
Graf č. 11: Dluh sektoru vládních institucí České republiky a Rakouska v % (národní měna).....	77

1 Úvod

Přestože se Česká republika v povědomí lidí stále řadí mezi vyspělé průmyslové země, je možné konstatovat, že je to v rámci zemí, které tvořily tzv. východní blok, socialistické země. Ve vztahu k západním evropským zemím však stále zaostává a dokonce se vytváří názor na to, že se stává pouze montovnou pro vyspělé země (o čemž svědčí např. výroba automobilových dílů). Do popředí se dostává otázka proč tomu tak je, a kdy se ekonomika České republiky přiblíží úrovni západních zemí, zejména úrovni jejich sousedů – Německu a Rakousku.

Vytvoření „železné opony“ mezi západními, nejen mezi evropskými západními a východními zeměmi, ale mezi východními a ostatními vyspělými zeměmi (např. USA, Kanada aj.) mělo dopad na ekonomický rozvoj a ekonomickou úroveň zemí východního bloku. Česká republika, vzhledem k výrobní struktuře – založené (již v době 2. sv. války) na těžkém průmyslu, našla v podmínkách poválečného a dalšího období, rozsáhlé odbytové trhy právě v zemích východního bloku. Vzhledem k nižší ekonomické úrovni Sovětského svazu, Maďarska, Bulharska, Rumunska aj., ke struktuře jejich výroby, zde byla i poptávka po průmyslovém zboží spotřebního charakteru (obuv, oděvy aj.) pro obyvatelstvo. To umožnilo relativně rychlý rozvoj ekonomiky ČR.

Na druhé straně, embargo ze strany vyspělých západních států a železná opona, měly dopad na vědecko-výzkumnou základnu, na zavádění nových technologických postupů, na růst produktivity práce.

V tomto směru má proto nezanedbatelné postavení srovnávání dosažených výsledků České republiky v ekonomické i v sociální oblasti s úrovní zejména vyspělých členských zemí EU, které by mělo být neoddelitelnou součástí prací na přípravě cílů a opatření hospodářské politiky vlády České republiky. Pokud jde o vztah k Rakousku, je tato otázka významnější i z toho pohledu, že je zde významná historická souvislost ve vývoji těchto zemí.

První – teoretická část práce – je věnována pohledu na Českou republiku a Rakouska a na jejich základní charakteristiky (se kterými se také seznamují i turisté). Vzhledem k tomu,

že rozbor ekonomického rozvoje a ekonomické úrovně, je založen především na makroekonomických ukazatelích, je zde uvedena i charakteristika systému národních účtů, jako základního zdroje potřebných informací.

Tento systém, založený na mezinárodním standardu - Evropský systém účtů, ESA 2010 – zajišťuje, vymezením odpovídajících definic a způsobů propočtu, srovnatelnost zemí na národohospodářské úrovni v mezinárodním měřítku. Je to systém, který používají především členské státy Evropské unie. V návaznosti na to jsou uvedeny charakteristiky základních makroekonomických ukazatelů, jakými jsou hrubý domácí produkt, hrubý domácí produkt na obyvatele, zaměstnanost, resp. nezaměstnanost, disponibilní důchod nebo konečná spotřeba. Jejich popis je doplněn schematickým zobrazením vzájemných vztahů vybraných uvedených ukazatelů.

Uvedené ukazatele charakterizují (v časové řadě a v procentním vyjádření) ekonomický rozvoj Rakouska a České republiky a ve vztahu na jednoho obyvatele – ekonomickou úroveň země – předpoklad rozvoje životní úrovně. Životní úroveň je kromě takových ukazatelů, jakými je HDP na obyvatele, mzdy nebo zaměstnanost zkoumána z hlediska spotřeby konkrétních druhů výrobků a služeb. Tato stránka životní úrovně však není předmětem teoretické (ani vlastní části) předložené práce, i když je neoddělitelnou součástí životní úrovně. Rozbor spotřeby vybraných druhů výrobků a služeb a ve srovnání České republiky a Rakouska by představoval samostatnou diplomovou práci.

Praktická část diplomové práce je věnována charakteristice vývoje vybraných makroekonomických ukazatelů České republiky a Rakouska (na základě konkrétních číselných údajů především z databáze Eurostatu) v období od roku 2004 do roku 2018. Snahou je i uvedení příčin daného vývoje (i když ne vždy bylo snadné jejich dohledání).

Součástí charakteristiky a porovnání vývoje vybraných makroekonomických ukazatelů je uvedena i představa o možném dosažení úrovně Rakouska v určitých ukazatelích a v určitém časovém období, za předpokladu dosavadních příznivých ekonomických podmínek koncem sledovaného období.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je porovnání a vyhodnocení ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska a České republiky v letech 2004 až 2018.

Dílčí cíle:

- a) Prvním dílčím cílem je porovnání a vyhodnocení ekonomické a životní úrovně, dle vybraných ukazatelů.
- b) Druhým dílčím cílem je zjištění, jestli se rozdíl mezi oběma zeměmi v ekonomické a životní úrovni zmenšuje.
- c) Třetím cílem je odhad budoucího vývoje a dosažení stejné úrovně obou zemí u určitých ukazatelů na základě vyhodnocení dat za období 2004 až 2018.

2.2 Metodika

Diplomová práce vychází z období od roku 2004 až do roku 2018. Rok 2004 byl zvolen díky vstupu České republiky do Evropské unie a rok 2018 byl zvolen s ohledem na dostupnost získání všech potřebných dat.

Výběr České republiky a Rakouska byl zvolen díky mnoha společným rysům. Především to byl společný vývoj zemí spojených v uspořádání Rakouska-Uherska do roku 1918 a po roce 1989 je to ekonomika založená na tržním hospodářství. Je to jedna ze čtyř sousedních zemí se společnou hranicí a určitá hospodářská propojenost zde stále existuje. Současně je Rakousko jednou z cílových zemí cestovního ruchu nebo pracovních příležitostí pro občany České republiky.

V teoretické části práce bude obsažena charakteristika Rakouska a České republiky (historie, členství v EU, vývoj ekonomiky pomocí makroekonomických ukazatelů). Dále základní východiska a zdroje pro charakteristiku a hodnocení ekonomického rozvoje a životní úrovně vybraných zemí – vymezení (definice a způsob propočtu) základních makroekonomických ukazatelů (zejména HDP, konečná spotřeba, nezaměstnanost, HDP na obyvatele, deficit a dluh vládních institucí), které jsou souhrnnými ukazateli národních účtů.

V praktické části bude obsaženo srovnání ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska a České republiky pomocí vybraných ekonomických ukazatelů (zejména ve společné měně států měnové unie – EUR), a to v časové řadě od roku 2004 do roku 2018. Ve této diplomové práci bude použito několik vědeckých metod. Jednou z nich bude vědecký popis (vymezení, definice vybraných makroekonomických ukazatelů). Dále bude použita metoda analýzy, a to při práci s číselnými údaji, nastínění problémů a stanovení závěrů. Na závěr je použita syntetická metoda k vyjádření vlastních názorů na zachycené srovnání ekonomiky a životní úrovně Rakouska a České republiky.

3 Teoretická část

3.1 Základní charakteristika České republiky a Rakouska

Česká republika

„Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana“. (15, článek 1). Česká republika vznikla 1. ledna 1993 po rozdělení Československa (resp. jejího federativního uspořádání v letech 1990-1992) na Českou republiku a Slovenskou republiku.

V čele státu je prezident republiky (v současné době Miloš Zeman od roku 2013), volený oprávněnými voliči (občany ČR nad 18 let) přímou volbou na 5 let. Jeho funkcí je reprezentace státu s omezenou pravomocí v rozhodovacích procesech. Kandidát na prezidenta musí získat nadpoloviční počet hlasů všech voličů.

Česká republika jako demokratický stát, je uspořádáním zákonodárných, výkonných a soudních orgánů (orgánů soudní moci). Zákonodárným orgánem republiky je Parlament České republiky, který je dvoukomorový. Dolní komoru představuje poslanecká sněmovna a horní komoru představuje senát. Poslaneckou sněmovnu tvoří 200 poslanců, kteří jsou voleni na 4 roky. Senát je složen 81 senátory volených na 6 let a každé 2 roky se mění třetina všech senátorů. Výkonným orgánem České republiky je vláda. Vláda se skládá z předsedy, místopředsedy a ministrů, zastupujících tzv. ústřední orgány. Místní výkonné orgány jsou pak zastoupeny územními samosprávnými celky – obcemi a vyššími samosprávnými celky. (6)

Vyššími samosprávnými celky jsou kraje. Podle Českého statistického úřadu je v současné době, tedy v roce 2019 počet obcí 6 253 a počet krajů 14. Hlavním městem republiky je Praha, která je i sídlem prezidenta republiky, parlamentu a vlády. Je ekonomickým, hospodářským, politickým, průmyslovým a společenským centrem České republiky. Žije zde přes 1 300 000 obyvatel a další obyvatelé dojíždějí do Prahy za prací. Dále je v zemi dalších 5 měst, jejichž počet obyvatel překračuje 100 000. (8)(29)

Demografie

V České republice žije 10,65 milionů obyvatel. Úředním jazykem je čeština. Současný vývoj, vykazuje postupné stárnutí celé populace v zemi (což je charakteristický rys i pro jiné státy v Evropě). Je to viditelné v počtu obyvatel starších 65 let, jejichž počet se od roku 2004 zvyšuje. Problémem je to, že se snižuje i počet osob v produktivním věku. Do celkového počtu obyvatel patří i cizinci, kteří žijí v České republice (mají zde povolení k dlouhodobému pobytu), kteří tvoří 5,3 % z celkového počtu obyvatel. Nejvíce zastoupeni jsou Vietnamci, Slováci, Ukrajinci, Rusové a Němci. Je zde zastoupena i etnická menšina, do které patří Romové. Odhadem jich je něco kolem 240 000, ale podle oficiálních čísel jich je 5000. Toto číslo je ale zkreslené, jelikož všichni Romové nemusí deklarovat, že patří do této etnické menšiny. Z hlediska náboženství není Česká republika nijak vyhraněná (považuje se za ateistickou), svobodu zde mají všechna náboženství. (44)(29)

Geografie

Česká republika leží ve vnitrozemí, ve střední Evropě, o rozloze 78 866 km² a hraničí s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem. Z velké části je ohraničena horskými útvary, jejichž nejvyšší horou je Sněžka (1602 m. n. m). Nejdelsí řekou je Vltava, která je velmi důležitou říční tepnou Čech, přičemž všechny vodní toky odtékají v podstatě na sever nebo na jih, ale žádný z významnějších vodních toků nepředstavuje přítok ze sousedního státu. (35)

Ekonomická situace

Po roce 1989, resp. po vzniku České republiky v roce 1993 (rozdělením federativního uspořádání Československa), se její ekonomika postupně transformovala z centrálně řízené ekonomiky na tržní ekonomiku. V tomto směru došlo ke změně vlastnických vztahů prostřednictvím restitucí, malé a velké privatizace podniků. Restituce představovaly vrácení znárodněného majetku původním vlastníkům (bytových domů, průmyslových podniků, zemědělské a lesní půdy aj.). Současně byl vrácen majetek obcím a neziskovým organizacím (např. církvím, tělovýchovným a podobným organizacím). Privatizace představovala převod majetku za úplaty formou malé a velké privatizace. V „malé“ privatizaci se jednalo především o prodej majetku v oblasti služeb – obchodu, stravování apod. - v aukcích. Ve velké privatizaci se jednalo o prodej středních a velkých podniků

v tzv. 1. vlně (s návrhy do 1. 1. 1992) a 2. vlně (s návrhy do 31. 12. 1992), přičemž řada podniků byla převedena na akciové společnosti (takže šlo o prodej akcií). Privatizace daných podniků – formou akcií se uskutečnila prostřednictvím kupónové privatizace. Současně však majetek státní správy, přírodní zdroje, vodní díla, pošta nebo zdravotnická, sociální a některá kulturní zařízení, byly z privatizace vyřazeny. Privatizačním procesem byl pověřen Fond národního majetku, Pozemkový fond, Ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci ČR. Fond národního majetku byl zrušen v roce 1995, Pozemkový fond pověřený privatizací zemědělského majetku a půdy, je v současné době, jako organizační složka státu, nadále pověřen privatizací zemědělské půdy a zejména pak církevními restitucemi – restitucí zemědělské půdy (která byla z privatizace vyřazena vzhledem k budoucímu záměru majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, ke které dochází po roce 2012. Po roce 1993 pak dochází k liberalizaci cen, ke změně daňového systému, systému sociálního zabezpečení apod. (12)(13)

ČR a její ekonomika může být nadále považována za průmyslovou, s rozvojem služeb, jak ukazují následující údaje. „*Nejdůležitějšími odvětvími českého hospodářství byly v roce 2018 průmysl (30,2 %), velkoobchod a maloobchod, doprava, ubytování, stravování a pohostinství (19,2 %) a veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče (15,5 %)*“. (32)

Tržní ekonomika České republiky je orientovaná na export. Následující tabulky znázorňují země, které se nejvíce podílí na exportu a importu s Českou republikou (včetně Rakouska).

Tabulka č. 1: Nejdůležitější exportní země České republiky

Export	
Země EU	Země mimo EU 29%
Německo 32 %	USA 2 %
Slovensko 8 %	Rusko 2 %
Polsko 6 %	
Rakousko 4,5 %	

Zdroj: Europa.eu, vlastní zpracování

Většina exportu ČR míří do zemí Evropské unie. Nejvíce Česká republika obchoduje z hlediska exportu s Německem (32 %), Slovenskem (8 %) a Polskem (6 %). Export do

Rakouska představuje 4,5 %. Mimo Evropskou unii exportuje Česká republika nejvíce do Spojených států Amerických (2 %) a Ruska (2 %). (32)

Tabulka č. 2: Nejdůležitější importní země pro Českou republiku

Import	
Země EU	Země mimo EU
Německo 29 %	Čína 8 %
Polsko 9 %	USA 2 %
Slovensko 6 %	
Rakousko 3,7 %	

Zdroj: Europa.eu, vlastní zpracování

Import do ČR je také z většiny ze zemí Evropské unie. Nejvíce se do Česka dováží z Německa (29 %), Polska (9 %) a Slovenska (6 %). Rakousko se na dovozu ČR podílí 3,7 %. Ze zemí, které nepatří do EU, nejvíce exportuje do České republiky Čína (8 %) a USA (2 %). (32)

Členství v mezinárodních organizacích

Politické a ekonomické změny v České republice vedly i ke změnám v jejím postavení v rámci evropských zemí a mezinárodních organizací. Česká republika patří do několika mezinárodních organizací. V roce 1993 se stala jedním z členů UNESCO (Organizace OSN pro vzdělání a kulturu se sídlem v Paříži, na jejímž seznamu je řada památek ČR) a Rady Evropy (47 evropských států s 6 pozorovatelskými státy, např. Japonskem, USA nebo Izraelem). Následně v roce 1995 vstoupila do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a v roce 1949 se stala členem mezinárodního Severoatlantického vojenského paktu (NATO *North Atlantic Treaty Organization*; Založeného v roce 1949 28 členy). ČR je také jedním ze zakládajících členů Organizace spojených národů (založené v roce 1945), ještě jako součást Československé republiky. Významný rokem ve vývoji České republiky se stal rok 2004 – přistoupením do společenství zemí Evropské unie. (32)

„Dne 1. února 1995 vstoupila v platnost Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími“ (36), žádost o členství do Evropské unie podala Česká republika v roce 1996 a o rok později, tedy v roce 1997 byla díky Evropské radě sídlící v Lucemburku její žádost přijata (ČR se stala tzv. kandidátskou zemí). Mohlo

tedy začít vyjednávání o uzavření smlouvy k přistoupení – po splnění řady podmínek v různých oblastech společenského života, v ekonomice, v právu, ve statistice apod. Česká republika je členem Evropské unie od 1. května roku 2004. (5)(7)

Rakousko

Rakousko je spolková (federativní) republika (složená z 9 zemí Dolní a Horní Rakousko, Salcbursko, Štýrsko, Korutansko, Tyrolsko, Vorarlbersko, Burgenlandsko a hlavní město Vídeň), která vznikla v roce 1918. Mateřským jazykem je zde němčina a národní měnou je společná měna některých členských zemí Evropské unie (EUR). (33)

V čele státu je spolkový prezident (Alexander Van der Bellen od r. 2017), volený na 6 let v přímých volbách. Zákonodárná moc je soustředěna především na úrovni spolkové vlády, výkonná moc je spjata s regionální a federální vládou. „V čele vlády stojí spolkový kancléř“ (33), dále jsou členem vlády vicekancléř a spolkový ministři. Federální parlament je tvořen dvěma komorami, Národní radou a Spolkovou radou. Národní radu volí přímo obyvatelé (starší 16 let) a čítá 183 reprezentantů. Členy Spolkové rady volí zemské sněmy spolkových zemí. Hlavním městem je Vídeň, kde žije přes 1 800 000 obyvatel a kde sídlí například úřadovna OSN. (46)

Demografie

V Rakousku žije něco málo přes 8 800 000 obyvatel, má tedy méně obyvatel než Česká republika. V Rakousku, tak jako v celé Evropě roste počet obyvatel starší 65 let, ale také obyvatel, kteří jsou v produktivním věku. Je to díky zlepšující se zdravotní péči, delším věku dožití a porodností. (46)

Ekonomická situace

„Nejdůležitějšími odvětvími rakouského hospodářství byly v roce 2018 velkoobchod a maloobchod, doprava, ubytování, stravování a pohostinství (22,9 %), průmysl (22 %) a veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče (17,3 %)“. (33)

Následující tabulky znázorňují země, se kterými má Rakousko největší podíl importu a exportu.

Tabulka č. 3: Nejdůležitější exportní země Rakouska

Export	
Země EU	Země mimo EU 29%
Německo 30 %	USA 6 %
Itálie 6 %	Švýcarsko 5 %
Slovensko 5 %	
ČR 3,7 %	

Zdroj: : Europa.eu, vlastní zpracování

Rakouský export je převážně vykonáván do zemí Evropské unie, přesněji je to 71 %. Nejvíce vývozu míří do Německa (30 %), Itálie (6 %), Slovenska (5 %). Česká republika se na něm podílí 3,7 %. Mimo Evropskou unii vyváží Rakousko nejvíce do Spojených států Amerických (6 %) a Švýcarska (5 %). (33)

Tabulka č. 4: Nejdůležitější importní země pro Rakousko

Import	
Země EU 78 %	Země mimo EU 22 %
Německo 41 %	Švýcarsko 4 %
Itálie 6 %	Čína 3 %
ČR 4 %	
Nizozemsko 4 %	

Zdroj: Europa.eu, vlastní zpracování

Většina rakouského importu je také ze států Evropské unie a jde o 78 %. Nejvíce importu míří z Německa (41 %), Itálie (6 %), České republiky (4 %) a Nizozemska (4 %). A země, které nejvíce exportují do Rakouska mimo Evropskou unii je Švýcarsko (4 %) a Čína (3 %). (33)

Rakousko se stalo velmi navštěvovanou zemí českými turisty v horských střediscích v zimním i letním období, v lázeňských střediscích s termálními prameny (které jsou v blízkosti hranic s Českou republikou). Například v zimním období roku 2015/2016 se Česká republika v počtu přenocování umístila za občany z Belgie a Švédska. Hlavními navštěvovanými městy jsou zejména Vídeň a Salzburg. (45)

3.2 Makroekonomická analýza a systém národních účtů

Makroekonomická analýza

Základem tohoto pojmu je v první řadě pojem „analýza“, který je obecně chápán jako rozbor určitého jevu nebo procesu ve společnosti, např. v oblasti chemie, fyziky, matematiky, sociálních nebo ekonomických vztahů. Vzhledem k tomu jde o řadu oblastí jakými je např. analytická chemie, analytická psychologie nebo filosofie a také analýza na národohospodářské úrovni – tzv. makroekonomická. Jak uvádí spoluautor publikace „Makroekonomická analýza“, prof. Spěváček, „*makroekonomická analýza je poměrně mladá vědecká disciplína, která vznikala z praktických potřeb vlád, bank a dalších subjektů*“ (9, str. 17), jejíž začátky zařazuje do 20. -30. let minulého století.

Makroekonomická analýza však musela být základem např. „tzv. merkantilistické teorii“ a hospodářské politiky 17. a 18. století Francie, Anglie, Nizozemí – kdy státní zásahy podporovaly vývoz a růst domácí výroby. Musela být základem i marxistické ekonomické teorie a hospodářské politiky vlády tehdejšího Sovětského Svazu (i když datové zdroje v té době nemohly být logicky v takovém rozsahu).

Makroekonomická analýza je rozbořením minulého a současného hospodářského vývoje a jejím cílem je vytipovat podstatné rysy, příčiny, které daný jev / proces ovlivňují a definovat závěry, navrhnout opatření pro hospodářskou politiku. Za tím účelem je nezbytné stanovit předmět zkoumání (např. ekonomický rozvoj jako takový, nebo pouze zaměstnanost či investice, životní prostředí aj.) a také cíl srovnání – např. zda dochází k růstu, ke zlepšení zkoumané stavu a vývoje a jaké jsou omezující faktory. (9)

Prof. Spěváček současně vymezuje základní kritéria makroekonomické analýzy a její etapy. Za základní kritéria označuje kritérium srovnání ekonomického vývoje dané země v dlouhé časové řadě a srovnání i s ostatními zeměmi, tj. mezinárodní srovnání. Obě kritéria zajišťují objektivnější pohled na zkoumaný vývoj, umožňují podchytit větší množství vlivů, společných a rozdílných rysů atd. (9)

V tomto směru (jak vyplývá z různých zpráv o vývoji ekonomiky), se za minimální délku časové řady zpravidla považuje 5 let. Současně je třeba upozornit na princip srovnatelnosti, který se netýká pouze mezinárodní srovnatelnosti (jak uvádí prof. Spěváček), ale významným kritériem musí být i srovnatelnost ukazatelů, jejichž prostřednictvím se rozbor v dlouhodobé časové řadě provádí. Důvodem je skutečnost, že z titulu vývoje teorie a praxe se mění metodika, způsoby stanovení ukazatelů a dochází i k tomu, že některé ukazatele se přestávají, nebo se začínají teprve sledovat.

Třetím kritériem (podle prof. Spěváčka) by mělo být srovnání „*skutečného vývoje s vládními i jinými prognózami*“ (9, str. 19). Kromě toho by makroekonomická analýza měla být soustavná, tj. srovnání by se mělo provádět pravidelným hodnocení výsledků hospodářské politiky – současného stavu hospodářství s hospodářstvím v minulém období atd. (9)

Makroekonomická analýza se pak uskutečňuje v několika etapách. Základem je stanovení předmětu rozboru, cíle (důvodu analýzy). Poté nezbytně následuje sběr odpovídajících statistických údajů, s jejichž pomocí se bude analýza provádět, který je neoddelitelně spojen s požadavkem na srovnatelnost údajů v časové řadě, tj. důsledná pozornost metodice zvolených ukazatelů. Ty je třeba uspořádat vhodným způsobem do formalizované podoby tabulek a grafů. Následuje rozbor, zkoumání trendu vývoje a jeho příčin a stanovení závěrů. Pokud je analýza spojena s hospodářskou politikou, je nezbytnou součástí daného procesu, případně stanovení možných variant a návrh opatření k jejich realizaci. (9)

Systém národních účtů jako základní zdroj makroekonomické analýzy

Makroekonomická analýza je založena na statistických údajích uspořádaných v systému národního účetnictví. **Národní účty** jsou systémem, ve kterém jsou v účetní formě, prostřednictvím peněžních ukazatelů, vyjádřeny souhrnné, vrcholné vztahy mezi ekonomickými subjekty v národním hospodářství. Tento systém, který státy využívají, je formulován ve dvou srovnatelných mezinárodních standardech, a to:

- Systém národních účtů Organizace spojených národů, tzv. SNA 2008, který používají především zámořské státy – USA, Kanada, Japonsko apod.

- Evropský systém národních a regionálních účtů, tzv. ESA 2010, který používají všechny členské státy Evropské unie, další státy (např. Norsko, Lichtenštejnsko, Srbsko, Albánie, Turecko, Island aj.), o jeho zavedení usilují i takové státy jako např. Ukrajina nebo Kazachstán.

V obou systémech jsou ekonomické subjekty uspořádány do pěti rezidentských institucionálních sektorů (národního hospodářství S. 1), přičemž každý z nich je zaříděn do příslušného sektoru/subsektoru pouze jednou. Sektory a subsektory jsou označeny jednotným kódem: sektor finančních podniků – S. 11, nefinančních institucí – S.12, vládních institucí – S.13, domácností – S.14 a neziskových institucí poskytujících služby domácnostem S.15, šestou skupinou je sektor nerezidentů – S. 2).(3, §2.31-2.134) Rozdělení sektorů na sub-sektory je provedeno podle vlastnických vztahů (kontroly nad ekonomickým subjektem) a v sektorech korporací (s tržní produkcí) podle charakteru činnosti a kompetencí. V sektoru finančních institucí je devět subsektorů, např. subsektor s jednotkami, které přijímají vklady, subsektor pojišťovacích společností nebo penzijních společností. Sektor nefinančních podniků a finančních společností je rozdělen ještě na veřejné jednotky, soukromé národní jednotky a soukromé jednotky pod zahraniční kontrolou. (1)(3)(18)

V řadě právních dokumentů, ve sdělovacích prostředcích i ve studijních materiálech se v souvislosti s činností (hospodařením) vládních institucí, setkáváme s pojmem „veřejný sektor“, „veřejný deficit“ a „veřejný dluh“. Používané pojmy jsou však zavádějící a s největší pravděpodobností vznikly nepřesným překladem nařízení orgánů EU k předávání údajů pro hodnocení rozpočtové odpovědnosti členských států EU z 90. let. (21)

Zmíněné ekonomické kategorie existují, ale jsou daleko širší, než sektor vládních institucí (government sector), deficit a dluh vládních institucí. Veřejný sektor (public sector), podle mezinárodního standardu národních účtů zahrnuje veřejné nefinanční podniky, veřejné finanční instituce a vládní instituce. Z uvedeného je zřejmé, že vládní deficit a vládní dluh (viz dále) jsou součástí kategorií veřejný deficit, veřejný dluh. (3)

Schematické rozlišení veřejných a soukromých jednotek podle sektorů institucionálních jednotek je následující:

Tabulka č. 5: Soukromé a veřejné institucionální jednotky podle sektorů

Nefinanční podniky	Finanční instituce	Vládní instituce	Neziskové instituce poskytují služby domácnostem	Domácnosti
veřejné	veřejné	veřejné	soukromé	soukromé
soukromé	soukromé			

Zdroj: ESA 2010, kap. 20, §20.303

Tabulka č. 6, Veřejný sektor a jeho subsektory

Vládní instituce				Veřejné nefinanční podniky a veřejné finanční instituce		
Ústřední vládní instituce	Národní vládní instituce	Místní vládní instituce	Fondy sociálního zabezpečení	Veřejné nefinanční podniky	Veřejné finanční instituce	
					Česká národní banka	Ostatní veřejné finanční instituce

Zdroj: ESA 2010, kap. 20, §20.304; Subsektor národních vládních institucí se v ČR nevyskytuje (ČR nemá federativní uspořádání)

Kromě toho, nařízení EU k národním účtům nestanoví povinnost sestavovat účty za veřejný sektor, ani ukazatele veřejného deficitu a dluhu. Přesto ČSÚ zveřejňuje účty za sektor veřejných institucí, jako satelitní účet. Jeho součástí je i údaj o veřejném deficitu (pod kódem B. 9). Dluh veřejného sektoru je však zjistitelný pouze v tržní hodnotě, z rozvahy veřejného sektoru na straně pasiv. (3)

Za každý sektor/subsektor se sestavují účty výroby, tvorby, rozdělení a užití důchodů (prvotního, druhotného rozdělení důchodů a účet užití disponibilního důchodu) a kapitálové účty, které zobrazují zdroje a užití takových ukazatelů (výnosů a nákladů), jako produkce (tržby), mzdy, úroky, daně, aj. Uvedené pojetí se blíží účetnímu výkazu zisku a ztráty. Charakteristickým rysem je však zachycení shodně nazvaných položek, jak na straně zdrojů, tak na straně užití, jejichž výše musí být v rámci národního hospodářství (mezi jednotlivými sektory/subsektory) vyrovnaná. Např. vyplacené mzdy vykázané v jednotlivých sektorech se musí rovnat objemu mezd, které byly přijaty domácnostmi. (3)

Nejprve jsou zachyceny výnosy a náklady spojené s výrobními faktory, tj. produkce (tržby) a náklady pořízení materiálu, energii, služby určené pro uskutečnění výrobního procesu (mezispotřeba). Dále to jsou mzdy (důchod z faktoru práce), provozní přebytek a smíšený důchod (důchod z činnosti výrobního kapitálu), renta z půdy (důchod z půdy), úroky a dividendy spolu s podílem na zisku (důchod z kapitálu). Jde o tzv. prvotní důchody. V dalších částech sestavy účtů je pak zachyceno druhotné rozdělení – druhotné důchody, což jsou především daně, sociální příspěvky a dávky, pojistné a náhrady z pojištění, provozní dotace nebo kapitálové transfery (např. investiční dotace, dary, dědictví) nebo náklady na pořízení stálých aktiv, zásob a cenností. (3)

Na rozvahových účtech jsou pak zachyceny údaje o stavu nefinančních aktiv (např. fixních aktiv, zásob, cenností) a finančních aktiv (vkladů, dluhových cenných papírů, poskytnutých půjček, majetkových účastí, technických pojišťovacích rezerv, finančních derivátů a ostatních pohledávek/závazků), jejichž obsah je však podrobnější než v účetních rozvahách používaných v systému účetnictví ČR. Rozdíl mezi počátečním a konečným stavem těchto stavových veličin je zobrazen ještě pomocí účtu změn v rozvaze, který se skládá z kapitálového účtu o pořízení nefinančních aktiv, finančního účtu (prodejů, nákupů, převodů finančních aktiv a závazků), účtu přecenění a účtu ostatních změn objemu finančních aktiv/závazků. (3)

Stejně jako je mezinárodně srovnatelné označení a vymezení institucionálních sektorů, tak mezinárodně srovnatelné je i označení a obsah všech – tokových i stavových - položek (ukazatelů) národních účtů. Transakce (nákupy, prodeje, převody) s výrobky a službami jsou označovány kódem P (např. P. 1 - produkce, P. 3 – konečná spotřeba, P. 51 – pořízení nefinančních aktiv), distributivní transakce kódem D (např. D. 11 – mzdy a platy, D. 2 – daně z výroby a dovozu nebo D. 92 – investiční dotace), finanční transakce se označují kódem F (např. F. 3 – dluhové cenné papíry). Stavové veličiny zachycené v rozvaze se označují kódem AN (např. vyráběná nefinanční aktiva) a finanční aktiva kódem AF (např. AF. 3 – dluhové cenné papíry apod.).(3)

3.3 Souhrnné ukazatele

3.3.1 Vývoj vymezení makroekonomických ukazatelů

Omezenost (přírodních, lidských a finančních) zdrojů k zajištění udržitelného rozvoje společností, vede k potřebě jejich efektivního využití, tj. k potřebě docílit co nejlepších výsledků, zvolených cílů při minimalizaci vynaložených nákladů. S tím velmi úzce souvisí proces integrace jednotlivých zemí, který umožňuje lepší dělbu práce a využití zdrojů. K tomu přistupuje rostoucí složitost ekonomických vztahů v národním hospodářství, sociální a politická situace v dané společnosti. Tyto skutečnosti však vyžadují kvalitní podklady pro rozhodování vlád, což je rovněž stále složitější. Snaha po kvantifikaci zdrojů a souhrnných ukazatelů vývoje hospodářství v rámci určité skupiny obyvatelstva a území se projevuje již v dávných dobách, např. v Egyptě při odhadu výše daňových příjmů na základě rozsahu záplav, které přinášely nánosy půdy a tím vytvářely rozdílné možnosti pro budoucí úrodu a tím možnost jejího zdanění. (11)

V 17. století, to byl anglický ekonom, lékař William Petty, který je považován za zakladatele moderní statistiky. Za základní zdroj považoval práci (zejména v zemědělství), kterou označoval za tvůrce hodnoty – čistého produktu, který jako výsledek práce je vyšší než vynaložené náklady. Později za základní zdroje hodnoty – pro rozvoj společnosti označil i kapitál, který přináší úroky. Zdůrazňoval také i význam zahraničního obchodu. V 18. století Francois Quesnay – francouzský ekonom a lékař, který na základě zkoumání koloběhu krve – dospěl ke koloběhu v ekonomice a sestavil ekonomickou tabulku – kvantifikované toky výrobků a důchodů, zdůrazňoval potřebu statistického orgánu. Kladl důraz na příjmy ve společnosti (včetně příjmů obyvatelstva), které podněcují růst nabídky. V 19. století to byli David Ricardo a Karel Marx. David Ricardo, zakladatel klasické politické ekonomie a zastánce mikroekonomie, se snažil výsledky zkoumání aplikovat na národohospodářskou úroveň. Je autorem Teorie pracovní hodnoty a zákona o klesající míře zisku. Souhrnný pohled na ekonomiku jako celek pak poskytuje práce Karla Marxe – „Kapitál“, kde jsou vedle charakteristiky koloběhu v ekonomice, vymezeny i základní národohospodářské agregáty – zejména „národní důchod“ jako finální produkce. Toto vymezení je však založeno na pojetí „produktivní práce“, jejímž výsledkem byla pouze tzv.

„užitná hodnota“ – materiální statky. To znamená, že činnost bank, pojišťoven, kultury nebo zdravotnictví ve výsledném produktu nebyla zahrnuta. (4)(48)(49)(50)(51)

Marxistická teorie se pak stala základem souhrnného zobrazení ekonomiky, kvantifikace souhrnných ukazatelů (makroagregátů) a vztahů v ekonomice prostřednictvím „Bilancí národního hospodářství“. Jejich základ byl položen v SSSR a spojen s prvními plány této země, prohlouben a harmonizován v 50. letech, kdy jej až do konce 80. let používaly všechny tehdejší lidově-demokratické a socialistické státy. (12)

Světová hospodářská krize ve 30. letech dvacátého století pak ovlivnila další rozvoj ekonomické teorie – kvantifikace zdrojů a výsledků hospodářské činnosti společnosti a promítla se i do souboru makroekonomických ukazatelů, s jejichž pomocí se charakterizoval vývoj ekonomiky. J. M. Keynes – představitel anglosaské školy – položil základy teorie národních účtů – systému, který zobrazuje ekonomické výsledky fungování národního hospodářství, vrcholné vztahy v tržní ekonomice – tvorbu, rozdělování a užití produkce a důchodů a jeho aktiva a závazky.

Za první země, které sestavily první souhrnné účty v roce 1936, se označují Palestina a Nizozemí. Ve 40. letech to byly Francie, Anglie, Finsko. V 50. letech dochází k vytvoření mezinárodních standardů tohoto systému, které se novelizovaly v 70. a v 90. letech minulého století. Poslední revidovaný „Systém národních účtů“ OSN je z roku 2008 (SNA 2008 používaný zámořskými státy) a evropský mezinárodní standard – „Evropský systém národních a regionálních účtů“ je z roku 2013. (3)

Charakteristickým rysem je kompatibilita těchto dvou systémů, tj. harmonizace účtů, klasifikace institucionálních sektorů, kódové označení tokových a stavových veličin a rovněž harmonizace obsahu jednotlivých položek účtů – tj. i základních souhrnných ukazatelů – makroukazatelů, kterými jsou zejména hrubý domácí produkt, hrubý národní důchod, disponibilní důchod, konečná spotřeba apod., jejichž výše je zachycována v systému „*souhrnných hospodářských účtů*“ (3, kapitola 8). Uvedené účty mají formální podobu tabulky, kde v řádcích jsou uvedeny údaje za jednotlivé položky účtů (např.

produkce, mezispotřeba, náhrady zaměstnanců, daně, dotace, konečná spotřeba a také údaje o stavu fixních aktiv, dluhových cenných papírech apod.).

V osmi sloupcích jsou uvedeny jednotlivé rezidentské institucionální sektory (tj. seskupení ekonomických subjektů podle jejich charakteru, účelu, chování, např. za nefinanční podniky, finanční instituce nebo domácnosti), souhrnný ukazatel za národní hospodářství (součet údajů v řádku za rezidentské sektory), sektor nerezidentů a souhrnný ukazatel za ekonomiku země celkem. (3)

Souhrnné ukazatele jsou v systému národních účtů

- tzv. vyrovnávací (bilanční) položkou jednotlivých účtů (rozdílem mezi zdroji a užitím), výsledkem transakcí (příjmů a výdajů) zachycených na jednotlivých účtech (3, kapitola 8);
- zachyceny v hrubém a čistém pojetí, ukazatel v hrubém pojetí zahrnuje spotřebu fixního kapitálu a v makroekonomické analýze se používají především u ukazatelů produkce, ukazatel v čistém pojetí je po odpočtu spotřeby fixního kapitálu a v makroekonomické analýze se používají např. u ukazatelů spojených s důchody (např. disponibilní důchod)¹.(3)

Ukazatele národních účtů mají významné postavení nejen při ekonomické a sociální analýze dané země, ale i při srovnávání národního hospodářství s hospodářstvím jiných zemí, zejména členských zemí Evropské unie. Mezi základní ukazatele odrážející ekonomický rozvoj, ekonomickou a životní úroveň, patří zejména porovnání

- tempa růstu HDP
- tempa růstu HDP na jednoho obyvatele
- tempa růstu disponibilního důchodu a disponibilního důchodu na jednoho obyvatele
- tempa růstu konečné spotřeby a konečné spotřeby na jednoho obyvatele

V souvislosti s tím je také významné srovnání zaměstnanosti, resp. nezaměstnanosti. (3)

¹ Pro úplnost je třeba dodat, že v souladu s metodikou národních účtů, se spotřeba fixního kapitálu počítá tzv. metodou permanentní inventarizace (PIM), že Český statistický úřad nepoužívá údaje o odpisech z účetních ani z daňových dokladů (3, § 10.43).

3.3.2 Ekonomický rozvoj, ekonomická úroveň, hrubý domácí produkt a produktivita práce

Jak bylo uvedeno výše, makroekonomická analýza se zabývá rozbořem minulého a současného hospodářského vývoje, jinými slovy **ekonomickým rozvojem**, který se zpravidla charakterizuje jako zvyšování množství vyrobeného zboží a služeb, potencionální výkonnost ekonomiky v čase, produkční schopnost ekonomiky. Základem jsou tak surovinové zdroje, výrobní zařízení a jeho opotřebení včetně jeho struktury odpovídající/neodpovídající poptávce a lidské zdroje (zejména obyvatelstvo v produktivním věku a odpovídající kvalifikační struktura a její úrovně). Vladimír Jeníček pak uvádí, že v současné době se nacházíme na počátku nové fáze ekonomického vývoje, nazývaného „*nová ekonomika*“ (38), kdy se jedná o nové technologie v informatice, energetice, v materiálové oblasti apod. (14)(38)

Základním ukazatelem je v tomto směru hrubý domácí produkt v paritě kupní síly a jeho vývoj v časové řadě v procentním vyjádření. Jeho objem i relativně vysoké tempo růstu v jednotlivých zemích jsou nesporně pozitivním rysem. Ovšem jednotlivé země se pak liší počtem obyvatelstva, takže dosažený HDP nemusí být v tomto směru dostatečný a v neposlední řadě se liší i v „*problematické*“ věkové struktuře.

Potom se hovoří o **ekonomické úrovni země**, vyjádřené vztahem HDP na obyvatele, který je současně prvním ukazatelem při rozboru **životní úrovně**. Ta potom představuje množství výrobků a služeb určených ke spotřebě obyvatelstva a podmínky společenského života (které vyplývají ze sociální politiky vlády dané země). Patří sem pracovní podmínky (např. délka pracovní doby, nárok na dovolenou, podmínky bezpečnosti práce), podmínky zdravotní a sociální péče, možnosti kulturního a sportovního vyžití a v neposlední řadě podmínky životního prostředí. Kromě ukazatelů, které představují zdroje uspokojování těchto potřeb – zaměstnanost, mzdy a platy, disponibilní důchod obyvatelstva (domácností) nebo skutečná individuální spotřeba je předmětem rozboru životní úrovně i spotřeba odpovídajících druhů zboží. (14)

Hrubý domácí produkt

HDP je součástí celkového výsledku činnosti ekonomických subjektů – celkové produkce vytvořené v národním hospodářství. ESA 2010 uvádí, že „*hrubý domácí produkt v tržních cenách je konečným výsledkem výrobní činnosti rezidentských výrobních jednotek*“ (3, § 8.89), označovaný mezinárodním kódem B.1*g. HDP je souhrnným ukazatelem výkonu národního hospodářství jako celku a základním ukazatelem ekonomického rozvoje a ekonomické úrovně (ve spojení s počtem obyvatelstva). Jako finální produkt je určen na končnou spotřebu a akumulaci, což znamená, že nezahrnuje produkci, která byla znovu spotřebována ve výrobním procesu (tzv. „mezispotřeba“ – P.2). (3)

HDP je možné také definovat jako souhrn **hrubé přidané hodnoty** vytvořené ve všech rezidentských institucionálních sektorech (nebo odvětvích NH) **upravený o čisté daně** (rozdíl mezi daněmi z produktů a poskytnutými dotacemi na produkty). Důvodem je skutečnost, že dotace na produkty (např. na mléko, máslo, brambory aj.) jsou součástí výsledné produkce v NH (P. 1) a daně na produkty (tj. daň z přidané hodnoty, spotřební daně), jsou součástí materiálových nákladů na výrobu (mezispotřeby, P. 2). Čisté daně se nerozdělují podle odvětví ani podle sektorů. (9)

Pro výpočet hrubého domácího produktu se používají 3 metody, a to

- výrobní metoda: „*je součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo jednotlivých odvětví a daní snížených o dotace na produkty (které nejsou rozvrženy do sektorů a odvětví*“ (3, § 8.89a). Jinými slovy je to celková produkce vytvořená v NH minus mezispotřeba +/- úprava o čisté daně (P. 1 – P. 2+ (D. 21 - D. 31)), úprava o „čisté daně“ je nezbytná z toho důvodu, že produkce je v „základních“ cenách (v prodejních, výrobních cenách vykázaných výrobcem, tj. včetně dotací) a mezispotřeba je v cenách kupních – v cenách, za které výrobce nakupoval materiál, energii, služby – např. včetně DPH, spotřebních daní)
- důchodová metoda: představuje součet důchodů (náhrady zaměstnancům, smíšený důchod, provozní přebytek) upravený o čisté daně (D.1+B.2+B.3+ (D. 21 - D. 31))
- metoda výdajová: součet výdajů na konečnou spotřebu, tvorbu hrubého fixního kapitálu, změna zásob, čisté pořízení cenností (= P.3+P.51+P.52+P.53). (3)

Následující schémata znázorňují právě výpočet HDP podle jednotlivých metod.

Hrubý domácí produkt podle metod výpočtu:

Tabulka č. 7: Výrobní metoda HDP

Výrobní metoda	Produkce P. 1 (v základních cenách)	
	Mezispotřeba (P. 2), (v kupních cenách)	Přidaná hodnota
	+ daně z produktů - dotace na produkty (D. 21 - D. 31)	
	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> Hrubý domácí produkt (B.1g) </div>	
	(-) spotřeba fixního kapitálu (P.51c) = Čistý domácí produkt (B.1n)	

Zdroj: vlastní zpracování na základě vymezených souhrnných agregátů v ESA 2010

Tabulka č. 8: Důchodová a výdajová metoda HDP

Důchodová metoda	Náhrady zaměstnancům (D. 1), tj. mzdy a platy a sociální příspěvky zaměstnavatelů a zaměstnanců + Provozní přebytek (B. 2), hospodářský výsledek organizací + Smíšený důchod (B. 3), hospodářský výsledek a odměna za práci drobných podnikatelů sektoru domácností + čisté daně z výroby (rozdíl daní na produkty a dotací na produkty)
Výdajová metoda	Výdaje na konečnou spotřebu (P. 3) + akumulace (tj. tvorba hrubého kapitálu, změna zásob a ceností) + daně z výroby a dovozu - dotace na výrobu a dovoz (D. 2 - D. 3) + dovoz - vývoz

Zdroj: vlastní zpracování na základě vymezených souhrnných agregátů v ESA 2010

Kromě hrubého (nebo čistého) domácího produktu je často sledován další významný souhrnný ukazatel, a to národní důchod (hrubý nebo čistý).

Hrubý domácí produkt na obyvatele

Hrubý domácí produkt v tržních cenách ani v paritě kupní síly nemá potřebnou vypovídací schopnost o ekonomické situaci v zemi. Hrubý domácí produkt na obyvatele je makroekonomickým ukazatelem, který charakterizuje ekonomickou úroveň země a možnou životní úroveň obyvatelstva. Avšak mezi tímto ukazatelem a skutečnou životní úrovní obyvatelstva není přímá úměra, jak můžeme vidět u některých producentů ropy v Asii.

Hrubý domácí produkt v paritě kupní síly

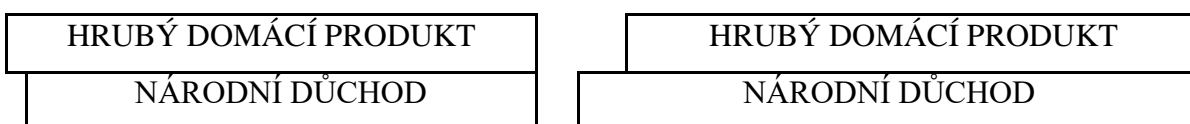
V rámci ekonomických analýz, porovnávání ekonomického rozvoje a ekonomické úrovně zemí je nezbytné zajistit srovnatelnost porovnávaných ukazatelů – zejména hrubého domácího produktu. Toto úsilí se promítlo v Evropském srovnávacím projektu porovnávání úrovně cen a reálné objemy HDP, odstranění vlivu různých cenových hladin a různých směnných kurzů. Ukazatel HDP v paritě kupní síly (PPP) tak představuje poměr cen jednotlivých národních měn vůči stejným výrobkům a službám v různých zemích. Aby bylo možné porovnat paritu kupní síly, je vytvořena umělá „měna“ (SPP), neboli standard kupní síly. Tento standard (v podstatě přepočítací koeficient) vyjadřuje množství jednotek národní měny (např. Kč) které musí domácnosti vynaložit na nákup stejného množství výrobků a služeb. Porovnávané výrobky a služby jsou vymezeny formou (mezinárodně srovnatelného) spotřebního koše, který obsahuje výrobky a služby, na jejichž pořízení domácnosti vynakládají své prostředky. (24)

Propočet parity kupní síly prováděný statistickými orgány členských zemí je završen konečným propočtem Eurostatu, který tyto výsledky každým rokem publikuje – nejprve v červnu běžného roku za předchozí rok a koncem roku za tři předchozí roky.

Pro úplnost, kromě hrubého (nebo čistého) domácího produktu je často sledován další významný souhrnný ukazatel, a to národní důchod (hrubý nebo čistý), z titulu procesu integrace a rostoucí váhy majetkových účastí (vlastnických podílů) na majetku v určité

zemi. Jeho srovnání mezi Českou republikou a Rakouskem však není předmětem srovnání v rámci této práce. (24)

Hrubý národní důchod – označený mezinárodním ESA kódem B. 5*g (Čistý národní důchod – B.5*n) je souhrnným ukazatelem za národní hospodářství a promítá důchody z výrobních faktorů rezidentů dané země, tj. půdy, práce, kapitálu (v tržních cenách). Podle ESA 2010 „představuje úhrn příjmových prvotních důchodů rezidentských institucionálních jednotek, náhrady zaměstnancům, daně z výroby a dovozu minus dotace na výrobu a dovoz, důchody z vlastnictví (příjmové minus výdajové, provozní přebytek (hrubý nebo čistý) a smíšený důchod (hrubý nebo čistý).“ (3, § 8.94). Hrubý národní důchod je nižší (nebo vyšší) než hrubý domácí produkt vzhledem k tomu, že je ovlivněn příjmy a výdaji důchodů z vlastnictví (tj. zejména saldem dividend, podílů na zisku, které zahraniční podniky odvádějí svým mateřským společnostem) do zahraničí, nebo naopak.

Příspěvek z hrubého národního důchodu členských států Evropské unie je jedním ze zdrojů rozpočtu EU, označovaný jako „vlastní zdroj EU odvozený z HND“ (34), (s tím, že druhým příspěvkem členské země do rozpočtu EU je zdroj odvozený z daně z přidané hodnoty, tj. „vlastní zdroj EU odvozený z DPH“ (34)) každého členského státu. Uvedené příspěvky z HND i z DPH jsou také pravidelným výdajem státního rozpočtu ČR.

Každá země se liší nejen počtem obyvatelstva, ale také sociální politikou, která se odráží v rozdělení a znovurozdělení hrubého domácího produktu. Z toho důvodu je rozbor doplněn i pohledem na faktory, které charakterizují ekonomickou úroveň a současně životní úroveň. Jde o produktivitu práce, podmínky zaměstnanosti / nezaměstnanosti a dále pak o zdroje příjmů obyvatelstva – náhrady zaměstnancům, disponibilní důchod jako zdroje pro uspokojení potřeb obyvatelstva – konečnou spotřebu. V neposlední řadě je vývoj těchto faktorů ovlivňujících životní úroveň obyvatelstva inflace

Produktivita práce

Ekonomický růst, vyjádřený růstem produkce, souhrnným ukazatelem hrubého domácího produktu, (jak bylo řečeno) je výsledkem zapojení výrobních faktorů – práce, půdy a nefinančních aktiv, jak jejich rozsahu, tak jejich využití. V tomto směru se uvádí, že na jeho vývoji se podílí **produktivita práce** a v jejím důsledku dosahují státy lepších ekonomických výsledků. Závěry o jejím dopadu na ekonomický růst jsou pak ovlivněny způsobem jejího vyjádření. (9)

Jak uvádějí např. Nordhaus, W D. – Samuelson, P A., jde o „... *poměr výstupu ke vstupu (celkový výstup dělený pracovními vstupy je produktivitou práce). Produktivita se zvyšuje, když stejné množství vstupů vyrábí více výstupů. Produktivita práce se zvyšuje v důsledku dokonalejších technologií, vyšší pracovní zručnosti a prohlubování kapitálu.*“ (11, str. 977) Podstata vymezení produktivity je prakticky jasná – jako vztah vstupů a výstupů. Avšak jejich kvantifikace se může lišit a tím se mohou lišit i projevy jejího vývoje a stanovené závěry.

Výstupem může být hrubý domácí produkt v tržních cenách k počtu zaměstnaných osob (kde na objem produkce má dopad cenová hladina, cenové změny a směnné kurzy) nebo hrubý domácí produkt v paritě kupní síly k počtu zaměstnaných (který eliminuje cenové změny a změny směnných kurzů). Problémem by mohl být i údaj o počtu pracujících, které mohou mít různé pracovní úvazky (počet pracujících na plný úvazek nebo se zkrácenými pracovními úvazky). Jde o tzv. evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, který nereflektuje pracovní úvazky. Druhým způsobem je ukazatel počtu pracovníků v přepočtených stavech osob na plnou pracovní dobu. (40)

Při rozboru produktivity jednotlivých odvětví se zpravidla používá vztah přidané hodnoty k počtu pracujících v přepočtených stavech osob (dva pracovníci na poloviční délku pracovní doby se rovnají jednomu „přepočtenému“ pracovníkovi). Ukazatel produktivity tak vyjadřuje velikost (objem) výstupu v EUR (nebo Kč) nebo paritě kupní síly na jednoho přepočteného pracovníka.

V nařízení EU o Evropském systému účtů se produktivita uvádí také jako „*míra produkce výrobního procesu na jednotku vstupů*“ (3, § 11.38). Současně však je zde již uvedeno pojetí tohoto systému, které se považuje v podstatě za nejpřesnější a nejvíce vypovídající o úrovni vztahu vstupů a výstupů „*Produktivita práce se obvykle měří například jako produkce za pracovní hodinu, která představuje vstup. Je proto nezbytné, aby míry práce používané ve studiích, kde je produkce založena na mírách používaných v národních účtech, byly svým pojetím i pokrytím v souladu s národními účty*“. (3, § 11.38)

3.3.3 Zaměstnanost / nezaměstnanost

Zaměstnanost a nezaměstnanost jako jeden z významných činitelů ekonomického rozvoje silně ovlivňuje nejen ekonomické výsledky (vývoj HDP, vývoj mezd, sociálních dávek, konečné spotřeby), ale i politickou situaci v zemi – sociální smír. Nezaměstnanost vede i k vážným psychologickým a zdravotním problémům (zejména dlouhodobá) s dopadem na ekonomickou situaci. Vzhledem k tomu se nezaměstnanost stala trvalým předmětem zkoumání a významnou součástí hodnocení ekonomické situace v zemi. Došlo k harmonizaci jejich měření, a to opět prostřednictvím mezinárodně definovaných ukazatelů statistiky práce a ve vazbě na ukazatele HDP, nebo konečné spotřeby prostřednictvím mezinárodního standardu ESA 2010. (1)

V první řadě je však třeba se zmínit o pojetí obyvatelstva, jehož celkový počet se stal jedním z významných statistických ukazatelů (*ČSÚ, demografická statistika – statistická ročenka, národní účty*), dále o tzv. ekonomicky aktivním obyvatelstvu a o vymezení zaměstnanosti, které logicky velmi úzce souvisí a jsou základem pro odpovídající měření nezaměstnanosti.

V systému národních účtů ukazatel „**Obyvatelstvo**“ „*obsahuje všechny osoby, se státní příslušností dané země nebo cizince, které jsou trvale usídleny na ekonomickém území země, i když jsou dočasně nepřítomny.*“ (3, § 11.05). To znamená, že státní příslušnost nerozhoduje. Rozhodující je dlouhodobý pobyt, bydliště - „trvalé sídlo“, a to na ekonomickém území příslušné země – území, které je pod svrchovaností této země. Do počtu obyvatel tak nejsou zahrnuty především osoby cizích státních příslušníků pracujících např. na ambasádách. Území ambasád je sice na geografickém území dané země (např.

ČR), ale je pod svrchovaností (správou a právem) cizího státu. Naopak do počtu obyvatelstva jsou zahrnuty osoby s českou státní příslušností, které působí na českých ambasádách v zahraničí. Do počtu obyvatel jsou zahrnuty rovněž osoby s českou státní příslušností, které studují, jsou na léčení nebo působí (pracují, podnikají) po určitou dobu v zahraničí. (3).

Z názvu „**ekonomicky aktivní obyvatelstvo**“ je možné odvodit, že jde o obyvatelstvo, které je možné zapojit do výrobního procesu. ESA 2010 uvádí, že „*Ekonomicky aktivní obyvatelstvo zahrnuje všechny osoby, které poskytují nabídku – nebo jsou k dispozici, aby ji poskytovaly – pro výrobní činnosti spadající do oblasti výroby vymezené v systému národních účtů. Zahrnuje všechny osoby, které splňují požadavky pro to, aby byly zahrnuty mezi zaměstnané osoby nebo nezaměstnané osoby*“ (3, § 11.10)

Zaměstnanost „*zahrnuje všechny osoby, které se zabývají výrobní činností patřící do oblasti výroby vymezené v systému národních účtů*“ (3, § 11.11)

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo vymezuje také Mezinárodní organizace práce (MOP, ILO, Internal Labour Organization) v usnesení o statistice ekonomicky aktivního obyvatelstva, zaměstnanosti, nezaměstnanosti a podzaměstnanosti (říjen 1982 a novelizováno na 18. mezinárodní konferenci ILO v prosinci 2008). S cílem zajistit odpovídající údaje pro potřeby srovnatelného hodnocení zaměstnanosti/nezaměstnanosti jednotlivých zemí EU (Společenství), byly na 13. a 14. mezinárodní konferenci statistiků odsouhlaseny (v souladu s normami MOP) charakteristické rysy **nezaměstnaných osob**, uplatněné ve výběrovém šetření pracovních sil (VŠPS). Jejich vymezení se promítlo i do metodiky Evropského systému účtů:

„*nezaměstnanými rozumí osoby ve věku od 15 do 74 let, které*

- a) byly během referenčního týdne bez práce, tj. nebyly zaměstnány ani nevykonávaly samostatnou výdělečnou činnost*
- b) jsou v daném okamžiku připraveny pracovat*
- c) aktivně hledají práci*“

2. *Osoby bez práce absolvující vzdělávání nebo odbornou přípravu se považují za nezaměstnané osoby pouze tehdy, jsou-li „v daném okamžiku připraveni pracovat“ a zároveň „hledají práci“.*
3. *Osoby propuštěné ze zaměstnání se považují za nezaměstnané, nepobírají-li alespoň podstatnou část mzdy nebo platu („podstatnou“ se rozumí $\geq 50\%$) od zaměstnavatele a pokud jsou „v daném okamžiku připraveni pracovat“ a zároveň „hledají práci“.*

(3, § 11.20) nebo statistika práce ILO. (19)

Měření nezaměstnanosti.

Míra nezaměstnanosti se v rámci ČR provádí dvojím způsobem. Jednak je to ukazatel publikovaný Ministerstvem práce a sociálních věcí a jednak ukazatel publikovaný Českým statistickým úřadem.

Ministerstvo práce a sociálních věcí vychází při měření míry nezaměstnanosti z údajů získaných úřady práce. Do roku 2012 byl ukazatel míry nezaměstnanosti formulován jako vztah počtu registrovaných osob na úřadech práce k počtu pracovních sil. Ve jmenovateli tak byl uveden počet pracovních sil, tj. zaměstnaných osob ze statistického zjišťování ČSÚ + zaměstnaných cizinců a nezaměstnaných z údajů MPSV. Od 1. 1. 2013 MPSV přešlo na nový ukazatel míry nezaměstnanosti – podíl *nezaměstnaných osob*, který vyjadřuje podíl uchazečů práce o zaměstnání ve věku 15–64 let evidovaných na úřadech vztahující se k počtu obyvatel ve věku 15–64 let.

Uchazeči o zaměstnání ve věku 15 až 64 let

Počet obyvatel ve věku 15 až 64 let

Údaj v čitateli vyjadřuje registrovanou poptávku po práci na úřadu práce. Stanovený věk je vymezen věkovou hranicí, od které je možné být zaměstnancem² až po hranici, kdy je

² Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 138 o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání, ze dne 6. 6. 1973 – článek 2, bod 3 „Nejnižší věk stanovený podle odstavce 1 tohoto článku nebude nižší než věk, kdy končí povinná školní docházka, a v žádném případě nebude nižší než 15 let.“

možné (v souladu se zákonem) odejít do penze. Děti do 14 let a osoby nad 64 let (bez ohledu na to, zda pracují, nebo nepracují, se nezahrnují). Uvedený ukazatel je možné stanovit na všech úrovních administrativního členění České republiky (podle krajů a obcí), podle pohlaví a věku. Vzhledem k tomu jsou v rámci ČR srovnatelné.

Český statistický úřad publikuje tzv. obecnou míru nezaměstnanosti založenou na statistickém zjišťování – na výběrovém šetření pracovních sil – „VŠPS“ (Labour Force Survey -LFS) podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO). Toto statistické zjišťování v oblasti práce organizuje ČSÚ u domácností od roku 1992. Od roku 2002 je forma a obsah výkazu a způsob šetření stanoven jako povinný pro všechny členské země EU. Výkaz je doplněn dalšími povinnými dotazy (položkami) od Eurostatu. Všechny zjišťované položky jsou proto v rámci EU mezinárodně srovnatelné. Šetření a jeho výsledky jsou ve čtvrtletní a roční periodicitě. (19)

Publikované výsledky obsahují údaj o celkovém počtu obyvatelstva ČR, počtu pracovních sil (zaměstnaných a nezaměstnaných ve věku od 15 let do 60 let a více), zaměstnanost, nezaměstnanost podle úrovně vzdělání, věku, a pohlaví nebo krajů; i počty odpracovaných hodin. Míra nezaměstnanosti je uvedena v rozdělení podle krajů, věku, vzdělání i z hlediska času – jako dlouhodobá míra nezaměstnanosti. (27)

3.3.4 Náhrady zaměstnancům, mzdy a platy, disponibilní důchod

Náhrady zaměstnancům jsou v národních účtech zachyceny v rámci rozdělování prvotních důchodů – důchodů z výrobního faktoru „práce“. Evropský systém účtů 2010 definuje „náhrady zaměstnancům“ (pod ESA kódem D. 1) jako celkovou „*odměnu, peněžní nebo naturální, kterou má zaplatit zaměstnavatel zaměstnanci za jím provedenou práci v daném účetním období.*“ (3, § 4. 02)

Jejich obsahem jsou nejen (peněžní a naturální) mzdy a platy, ale také příspěvky zaměstnavatelů na sociální a zdravotní pojištění za jejich zaměstnance (k čemuž můžeme přirovnat hrubé pojetí mezd vykazované fyzickou osobou v přiznání k dani z příjmu). V České republice jsou tyto příspěvky (penzijní, nemocenské a příspěvek do fondu

zaměstnanosti) hrazeny České správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojištění zdravotním pojišťovnám, které spravují všeobecné zdravotní pojištění.

Poslední součástí náhrad zaměstnancům jsou příspěvky zaměstnavatele – imputované sociální příspěvky – vyplácené přímo zaměstnanci v případě vzniku problematické životní situace v rodině zaměstnance (vážné onemocnění nebo úmrtí v rodině apod.) nebo příspěvky zaměstnavatele na doplňkové penzijní připojištění se státním příspěvkem zaměstnance. (3)

Hlavní složkou náhrad zaměstnanců jsou (peněžní a naturální) **mzdy a platy** (D. 11) – odměna za vykonanou práci. V tomto směru je zde shoda s právním vymezením mezd a platů, který je stanoven v zákoníku práce ČR „za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda, plat nebo odměna z dohody za podmínek stanovených tímto zákonem, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak“ (16, §109). Shoda je i v používání pojmů „mzdy a platy“ (v ESA 2010 označené jako „wages and salaries“). Přičemž mzda představuje peněžní závazek zaměstnavatele k zaměstnanci, za provedenou práci na základě smluvní dohody. Plat je také peněžní závazek zaměstnavatele za splnění pracovní náplně na základě pracovní smlouvy: Zaměstnavatelem je však v tomto případě stát (tj. organizační složky státu – ministerstva, Parlament aj.), státní fondy, územní samosprávné celky, regionální rady regionů soudržnosti a státní a místní příspěvkové organizace (což jsou organizace spojené se státním nebo místním rozpočtem). (16) (3)

Na druhé straně však mzdy a platy uváděné v ukazatelích národních účtů a mezinárodně srovnatelné, obsahují některé další složky, kterými jsou např. peněžní příspěvky zaměstnavatele na bydlení vyplácené zaměstnancům nebo provize a spropitné. Významnou složkou jsou výrobky a služby poskytované zaměstnancům zdarma nebo za nevýznamné ceny, např. potraviny a nápoje (stravování zaměstnanců restaurace), služby bydlení, péče o děti zaměstnanců, poskytování rekreačních zařízení zaměstnancům a jejich rodinám, výrobky, které jsou vlastní produkcí daného podniku a jiné. Provize, spropitné nebo hodnota potravin a nápojů poskytovaná zaměstnancům zdarma se zpravidla stanoví na základě speciálního statistického šetření, pomocí údajů z rodinných účtů, výběrového šetření pracovních sil a metodou expertního odhadu. (3)

Disponibilní důchod je výsledkem rozdělení a znovurozdělení běžných příjmů a výdajů ekonomických subjektů v národním hospodářství spojených s pracovní činností a podnikáním, tj. mezd, úroků, dividend a zisku, renty z půdy, dále se jedná o příjmy a výdaje daní, dotací, sociálních příspěvků a dávek apod. Je to částka, kterou ekonomické subjekty mohou použít na konečnou spotřebu, a zbývající (neutracená) část disponibilního důchodu představuje úspory ekonomických subjektů, které jsou věnovány na pořízení nefinančních aktiv (budov, staveb, strojů, pozemků, zásob, cenností), na pořízení cenných papírů (akcií, dluhových cenných papírů), na půjčky jiným subjektům nebo se mohou uložit jako depozita v bankách. (3, §§ 8.30 – 8. 43).

Disponibilní důchod	
Konečná spotřeba	Úspory (investice)

3.3.5 Konečná spotřeba

Konečná spotřeba představuje spotřebu výrobků a služeb, které slouží k uspokojení individuálních a kolektivních služeb. (3, §§ 3.93 – 3.121)

V národních účtech a jako statistický ukazatel se uvádí konečná spotřeba ve dvojitěm pojetí, které je odlišeno i mezinárodně používanými kódy

- a) představuje výdaje na konečnou spotřebu (P. 3), a to výdaje domácností na individuální spotřebu, neziskových institucí sloužících domácnostem a vládních institucí (P. 31) a výdaje vládních institucí na kolektivní spotřebu (P. 32)
- b) představuje skutečnou konečnou spotřebu (P. 4), v tom individuální konečnou spotřebu domácností (P. 41) a kolektivní spotřebu vládních institucí (společnosti), (P. 42).

Tabulka č. 9: Konečná spotřeba

KONEČNÁ SPOTŘEBA		
Výdaje na konečnou spotřebu (P. 3)		
Sektoru domácností (S. 14)	Sektoru NISD (S. 15)	Sektor vládních institucí (S. 13)
P. 3 = P. 31 (sektorů S. 14 + S. 15 + S. 13) + P.32 (sektoru S. 13)		
Skutečná konečná spotřeba (P. 4)		
Individuální (P. 41)		Kolektivní (P. 42)
P. 4 = P. 41 + P. 42		
Výdaje na konečnou spotřebu (P. 3) = Skutečná konečná spotřeba (P. 4)		

Zdroj: vlastní zpracování na základě vymezených souhrnných agregátů v ESA 2010

Z uvedeného vyplývá rozdíl mezi tímto dvojím pojetím – v prvním pojetí se sleduje konečná spotřeba z hlediska subjektů, kteří ji hradí – tj. domácnosti, neziskové instituce sloužící domácnostem a vládní instituce, a ve druhém pojetí je konečná spotřeba vyjadřována podle jejich uživatelů – spotřebitelů, tj. domácností (obyvatelstva) a vládních institucí (společnosti jako celku – v rámci veřejné správy, obrany, bezpečnosti, komunálních služeb (např. bytové hospodářství, odvoz a likvidace odpadu, veřejné osvětlení). (3)

Konečná spotřeba na jednoho obyvatele a její vývoj pak patří mezi ukazatele charakterizující podmínky životní úrovně obyvatelstva dané země. Její růst však může být ovlivněn rostoucími výdaji na státní správu nebo na obranu. Proto, přesnější pohled na posuzování životní úrovně dává **skutečná individuální konečná spotřeba domácností** na jednoho obyvatele (P. 41). V této souvislosti je třeba uvést, že sektor „domácností“ zahrnuje fyzické osoby nejen jako spotřebitele, ale také jako drobné podnikatele. Základem konečné spotřeby těchto drobných podnikatelů je také disponibilní důchod. (3)

Z uvedeného je také zřejmé, že výdaje na konečnou spotřebu ani skutečnou konečnou spotřebu nemají korporace – nefinanční podniky (průmyslové, zemědělské, dopravní apod.) ani finanční instituce (banky, investiční fondy, pojišťovny apod.); souvisí pouze

s takovými subjekty, jakými jsou domácnosti, vládní instituce (ministerstva, obce, školy, sociální a zdravotní zařízení apod.) a neziskové instituce poskytující služby domácnostem (politické strany, odbory, církve, humanitární a charitativní organizace apod. (3)

3.3.6 Inlace

Zboží a služby mají své ceny, za které se prodávají spotřebitelům. Tyto ceny ale nezůstávají pořád stejné a mění svojí výši. Změnu cen, pokud nebudeme brát změny cen z titulu slevových akcí nebo trvalého snížení apod., má na svědomí právě inflace, která je neoddelitelným rysem tržní ekonomiky. Jde o všeobecný nárůst cenové hladiny v čase, jinak řečeno snižuje se hodnota peněz. (11)

Pro měření míry inflace se nejčastěji používá, index spotřebitelských cen (měří náklady na nejčastěji kupované výrobky a služby, jinak řečeno spotřebitelský koš a je nejčastěji používaným způsobem), index cen výrobců (zohledňuje ceny komodit, jako jsou potraviny, těžební a zpracovatelský průmysl) a deflátor HDP (poměr mezi reálným a nominálním HNP).

P. A. Samuelson a W. D. Nordhaus definovali míru inflace jako vztah rozdílu cenové hladiny v roce t a v roce $t-1$ k cenové hladině v roce $t-1$ násobený 100, tj.

$$\frac{\text{Cenová hladina } t - \text{cenová hladina } t-1}{\text{Cenová hladina } t-1} * 100$$

Míra inflace znázorňuje procentuální rozdíl mezi průměrnou cenovou hladinou za 12 po sobě jdoucích měsících. (11)

Existuje několik typů inflace podle jejího významu pro ekonomiku, jejího vývoje:

- Mírná inflace – míra inflace nepřevyšuje růst hospodářství a je přirozená, je pouze v jednotkách procent, ceny rostou pomalu, existuje důvěra v peníze;
- Pádívá inflace – míra inflace má dvojciferný procentuální růst, při této rychlosti růstu začíná být měna velmi nestabilní, v ekonomice dochází k problémům,

investice jdou do hmotného majetku, ne do peněžních vkladů; v Argentině, Brazílii se projevila inflace od 50 % do 100 %

- Hyperinflace – míra inflace má trojciferný růst cenové hladiny a měna při této hranici kolabuje a peníze ztrácí hodnotu; do oběhu se dostává velké množství peněz. Historie ukazuje, že nejsou tak časté. Příkladem je hyperinflace v Německu v letech 1920-1923 (vlivem válečných dluhů a obnovením tržního hospodářství) a v Číně a Maďarsku po 2. sv. válce (11)

Existují dvě příčiny inflace, poptávková a nabídková. Poptávková inflace je zapříčiněna nadbytečnou poptávkou, vlivem růstu mezd, růstem státních výdajů, či vyšším úvěrováním (např. pořizováním majetku na hypotéky s relativně nízkým úrokem). Díky tomuto se poptávka po výrobcích a službách zvyšuje a tím zapříčiňuje růst cen. Nabídková inflace zejména z titulu rostoucí ceny materiálu, energií atd., (tudíž zákonitě rostou ceny na náklady spojené s výrobou a tím konečné ceny produktů). (11)

Inflace tak má vliv na přerozdělování důchodů a bohatství – kdy za vyšší množství peněz v období $t + 1$ se obdrží stejné množství zboží jako v období t . Druhým případem je vliv inflace na produkt a rozdělení zdrojů (protože se deformují relativní ceny) – vliv na produkt a zaměstnanost.

3.3.7 Deficit (schodek)/přebytek a dluh vládních institucí

Přistoupením mezi členské země Evropského společenství vznikly České republice od roku 2004 určitá práva a povinnosti vyplývající především ze Smlouvy o založení Evropského společenství a dále z Paktu stability a růstu, konkretizované v řadě dalších právních dokumentů. Např. byla upřesněna pravidla koordinace rozpočtových politik členských zemí tak, aby se nepodlamovala stabilita ekonomiky Evropské unie a eura.

Mezi ně můžeme zařadit právě pravidla týkající se vládního deficitu (přebytku) a dluhu vládních institucí. Spolu s hrubým domácím produktem patří mezi nejsledovanější ukazatele udržitelnosti ekonomického rozvoje v rámci členské země i v rámci Evropské unie. Význam ukazatelů deficitu a dluhu je již podtržen v článku 140, bod 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, uvedených jako součást čtyř tzv. Maastrichtských

(konvergenčních) kritérii, jejichž splnění je předpokladem pro vstup členských zemí EU do měnové unie (do 3. fáze Hospodářské a měnové unie). Vedle cenové stability, stability devizového kurzu, dlouhodobých úrokových sazeb je to kritérium veřejných financí, vyjádřené podmínkou splnění hranice:

- Roční vládní (government) deficit nesmí překročit 3 % HDP
- Roční vládní dluh nesmí (ke konci předchozího fiskálního roku) překročit hranici 60 % HDP.

Pokud není možno tohoto cíle dosáhnout, v důsledku specifických podmínek, musí se míra deficitu a dluhu dostatečně snižovat a přibližovat se referenční hodnotě přijatelným tempem. (52)

Za tím účelem, Evropská komise pravidelně dvakrát ročně (v první polovině dubna a v první polovině října) - v rámci notifikací vládního deficitu a dluhu (EDP - Excessive deficit procedure), hodnotí plnění těchto dvou pravidel. Hodnotí správnost, pravdivost sestavení (kvalitu) těchto ukazatelů. (20)

Pokud statistický úřad členské země nevysvětlí nebo neodstraní cca do 14 dnů od předání údajů, nejasnosti a nesprávnosti (na které byl upozorněn), Komise vyslovuje (veřejně) ke kvalitě údajů, výhradu. V souladu s nařízením o postupu při nadměrném deficitu to může vést k tlaku na změnu hospodářské politiky, ke kontrole sestaveného státního rozpočtu, až k pokutám a soudnímu řízení s členským státem. Členská země obdrží doporučení na přijetí nápravných opatření v rámci veřejných rozpočtů, lhůtu, ve které mají být provedena a cílové hodnoty a případné sankční postihy. (20)

Metodickým základem pro výpočet vládního deficitu/přebytku a vládního dluhu je opět Evropský systém národních účtů (ESA 2010), a v jeho rámci účet sektoru vládních institucí a dále Manuál k deficitu a dluhu vládních institucí (MGDD). Manuál stanoví podrobnější podmínky pro výpočet deficitu a dluhu, týkající se např. klasifikace vládních institucí, propočtu tzv. 50% kritéria úhrady výrobních nákladů z tržeb apod. vládního deficitu a dluhu na HDP stanovené v právních dokumentech EU. (18)(2)

Deficit/přebytek vládních institucí „je výše čistých půjček (+) nebo výpůjček (-) v systému národního účetnictví. Ukazatel vyjadřuje schopnost sektoru v daném roce financovat (+) jiné sektory ekonomiky nebo potřebu tohoto sektoru být ostatními sektory financován (-)“.(25) Je výsledkem tvorby, rozdělení, přerozdělení a užití důchodů – transakcí s výrobky (prodeje a nákupy výrobků a služeb), distributivních transakcí (mzdových příjmů a výdajů, sociálních příspěvků, dotací, daní, úroků aj.) a kapitálových transakcí (pořízení hmotných a nehmotných nefinančních aktiv, investičních dotací, dědických a darovacích daní, bezúplatných převodů, restitucí). Ve vládním přebytku/deficitu nejsou zahrnuty žádné finanční transakce, např. s půjčkami nebo s cennými papíry apod.

Schematické znázornění postupu pro výpočet deficitu/přebytku sektoru vládní institucí (S. 13):

Tabulka č. 10, Výpočet deficitu/přebytku sektoru vládních institucí

Produkce (P. 1)
- Mezispotřeba (P. 2)
+ daně z produktů (D. 21) (spotřební daně a DPH)
- dotace na produkty (D. 31) (zejména na zemědělské a potravinářské výrobky)
= Hrubý domácí produkt (B. 1)
+ daně z výroby a dovozu (D. 2) (např. silniční, z nemovitosti)
- dotace na výrobu a dovoz (D. 3) (na provoz)
+/- rozdělení prvotních důchodů
(zisku, mezd, úroků, renty)
= Národní důchod (B. 5)
+/- znovurozdělení důchodů
(daně, dotace, peněžní sociální dávky, pojištění)
= Disponibilní důchod (B. 6);
naturální sociální dávky a Upravený disponibilní důchod (B. 7)
= Výdaje na konečnou spotřebu (P. 3) + Úspory (B. 8)
+/- kapitálové transfery (D.9)
(investiční dotace, kapitálové daně, kapitálové dary, restituce)
Pořízení fixního kapitálu, zásob, cenností, nevyráběných aktiv (půdy, licencí)
= Čisté půjčky (+)/ čisté výpůjčky (-) (B.9)
(přebytek / deficit)

Zdroj: vlastní zpracování na základě vymezených souhrnných agregátů v ESA 2010

Dluh vládních institucí „představuje nominální výši konsolidovaných závazků sektoru vládních institucí vyplývajících z emitovaného oběživa, přijatých vkladů, emitovaných dluhových cenných papírů a přijatých půjček“ (25) v nominální hodnotě.

Vyjádřeno v kódech ESA:

Tabulka č. 11, Struktura dluhu vládních institucí

AF.	Oběživo a vklady
	Oběživo (AF. 21)
	Běžné vklady (AF. 22)
	Ostatní vklady (AF. 29)
AF. 3	Dluhové cenné papíry
	Krátkodobé dluhové cenné papíry (AF. 31)
	Dlouhodobé dluhové cenné papíry (AF. 32)
AF. 4	Půjčky
	Krátkodobé půjčky (AF. 41)
	Dlouhodobé půjčky (AF. 42)

Zdroj: vlastní zpracování na základě vymezených souhrnných agregátů v ESA 2010

Z uvedeného je zřejmé, že závazky vyplývající z dodavatelsko - odběratelských vztahů (např. přijaté zálohy na služby, neuhrazené platby za dodávky výrobků a poskytnuté služby)

a ostatní závazky (např. z pojištění, nebo z neuhrazených plateb za nakoupené akcie apod.), nejsou do dluhu vládních institucí zahrnovány. Výjimkou však jsou dlouhodobé závazky z dodavatelsko odběratelských vztahů, která mají v podstatě charakter finanční podpory – úvěru. Součástí přijatých půjček je i závazek z důvodů finančního leasingu.

4 Vlastní práce

4.1 HDP a produktivita práce Rakouska a České republiky

Při porovnání celkového hrubého domácího produktu musíme konstatovat, že ekonomika Rakouska je na mnohem vyšší úrovni než ekonomika České republiky. Je to způsobeno tím, že Česká republika měla v minulosti tzv. „centrálně plánovanou ekonomiku“ s omezenými vztahy na vyspělé země Evropy. Oproti tomu Rakousko fungovalo na principu tržní ekonomiky. Rozdíl je v tom, že při centrálně plánované ekonomice hraje hlavní roli stát, který ovlivňuje co, jakým způsobem a při jakém množství se bude vyrábět. Vytváří se pětiletý plán, který stanoví závazné úkoly zejména ve výrobě. Oproti tomu tržní ekonomika, reaguje na velikost nabídky a poptávky na trhu a tím pádem je daleko pružnější. (53)

Přestože celková nabídka zboží a služeb byla v ČR (podle hmotných bilancí národního hospodářství) s celkovou poptávkou vyrovnaná, na jedné straně zůstávalo zboží na skladě, na straně druhé se projevoval nedostatek např. stavebního materiálu nebo osobních automobilů. ČR byla průmyslovou zemí s orientací zejména na těžký průmysl. Tato skutečnost vyplývala z existence železné opony a z možnosti odbytu do dřívějších socialistických zemí (zejména do dřívějšího SSSR), které byly na nižší ekonomické úrovni. Současně zde byl i vliv Rady vzájemné hospodářské pomoci, kde docházelo k určité dohodě o zahraničním obchodu.

Po roce 1989 se s přechodem na tržní ekonomiku (a jiný politický systém) zahraniční poptávka výrazně změnila a ekonomika ČR se tomu musela postupně přizpůsobit. Pro porovnání HDP obou zemí jsou použity dva ukazatele HDP, první v tržní hodnotě a druhý v paritě kupní síly.

4.1.1 HDP v tržních hodnotách

V roce 2004, byl rozdíl ve výši HDP Rakouska a České republiky více jak dvojnásobný (i když celkový objem v tržních cenách nemá, vzhledem k cenovým vlivům, odpovídající vypovídací schopnost); země se liší např. geografickým umístěním, surovinovými zdroji,

kvalifikací pracovníků a tím podmínkami pro určitou strukturu výroby aj.). Přesto, postupem času se tento rozdíl zmenšoval, nicméně při porovnání je nadále významný. (37)

V následující tabulce je vidět vývoj celkového HDP od roku 2004 až do roku 2018 v České republice, Rakousku a průměrného HDP v Evropské unii, ve které jsou zahrnuty údaje 28 zemí³. Jelikož data jsou zobrazena do roku 2018, je zahrnuta i Velká Británie, která v roce 2020 z Evropské unie vystoupila. (37)

Tabulka č. 12: Hrubý domácí produkt České republiky a Rakouska v letech 2004-2018 v mil. Eur (tržní ceny)

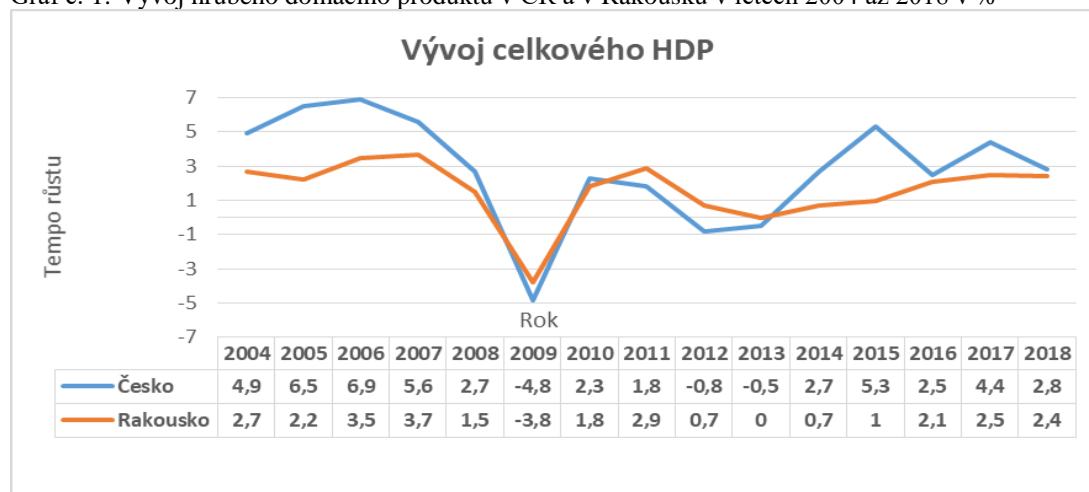
Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU - 28 zemí	11 113 149	11 602 701	12 276 153	13 003 687	13 082 101	12 324 697	12 845 663	13 235 227
ČR	96 029	109 628	123 943	138 303	161 313	148 682	156 718	164 041
Rakousko	242 348	254 075	267 825	283 978	293 762	288 044	295 897	310 129

Země/Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU - 28 zemí	13 501 734	13 615 093	14 091 453	14 854 107	14 985 311	15 409 891	15 907 594
ČR	161 434	157 742	156 660	168 473	176 370	191 722	207 570
Rakousko	318 653	323 910	333 146	344 269	357 300	370 296	385 712

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Na následujícím grafu je znázorněn vývoj HDP Rakouska a České republiky v % (předcházející rok = 100 %).

Graf č. 1: Vývoj hrubého domácího produktu v ČR a v Rakousku v letech 2004 až 2018 v %

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

³ Ke konci roku 2108 bylo členem EU ještě 28 států: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Španělsko, Švédsko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Lotyšsko, Lucembursko a Velká Británie; k 31. 1. 2020 Spojené království (Velká Británie) přestalo být členem EU.

Z uvedeného grafu jsou zřejmá, v podstatě stejná, období růstu a poklesu celkového HDP a současně (tři) období, kdy nastala recese⁴. V roce 2008 prošel svět hospodářskou a finanční krizí, která z titulu intenzivního mezinárodního obchodu a integračních procesů, ovlivnila nejen ekonomiku USA, ale i všech členských zemí EU. Ekonomické krize (hospodářství klesá meziročně minimálně jeden rok) se přirozeně na základě hospodářského cyklu opakují a jejich dopady záleží na ekonomické síle a připravenosti dané země.

„Ekonomická krize podle definice nastává v případě, kdy hospodářství meziročně klesá minimálně celý rok. Pokud ekonomika padá aspoň dvě čtvrtletí po sobě, jedná se o recesi. Doprovodným jevem zpomalování ekonomiky a přechodu do klesajícího cyklu jsou ekonomické problémy firem i domácností.“ (31)

Jako spouštěč této krize byla označena krize v USA spojená s poskytováním finančních prostředků – s hypotékami. Hypotéky si v té době mohli dovolit i lidé, kteří byli z hlediska splácení rizikovou skupinou. Díky zpomalování ekonomiky USA, začali lidé přicházet o práci, rostla nezaměstnanost a na základě toho problém se splácením úvěrů. Trhy s hypotékami se následně dostaly do velkých problémů, kvůli neschopnosti splácet úvěry. Banky omezily úvěrové aktivity, došlo k redukcí kapitálových trhů - jako odpověď na obavy o stabilitu bank, které působí na mezinárodních trzích. Z titulu propojenosti ekonomik, se krizové problémy (v letech 2009 a přibližně do roku 2014) přesunuly i do Evropy.

Dopady krize se zde pak lišily již podle zmíněné ekonomické síly a připravenosti daných zemí. Hospodářská a finanční krize zasáhla více Českou republiku, než Rakousko, což je patrné i z grafu č. 1. Po určitých signálech růstu HDP došlo opět k poklesu tempa růstu. V České republice se hrubý domácí produkt dostal dokonce pod hodnotu předchozího roku – nejen v roce 2009 (- 4,8 %), ale ještě i v dalších letech (2012 a 2013), zatímco v Rakousku – s výjimkou roku 2009 (- 3,8 %), vykazovalo růst HDP, i když při nižším přírůstku; růst ekonomiky byl velmi mírný (kolem 1 %).

⁴ Recese se označuje jako období, kdy došlo k poklesu reálného HDP po dvě nebo více následujících čtvrtletí v roce

V letech 2010 až 2014 se dostavila dluhová krize do Eurozóny a tudíž i nízká zahraniční poptávka. Vývoj ekonomiky tak, po určitých signálech opětovného růstu, opět klesl. Je to patrné i na základě grafického znázornění. V ČR se tato dluhová krize projevila v roce 2012 a 2013, kdy se dostala ekonomika do recese, jak již bylo zmíněno. V Rakousku tato krize nedosahovala záporných hodnot, tedy recese, ale růst ekonomiky byl velmi mírný (kolem 1 %).

Od roku 2014 je možné konstatovat, že se obě ekonomiky dostaly z recese a následně došlo k oživování, přičemž v Rakousku se projevilo jako pozvolné, zatímco v ČR je možné je označit jako skokové, a to poklesem tempa růstu v roce 2016 (z 5,3 % v roce 2015, na 2,3 %), v roce 2017 naopak růstem o 4,4 % a následně v roce 2018 opět s poklesem na 2,8 %.

Nejvyšší růst byl v ČR zaznamenán v letech 2005 – 2007 a poté v roce 2015 a 2017, přičemž nejvyšší hodnota a tedy rozdíl oproti dřívějšímu roku byl v roce 2006, kdy se České ekonomice dařilo lépe i ve srovnání s celoevropským průměrem, který činil 3,3 %. Tento růst byl způsoben hlavně díky zvýšení domácí poptávky, především prostřednictvím výdajů na konečnou spotřebu a tvorbu hrubého kapitálu. Vzrostla i průmyslová produkce - výrobní kapacita především u elektronického, automobilového a počítačového průmyslu. Dále také pomohlo stavebnictví, především díky veřejným zakázkám zejména na celkovou dopravní infrastrukturu (železniční a v určité míře i silniční) a i developerským projektům. Růst byl podpořen domácí poptávkou, která rostla a byla odrazem optimistického přístupu spotřebitelů a podnikatelského sektoru. (24)(42)

Při hodnocení rakouského HDP můžeme konstatovat, že růst HDP byl v podstatě stabilní, až na období, kdy došlo k ekonomické krize, což svědčí o velmi dobrém ekonomickém stavu. Jak je uvedeno v charakteristice Rakouské ekonomiky „*Síla rakouské ekonomiky spočívá v průmyslové tradici, cestovním ruchu a zahraničním obchodu.*“ (45) Obdobně jako v jiných vyspělých zemích EU, pozitivní vliv na vývoj HDP mají rakouské služby (terciární sektor), které se na HDP podílejí 70 % a zpracovatelský průmysl a stavebnictví (sekundární sektor) 29 %, vývoj průmyslové výroby je hodnocen jako vysoký a stabilní. Mezi přední odvětví patří např. potravinářský průmysl nebo elektrotechnický průmysl.

Nemalý význam k růstu HDP má i výzkum a vývoj, jehož podíl na HDP se ve sledovaném období trvale pohyboval kolem 3 %. Za významné odvětví, které přispívá k růstu HDP, je třeba považovat turismus, který v roce 2018 přispěl k růstu HDP návštěvou „téměř 110,38 zahraničních osob, přičemž celkový počet přenocování činil 149,75 milionů osob. (22)

4.1.2 HDP v paritě kupní síly

Vývoj HDP v paritě kupní síly (PPP) je zachycen v následující tabulce a grafu. (37)

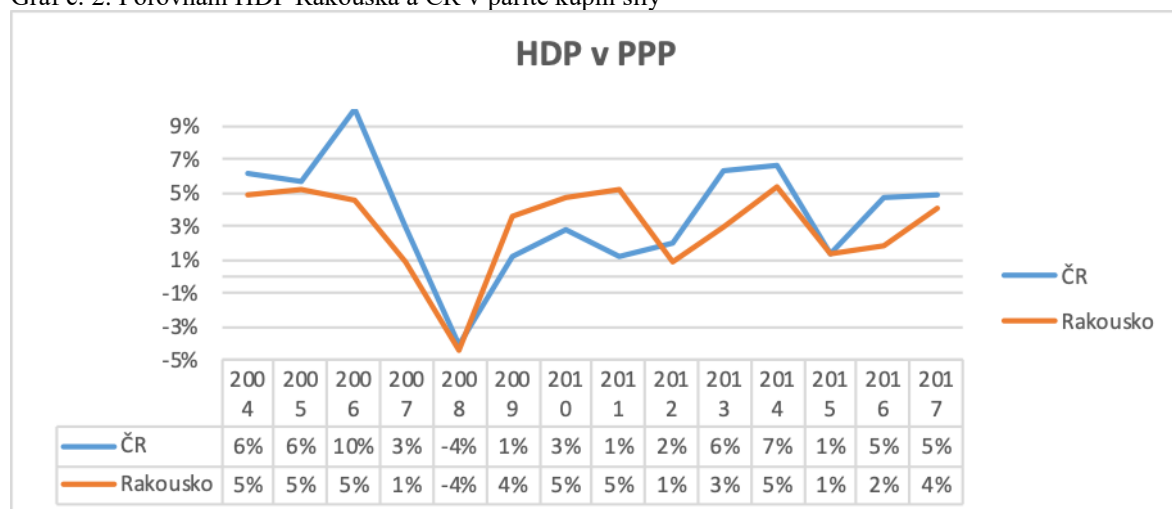
Tabulka č. 13: HDP v paritě kupní síly Rakouska a ČR v milionech EUR, PPS

Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR	179 527,0	190 595,0	201 583,7	221 834,9	228 524,9	219 222,0	221 806,6	228 073,6	230 801,4
Rakousko	233 408,7	244 905,8	257 597,8	269 428,8	271 720,0	259 695,6	268 889,4	281 474,6	296 060,7

Země/Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	235 526,0	250 395,5	267 078,7	270 919,3	283 965,9	297 714,7
Rakousko	298 595,3	307 523,2	324 039,4	328 630,0	334 730,6	348 637,8

Zdroj: databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Graf č. 2: Porovnání HDP Rakouska a ČR v paritě kupní síly

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Oproti HDP v tržních cenách se PPP liší v rozdílu mezi absolutními hodnotami obou zemí. V tržních cenách byly rozdíly v HDP více jak dvojnásobné. Jak již bylo zmíněno, ukazatel parity kupní má pro porovnání HDP obou zemí větší vypovídací schopnost z důvodů eliminace cenových vlivů a směnných kurzů.

Za celé sledované období byl průměrný vývoj HDP v PPP v České republice 3,7 % a v Rakousku 2,9 %, ale pokud by neproběhla finanční krize, je možné, že by vývoj byl jiný a ekonomika ČR by se z hlediska síly více přiblížila ekonomice Rakouska. Pokud vezmeme celkový přírůstek HDP v tomto ukazateli od roku 2004 až do roku 2018, tak v ČR byl o 52 % a v Rakousku o 41 % vyšší.

Od roku 2012 je tempo růstu vyšší v ČR. V ČR zde působil kladný vliv průmyslové činnosti. Díky tomu, že se zvýšila produkce a tím pádem i export, ekonomika se opět, po období finanční krize, nastartovala. Rakousko, které má ekonomiku postavenou především na službách, takový start nemělo, jelikož domácnosti nebyly, v důsledku stagnující ekonomiky, ochotné vynakládat své finance za služby a v tom právě spočíval problém Rakouska. Poptávka se orientovala spíše na pořizování hmotného majetku.

Nicméně obě země byly také ovlivněny i dluhovou krizí v eurozóně, a jelikož ekonomika Rakouska (i České republiky) je ovlivňována globálním vývojem, přenesly se tyto problémy i na ni. K oživení došlo na Rakouské straně díky zvýšení soukromé spotřeby a investic. Dalšími faktory, které ovlivňovaly růst, byla daňová reforma, která začala platit v roce 2016. Došlo ke snížení daně pro osoby s nízkými příjmy a k progresivnímu zvýšení daní u osob s příjmy nad 1 milion EUR. Kromě toho byla zvýšena daň ze zisku z prodeje nemovitostí (z 25 % na 30 %). Uvedená změna se týkala zisku z prodeje u nemovitostí, které nejsou určeny jako trvalé bydliště prodávajícího a vyšší zdanění pronájmů. Tato úprava se nutně musela promítnout do snížené poptávky zahraničních investorů po rakouských nemovitostech i do poptávky o nájmu (např. v horských střediscích). (30)

Při porovnání HDP ČR a Rakouska oběma ukazateli můžeme říci, že Rakouská ekonomika je rozvinutější a dosahuje vyšších absolutních hodnot oproti ČR. Díky dřívějšímu nasazení tržní ekonomiky dosáhla úroveň Rakouské ekonomiky velkého náskoku. ČR se ale od roku 2004 po vstupu do Evropské unie přibližuje úrovni Rakouska. Ale ukazuje se, že to bude dlouhodobý proces.

Zachycený vývoj HDP v letech 2004 až 2018 je doplněn jeho projekcí s cílem vytipovat období, ve kterém (za podmínek z let 2004 – 2018) by došlo k dosažení úrovně HDP

České republiky té Rakouské. Na základě projekce dosavadního průměrného růstu HDP v paritě kupní síly v budoucím období, tedy do okamžiku dosažení hodnot HDP České republiky těch Rakouských, a za předpokladu stejných politických a ekonomických podmínek, by HDP České republiky docílilo úroveň HDP Rakouska v roce **2039** (viz. Příloha č. 1).

4.1.3 HDP na obyvatele v tržních cenách

Data spojená s HDP na obyvatele v tržních cenách nám ukazují velký rozdíl mezi Českou Republikou a Rakouskem. Pokud se podíváme na následující tabulku, tak vidíme, že Rakousko se v tomto směru pohybuje vysoko nad průměrem Evropské unie a oprávněně se řadí mezi ekonomicky vyspělé země, a to v celé časové řadě. Ve sledovaném období je Česká republika naopak pod průměrem EU. (37)

Tabulka č. 14: Hrubý domácí produkt České republiky a Rakouska na obyvatele v letech 2004 – 2018 (v Euro tržních cenách a v %)

Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU - 28	22 550	23 440	24 720	26 070	26 130	24 530	25 500	26 210
ČR	9 410	10 710	12 070	13 400	15 470	14 170	14 900	15 630
v %	41,73	45,69	48,83	51,40	59,20	57,77	58,44	59,63
Rakousko	29 670	30 890	32 390	34 230	35 300	34 530	35 390	36 970
v %	131,57	131,78	131,07	131,30	1,35,09	140,77	138,78	141,05
Země/Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
EU - 28	26 680	26 850	27 720	29 140	29 310	30 070	30 980	
ČR	15 360	15 010	14 880	15 980	16 690	18 100	19 530	
v %	57,57	55,90	53,68	54,84	56,94	60,19	63,04	
Rakousko	37 820	38 210	38 990	39 890	40 880	42 100	43 640	
v %	141,75	142,31	140,66	136,89	139,47	140,01	140,87	

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

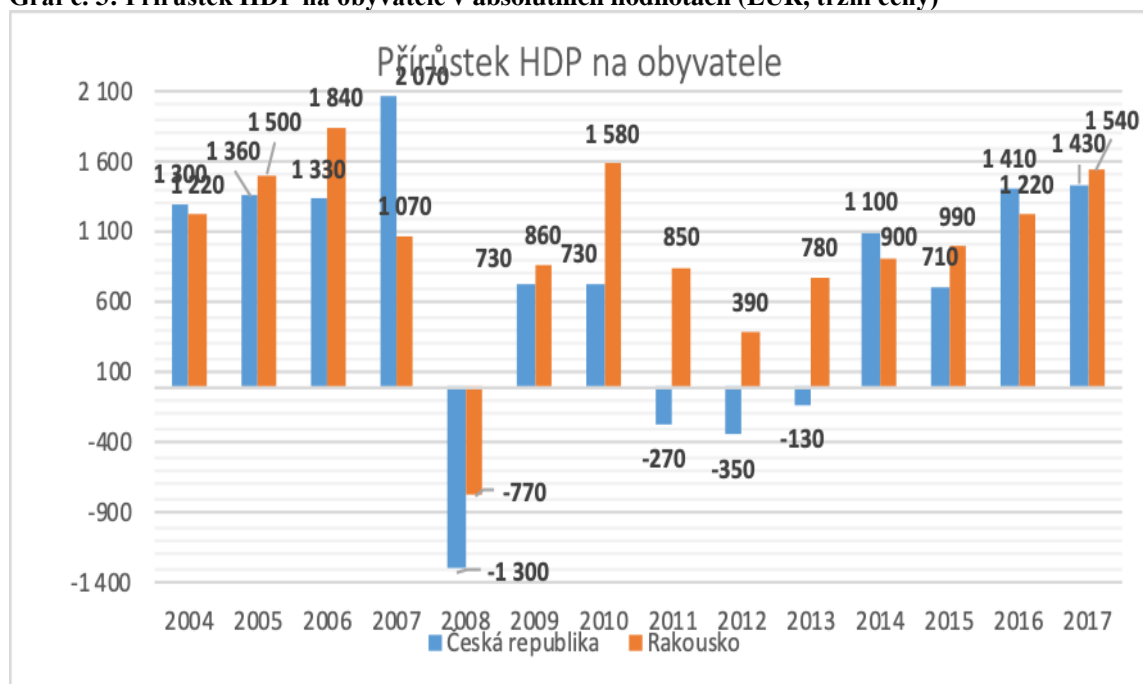
Česká republika, přestože se řadila mezi průmyslové země, vykázala v roce 2004 po vstupu do Evropské unie hrubý domácí produkt na obyvatele ve výši 9 410 EUR, což představovalo 41,73% průměrného HDP na obyvatele 28 členských zemí (tj. o 12 140 EUR méně). Do roku 2008 se tento podíl zvýšil na 59,20 % (15 470 EUR). Pozitivní vývoj byl však přerušen světovou hospodářskou a finanční krizí a HDP na obyvatele se dostává na úroveň roku 2008 o sedm let později - v roce 2015 (kdy dosahuje 15 980 EUR). Výjimkou byl rok 2011, kdy se ČR dostala na úroveň 59,63 % s tím, že tuto úroveň převýšila až v roce 2017, kdy její HDP na obyvatele dosáhl 60,19 %.

Srovnáme-li situaci z roku 2018 s rokem 2004, potom vidíme, že v roce 2018, s hodnotou 19 530 EUR na obyvatele, se Česká republika dostala na úroveň 63,04 % průměru 28 členských zemí EU, což bylo, ve srovnání s rokem 2004 o 10 120 EUR více (o 51,07 %).

HDP na obyvatele Rakouska je (ve srovnání s Českou republikou) od roku 2004, trvale nad průměrem 28 zemí EU, a zvyšuje se z úrovně 131, 57 % (29 670 EUR) na 140,87 % (43 640 EUR). Na rozdíl od České republiky dochází k růstu HDP/obyvatele v podstatě i v letech hospodářské a finanční krize (s výjimkou roku 2009). V roce 2018 dosahuje výše HDP na obyvatele 140,87 % (43 640 EUR); a ve srovnání s rokem 2004 je o 7,07 % vyšší, což v absolutním objemu však představuje 13 970 EUR.

Ekonomické výsledky ČR, růst HDP (zejména v posledních dvou letech) se promítají do **přírůstků HDP na obyvatele**, jejichž výše (v absolutní hodnotě) se přiblížila přírůstkům HDP na obyvatele Rakouska – viz následující graf č. 3. Referenčním rokem, je rok 2004. (37)

Graf č. 3: Přírůstek HDP na obyvatele v absolutních hodnotách (EUR, tržní ceny)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Srovnáním dat, se ukazuje, že průměrný přírůstek HDP na obyvatele v %, za zkoumané období, činí v České republice 6 % a v Rakousku 3 %. Při protažení časového období u tohoto ukazatele by se při dosavadním vývoji, za stejných podmínek, jako panovaly za ve sledovaném období, dostala úroveň HDP na obyvatele České republiky na úroveň Rakouského v roce **2048**. Jelikož v budoucnu budou ovlivňovat vývoj HDP různé faktory a podmínky stejně pravděpodobně nezůstanou, může se tento odhad posunout dokonce o několik desítek let dál.

4.1.4 HDP na obyvatele v PPP

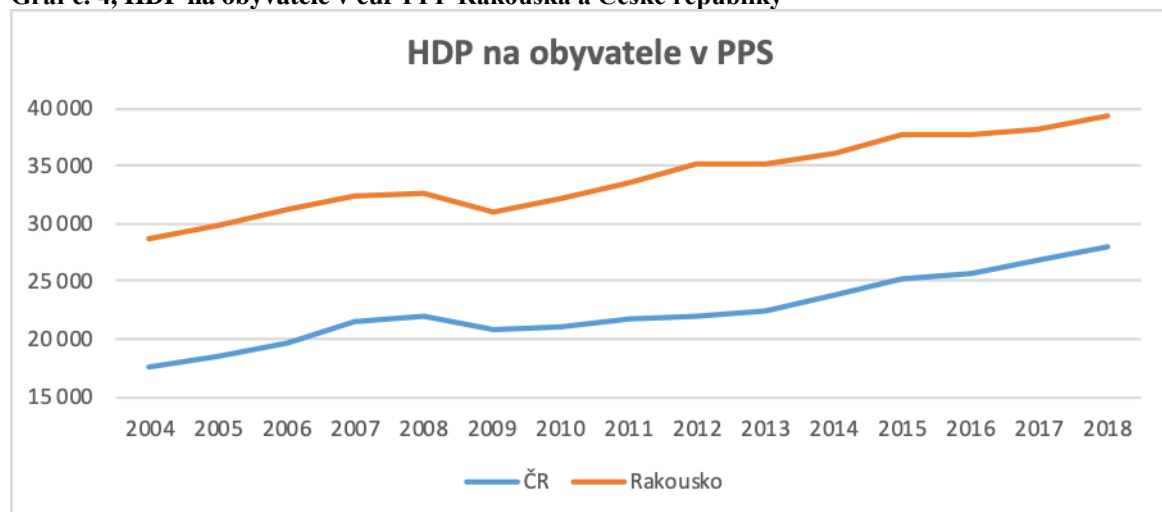
Další porovnání ukazatele HDP na obyvatele je na základě parity kupních sil (PPP). Jak již bylo zmíněno, parita kupní síly je poměr národních měn vůči stanoveným výrobkům a službám. Tento poměr je následně převeden na umělou měnu (SPP). Vykázané výsledky jsou pro srovnávání vhodnější vzhledem k tomu, že při použití parity kupní síly se eliminuje vliv cenových změn. (37)

Tabulka č. 15: HDP na obyvatele v eur PPP Rakouska a České republiky

Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	17 600	18 600	19 600	21 500	21 900	20 900	21 100	21 700	22 000	22 400	23 800	25 300	25 600	26 800	28 000
Rakousko	28 600	29 800	31 200	32 500	32 700	31 100	32 200	33 600	35 100	35 200	36 000	37 600	37 600	38 100	39 400

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Graf č. 4, HDP na obyvatele v eur PPP Rakouska a České republiky

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Z uvedených údajů je patrné, že Česká republika, co se týče HDP na obyvatele v PPP, se od roku 2004 postupně přibližuje rakouským hodnotám. V roce 2004 činil podíl ČR vůči

hodnotám Rakouska 62 %, na konci roku 2018 už byl tento podíl 71 %. HDP na obyvatele se celkově zvýšilo v ČR o 48 % a v Rakousku o 32 %. To značí zvýšení ekonomické síly obou zemí.

Blížkost ekonomik se zde projevuje téměř ve shodné vývojové křivce – růstu a poklesu HDP na obyvatele v PPP. Nicméně v letech 2010 až 2014 byl vývoj tohoto ukazatele v Rakousku příznivější. V tomto období se HDP/obyvatele v SPP zvýšil o 13 %, zatímco v ČR pouze o 7 %.

Průměrný roční přírůstek hodnot PPP v období od roku 2004 do roku 2018 v ČR činí 3 % a v Rakousku 2 %, což znamená, že se zde promítá i vliv podmínek v období krize a recese. V případě stejných podmínek, tedy při vlivu krizových a ekonomicky příznivých podmínek a při 3 % tempu růstu daného ukazatele, by Česká republika dostihla úroveň Rakouska v tomto ukazateli v roce **2050**. Šance, že úroveň ČR v tomto ukazateli dosáhne úrovně Rakouska v roce 2050, může být pravděpodobná i nepravděpodobná. Jak již bylo řečeno, mohou se objevit faktory, které vývoj HDP na obyvatele v PPS ovlivní jak pozitivním, tak negativním dopadem a tím pádem se může posunout období, kdy úroveň ČR dostihne Rakousko a naopak. Je však dobré vidět, že vývoj má vzrůstající tendenci, která značí dobrý stav ekonomiky obou zemí.

Oba ukazatele HDP na osobu (v tržních cenách a PPP) jsou ukazateli, které dokazují vyšší úroveň ekonomiky Rakouska. Je to patrné na základě absolutních hodnot i procentního růstu. Nicméně v poslední době růst ekonomiky má rychlejší Česká republika. Kdyby tento vývoj nadále pokračoval ve stejném tempu, tak podle HDP na obyvatele v tržních cenách, by ČR dosáhla úrovně Rakouska v roce 2048 a podle ukazatele HDP na obyvatele v PPP v roce **2050**. Samozřejmě by musely podmínky vývoje být stejné a nesměly by na vývoj působit jiné faktory.

4.1.5 Produktivita práce

Pro srovnání produktivity práce a jejího vývoje v letech 2004 až 2018 v Rakousku a České republice je zvolen ukazatel stanovený na základě HDP v paritě kupní síly a počtu

zaměstnaných obyvatel, který vyjadřuje objem HDP v jednotkách PPP připadající na jednoho pracovníka, tj. ukazatele je stanoven následovně:

HDP v paritě kupní síly

Počet pracujících ve věku 15 až 64 let

HDP v paritě kupní síly, výsledná hrubá přidaná hodnota za celé národní hospodářství (výstup), byl zvolen vzhledem k lepší vypovídací schopnosti, než ukazatel HDP v tržních cenách (viz teoretická část práce). V čitateli se tak projevuje především vliv techniky, technologie i lidské pracovní síly na výsledky výrobní činnosti. (37)

Následující tabulka ukazuje produktivitu práce na jednoho pracujícího ve věku 15 až 64 let.

Tabulka č. 16: Produktivita práce v PPP Rakouska a České republiky v letech 2004 až 2018 (EUR)

Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	38700	40466	42270	45683	46316	45135	46114	47555	47984	48602	51279	54130	54011	55745	57842
Rakousko	63930	65995	68094	69728	69158	66435	68177	70687	73775	74093	76233	79656	79322	79983	82207
Podíl ČR	61%	61%	62%	66%	67%	68%	68%	67%	65%	66%	67%	68%	68%	70%	70%

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Z uvedeného je zřejmé, že Rakousko dosahuje, po celé sledované období vyšší hodnoty v produktivitě práce než Česká republika. Tato skutečnost svědčí o daleko lepší výkonnosti Rakouska zejména při vědomí toho, že Rakousko má ve struktuře značný podíl služeb. Z toho můžeme soudit, že průmyslová, ale i zemědělská výroba a potravinářská je na skutečně dobré technické úrovni a dané hodnoty jsou dosahovány při nižším počtu pracujících. I v této oblasti se projevila vliv krize, a to snížením produktivity mezi lety 2007 až 2009 a poté mezi roky 2015 a 2016, kdy klesala produkce z titulu snížené domácí i zahraniční poptávky.

Podíváme-li se na údaje o produktivitě České republiky, je nutné říci, že se Česká republika přece jen v produktivitě práce přibližuje úrovni Rakouska. Od roku 2004 se podíl ukazatele přiblížil o 9 % a dokonce, v celém sledovaném období, se produktivita práce v ČR snížila pouze v roce 2009.

Přibližování produktivity práce je také zřejmé díky tomu, že ostatní ukazatelé, jako je HDP a HDP na obyvatele také přibližují hodnotám Rakouska.

Celková produktivita práce je v Rakousku na vyšší úrovni, nicméně Česká republika se pomalu přibližuje hodnotám Rakouska a na základě výpočtu (viz. Příloha č. 1) který bral v úvahu průměrný procentuální nárůst hodnot produktivity práce za celé sledované období, které bylo v ČR 2,95 % a Rakousku 1,84 % by se úroveň české produktivity práce dostala na úroveň té rakouské **v roce 2051**.

Tabulka č. 17: Produktivita práce na jednu hodinu v % podílu vůči EU

Země/Čas	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU (27)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
ČR	69,4	70,2	73,2	73,7	74,3	71,6	71,2	70,7	71,3	73	74,5	73,7	74,6	75,5
Rakousko	118	117,7	116,8	116,3	117,5	115,7	115	117,8	117,6	117,8	119,5	119,4	118,1	117,5

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Vzhledem k tomu, že systém národních účtů je základem používaných souhrnných ukazatelů, je i zde zvolen pohled národních účtů na produktivitu práce, a to jako počet odpracovaných hodin připadajících na jednoho pracovníka. Z toho vyplývá, že cenové vlivy jsou vyloučeny a ukazatel signalizuje pracovní náročnost výroby – na vyprodukování určitého množství výrobků a poskytnutých služeb.

Základním informačním zdrojem je opět databáze Eurostatu, ve které jsou k dispozici pouze údaje v procentním vyjádření. Odpracované hodiny připadající na jednoho pracovníka jsou vyjádřeny jako průměrná hodnota, tj. 100 %.

Z uvedeného je zřejmé, že Česká republika se pohybuje pod průměrem Evropské unie, což představuje nutnost vynakládat větší množství práce, zatímco hodnoty vykázané Rakouskem můžeme považovat za nadprůměrné hodnoty. Úroveň rakouské produktivity práce se pak drží na podobné úrovni celé sledované období. Pozitivním rysem je, že rozdíl mezi úrovní ČR a Rakouskem se i v tomto ukazateli zmenšuje, že produktivita práce v České republice roste.

4.2 Zahraníční obchod

Neoddělitelnou součástí rozboru ekonomického rozvoje země je zahraniční obchod. Zlepšuje strukturu nabídky, uspokojování potřeb obyvatelstva a výrobců. Zvyšuje efektivnost výroby nejen získáním nedostatkových surovin a odbytem zboží na jiné trhy, ale také získáním výsledků technického a technologického pokroku. Zahraniční obchod tak významně ovlivňuje tvorbu a užití hrubého domácího produktu – jeho tvorbu i užití.

Dovoz a vývoz výrobků a služeb zahrnuje transakce se zbožím mezi rezidenty a nerezidenty oceněné v cenách FOB (= základní ceny zboží + náklady na dopravní a distribuční služby do místa na hranicích + daně minus dotace na vyvážené zboží. Dodávky v rámci zemí EU zahrnují DPH a ostatní daně ze zboží placené ve vyvázející zemi). Do vývozu a dovozu se zahrnuje i určité zboží, i když nepřekročilo hranice a naopak určité zboží, které překročilo hranice státu, se nezahrnuje (např. zboží v tranzitu nebo na velvyslanectví, či dceřiné společnosti). (3)

4.2.1 Česká republika export a import

Význam a vliv zahraničního obchodu na ekonomiku České republiky se stále zvyšuje. Jak uvádí Jiří Pour (UnitCreditBank) „*Za posledních 20 let (1997-2017) se podle metodiky národních účtů podíl exportu zboží na HDP zvýšil z 27 % na 67 % a importu z 36 % na 62 %*“. (43) Následující tabulka a graf zobrazuje vývoz, dovoz, saldo a obrat ZO České republiky. Hodnoty jsou vyjádřeny v mil EUR. (37)

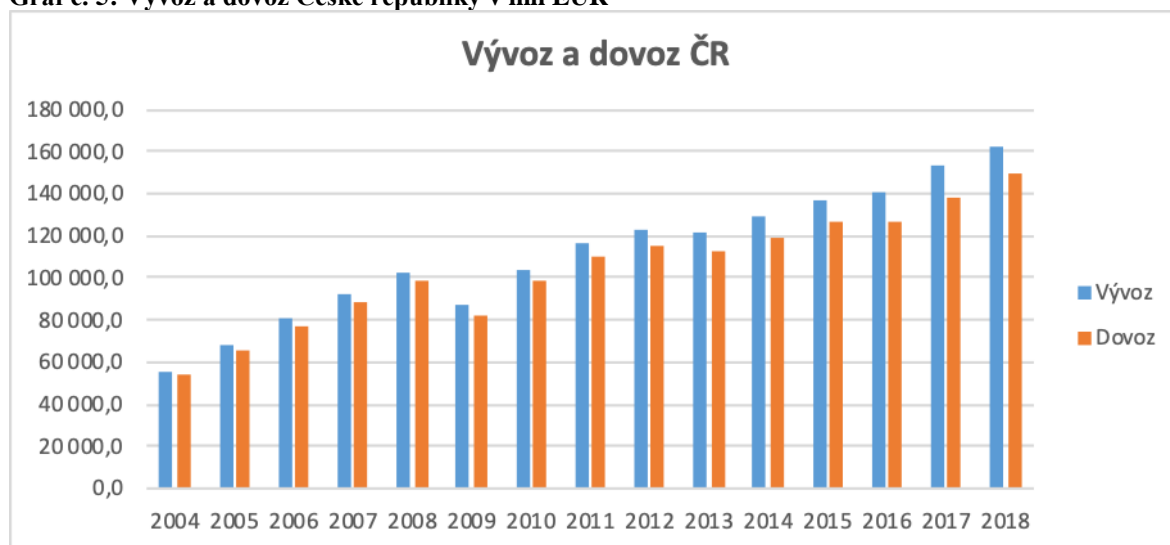
Tabulka č. 18: Vývoz a dovoz ČR mil EUR, %

CZ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vývoz	55 063,2	68 168,6	80 794,0	91 845,5	101 992,4	87 253,0	103 480,3	116 972,6
Dovoz	54 282,9	65 593,8	77 397,8	88 463,9	98 501,8	81 490,3	98 634,6	110 690,9
Saldo ZO	780,3	2 574,8	3 396,2	3 381,6	3 490,6	5 762,7	4 845,7	6 281,7
Saldo ZO v %	100,00	3,30	1,32	1,00	1,03	1,65	0,84	1,30
Obrat ZO	109 346,1	133 762,4	158 191,8	180 309,4	200 494,2	168 743,3	202 114,9	227 663,5
Obrat ZO v %	100,00	1,22	1,18	1,14	1,11	0,84	1,20	1,13

CZ	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vývoz	122 964,7	121 257,5	129 316,1	136 546,4	140 312,3	152 852,2	162 870,4
Dovoz	115 211,5	112 165,7	119 345,5	126 440,2	126 702,6	138 428,5	149 602,5
Saldo ZO	7 753,2	9 091,8	9 970,6	10 106,2	13 609,7	14 423,7	13 267,9
Saldo ZO v %	1,23	1,17	1,10	1,01	1,35	1,06	0,92
Obrat ZO	238 176,2	233 423,2	248 661,6	262 986,6	267 014,9	291 280,7	312 472,9
Obrat ZO v %	1,05	0,98	1,07	1,06	1,02	1,09	1,07

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Graf č. 5: Vývoz a dovoz České republiky v mil EUR

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Po celé sledované období (od roku 2004 do roku 2018) se ukazuje, že Česká republika patří mezi exportéry. Kladné saldo zahraničního obchodu (ZO) představuje přebytek vývozu nad dovozem, záporné saldo ZO přebytek dovozu nad vývozem. Pozitivním rysem je to, že kladné saldo ZO přetrvalo i v období hospodářské a finanční krize. I když na nižší úrovni.

Od roku 2004 se obrat ZO skoro ztrojnásobil. Přes jeho pokles a tím i pokles salda v roce 2009 (o 14 % oproti roku 2008, ve výši 14 700 mil EUR), zůstalo saldo ZO kladné. Vývoz převažoval nad dovozem a mezi roky 2004 až 2008 se zvýšil dvojnásobně. V roce 2018 dosáhl vývoz ČR na hranici 162 870 mil EUR, dovoz do ČR byl na hodnotě 149 602 mil EUR. Saldo ZO se na úroveň roku 2008 dostává po roce 2017, resp. v roce 2018. Navíc stále narůstá a díky tomu, mezinárodní obchod přispívá stále víc k růstu HDP.

Rostoucí vývoz ve srovnání s dovozem do ČR byl ovlivněn hospodářskou politikou vlády, podporou úvěrů pro vývozce, poskytovaných Českomoravskou záruční rozvojovou bankou (ČMRZB) za nižší úroky. Ze státního rozpočtu, byly ČMRZB poskytovány dotace na nižší úroky příjemcům, kteří získali příslušný úvěr. Kromě toho, vláda podporovala tímto způsobem vývoz zboží a služeb do rizikových zemí (s nebezpečím terorismu, nebo problémů se splátkami).

Česká republika je vývozcem zejména výrobků zpracovatelského průmyslu (vzhledem k nedostatečné surovinové základně), který jde především (přibližně z 80 %) do členských zemí EU. Vzhledem k tomu, podle údajů Českého statistického úřadu, se krize promítla především ve snížení vývozu strojů, dopravních prostředků (automobilů) a průmyslového spotřebního zboží. Po roce 2009 byl průmysl opět odvětvím, který pomohl nastartovat ekonomiku.

Pokud jde o dovoz do ČR, je možné konstatovat, že jeho vývoj sledoval vývoj exportu, a i v jeho vývoji se odrazil vliv krize. Přičemž z hlediska teritoriální struktury se dovoz z členských zemí pohybuje kolem 60 %. Pokles dovozu byl mezi roky 2008 – 2009 17 %, což v absolutních hodnotách představovalo 17 000 mil EUR. Z hlediska zbožové struktury dovozu – i zde převažuje dovoz strojů a dopravních prostředků, dále průmyslové spotřební zboží. Vzhledem k tomu, že se Česká republika stala spíše tzv. „montovnou“, není dovoz surovin a materiálů tak (podle mého názoru) významný. Nicméně existuje dovoz železa a oceli, neželezných kovů, textilu apod. Některé tyto dovozy představují splátky zahraničních pohledávek České republiky.

Z hlediska rozdělení ZO na zboží a služby převažuje obchod se zbožím, i když podíl služeb se v rámci ZO také zvyšuje (viz Příloha č. 2). V roce 2004 bylo však saldo u zboží záporné, a to ve výši (–) 2 100 mil EUR, naproti tomu v roce 2018 se dostalo na úroveň (+) 8 700 mil EUR. Služby nedosahují takového salda jako zboží. Kladné saldo služeb bylo v roce 2018 4 550 mil EUR (což tvoří přibližně polovinu salda ZO se zbožím). Významnou skutečností však je, že saldo služeb se ve sledovaném období, od roku 2004 do roku 2018 nedostalo do záporu, každý rok bylo kladné, tj. vývoz služeb převyšoval jejich dovoz. Jsou to např. stavební a projekční práce spojené s investicemi a za významné je možné považovat tzv. „technologické služby“, které Český statistický úřad sleduje v rozdělení do čtyř skupin (které opravdu můžeme považovat za „novou ekonomiku“), a to

- Počítačové služby a software
- Architektonické, inženýrské a ostatní technické služby
- Služby výzkumu a vývoje
- Licenční poplatky za právo užívat produkty průmyslového vlastnictví (23)

4.2.2 Rakouský export a import

Následující tabulka s grafem je zaměřena na **vývoj salda zahraničního obchodu Rakouska** od roku 2004 až do roku 2018. Hodnoty jsou uvedeny v mil EUR. (37)

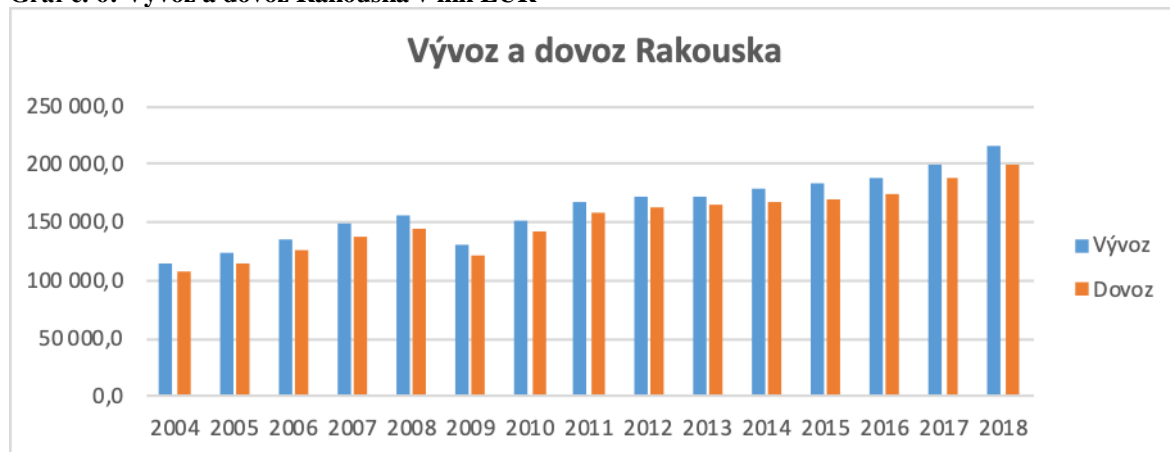
Tabulka č. 19: Vývoz a dovoz Rakouska v mil EUR

Rakousko	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vývoz	113 581,9	123 530,7	136 166,4	149 261,3	156 424,9	130 217,3	151 683,0	167 310,3
Dovoz	106 451,8	115 385,8	126 538,1	136 799,0	143 428,7	120 560,3	141 313,2	158 643,6
Saldo ZO	7 130,1	8 144,9	9 628,3	12 462,3	12 996,2	9 657,0	10 369,8	8 666,7
Saldo ZO v %	100,00	1,14	1,18	1,29	1,04	0,74	1,07	0,84
Obrat ZO	220 033,7	238 916,5	262 704,5	286 060,3	299 853,6	250 777,6	292 996,2	325 953,9
Obrat ZO v %	100,00	1,09	1,10	1,09	1,05	0,84	1,17	1,11

Rakousko	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vývoz	171 988,8	173 101,8	177 855,3	182 769,3	187 407,6	200 099,2	215 057,0
Dovoz	163 081,9	163 979,9	166 962,7	169 856,4	173 710,5	187 871,4	200 702,9
Saldo ZO	8 906,9	9 121,9	10 892,6	12 912,9	13 697,1	12 227,8	14 354,1
Saldo ZO v %	1,03	1,02	1,19	1,19	1,06	0,89	1,17
Obrat ZO	335 070,7	337 081,7	344 818,0	352 625,7	361 118,1	387 970,6	415 759,9
Obrat ZO v %	1,03	1,01	1,02	1,02	1,02	1,07	1,07

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Graf č. 6: Vývoz a dovoz Rakouska v mil EUR

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Zahraněční obchod Rakouska má v porovnání s tím českým a jeho absolutními hodnotami větší rozsah. V roce 2018 Rakousko exportovalo zboží a služby v hodnotě 215 057 mil EUR a importovalo zboží a služby v hodnotě 200 703 mil EUR, tj. ve srovnání s Českou

republikou o 32 % vyšší vývoz a o 34 % vyšší dovoz. V Rakousku byl vývoj exportu a importu velmi podobný, jako v České republice. V celém sledovaném období bylo saldo ZO obchodu kladné. Při příchodu celosvětové finanční krize se však objemy exportu a importu velmi snížily. Z titulu nižší zahraniční poptávky se export Rakouska snížil o 17 % a import o – 16 %. Ten byl spojen s menším objemem produkce zboží a služeb nejen v Rakousku, ale i v ostatních státech členské unie.

Při rozdělení mezinárodního obchodu na zboží a služby je pro Rakousko charakteristický (viz. Příloha č. 2) vyšší objem služeb - v absolutní hodnotě dosáhlo saldo služeb v roce 2018, 10 660 mil EUR. Zboží dosahuje také kladné saldo vývozu Rakouska, ale pouze ve výši 3 700 mil EUR (65 % hodnoty salda ZO u služeb), což byla i nejvyšší hodnota od roku 2004. Značně velký rozdíl v saldu ZO mezi službami a zbožím se projevuje po celé sledované období.

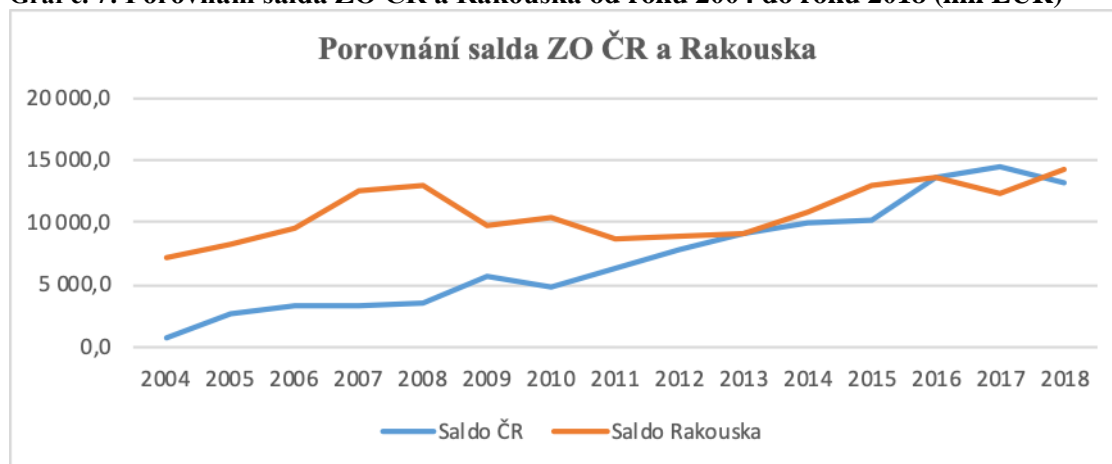
Služby se od roku 2004 nedostaly v žádném období do schodku, každý rok vykazovaly přebytek vývozu nad dovozem, který se od roku 2007 pohyboval kolem 10 000 mil EUR. Nejvyššího přebytku dosáhly služby v roce 2008, těsně před finanční krizí, a to hodnoty 12 500 mil EUR. Rozdíl mezi službami a zbožím, který se projevuje v zahraničním obchodě, vyplývá z postavení služeb v tvorbě hrubého domácího produktu Rakouska, jehož ekonomika je ve velké míře orientována na služby (mezi službami je nejdůležitější celoroční cestovní ruch).

Pozitivním a shodným rysem vývoje zahraničního obchodu České republiky a Rakouska bylo kladné saldo zahraničního obchodu – po celé sledované období od roku 2004 do roku 2018 - vyšší objem vývozu nad dovozem, tedy i v období hospodářské a finanční krize. Na druhé straně, ze srovnání zahraničního obchodu obou zemí se ukazuje, že obrat ZO ČR vykazuje po celé sledované období nižší objem, který v roce 2018 dosáhl 75 % obratu ZO Rakouska (312 473 mil. EUR). Přesto je možné konstatovat, že dochází ke sbližování, neboť v roce 2004 byl obrat ZO České republiky na 50 % úrovni Rakouska.

Ze srovnání obou zemí je vidět i rozdíl mezi odvětvovou strukturou zahraničního obchodu. **Pro Českou republiku** je (historicky) významné postavení průmyslu, který byl hlavním zdrojem v opětovném zlepšování ekonomické síly a promítl se do vývoje exportu, po

celosvětové finanční krizi. Přestože služby nemají v ČR tak významné postavení jako zboží, v obchodní bilanci dosahují kladných hodnot. **Rakousko** oproti České republice, (především vlivem geografických podmínek) je zaměřeno na obchod se službami ve větší míře (i když ČR má pro jejich rozvoj rovněž předpoklady). Ty oproti obchodu se zbožím dosahují skoro trojnásobně většího přebytku a tudíž i pozitivního příspěvku k růstu HDP. Nicméně rekordní hodnota obchodní bilance zboží v roce 2018 může předznamenávat zlepšený vývoj v budoucím období.

Graf č. 7: Porovnání salda ZO ČR a Rakouska od roku 2004 do roku 2018 (mil EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování

Při porovnání salda ZO u obou zemí, je vidět, že Česká republika dostihla Rakousko v absolutních hodnotách přebytku ZO. V roce 2004 se přebytek u ČR pohyboval pouze okolo 754 mil EUR oproti Rakouskému přebytku 7 130 mil EUR. Souhrnně však můžeme konstatovat, že vývoj salda v ČR byl vyrovnanější než v Rakousku a vyznačoval se relativně menšími výkyvy. Z výše uvedeného vyplývá, že saldo ZO bylo ovlivněno především objemem vývozu u služeb, u kterých má krizové období daleko větší dopad.

4.3 Nezaměstnanost

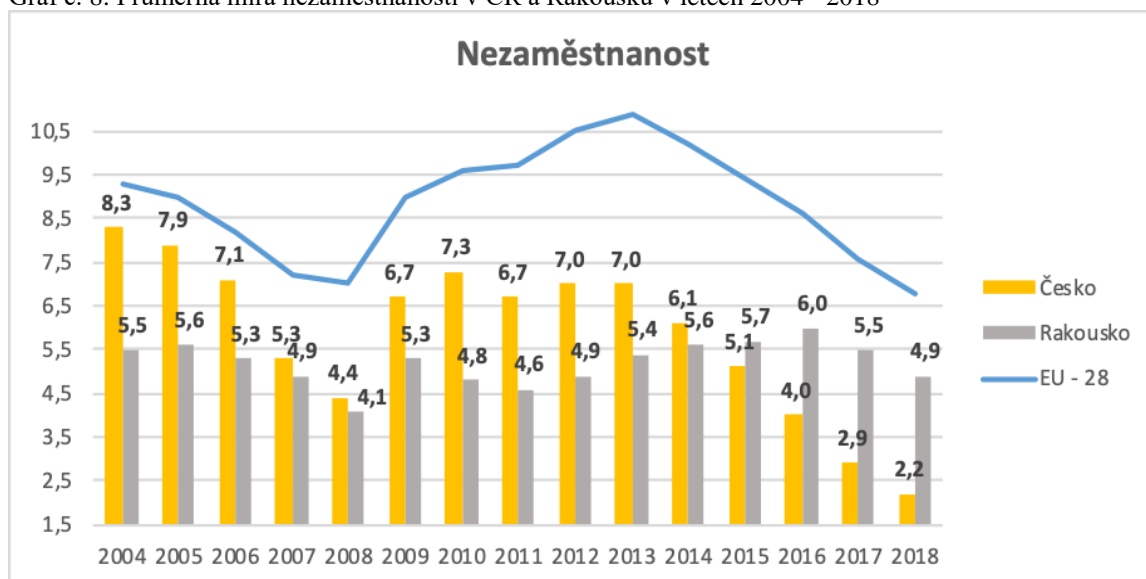
Porovnání nezaměstnanosti na následující tabulce a grafu je vyobrazeno pomocí obecné míry nezaměstnanosti, která jsou uvedena jako podíl nezaměstnaných obyvatel na celkové pracovní síle v %. Data jsou zobrazena od roku 2004 do roku 2018 v % s tím, že průměrná nezaměstnanost členských zemí EU je uvedena včetně Velké Británie, tj. za 28 členských států. (37)

Tabulka č. 20: Průměrná míra nezaměstnanosti v ČR a Rakousku v letech 2004 - 2018

Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU - 28	9,3	9,0	8,2	7,2	7,0	9,0	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2	9,4	8,6	7,6	6,8
Česko	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,1	4,0	2,9	2,2
Rakousko	5,5	5,6	5,3	4,9	4,1	5,3	4,8	4,6	4,9	5,4	5,6	5,7	6,0	5,5	4,9

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 8: Průměrná míra nezaměstnanosti v ČR a Rakousku v letech 2004 - 2018

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

V České republice mezi roky 2004 a 2008, před vypuknutím celosvětové hospodářské a finanční krize měla nezaměstnanost díky dobrému vývoji hospodářství klesající tendenci, obdobně jako v rámci Evropské unie. Mezi těmito roky se míra nezaměstnanosti snížila o 3,9 procentního bodu. Pokud bychom měli tento rozdíl vyčíslit v absolutních hodnotách, tak v roce 2004 bylo ve skupině ekonomicky aktivních obyvatel vykázáno 425 tisíc nezaměstnaných osob, jejichž počet se v roce 2008 snížil na 229,8 tis. osob. Počet nezaměstnaných klesl tedy skoro o polovinu, oproti roku 2004! Nicméně poté přišla již zmíněná krize, která opět způsobila zvýšení nezaměstnanosti a na úrovni mezi 6,7 % - 7,0 % se pohybovala až do roku 2013, kdy počet nezaměstnaných osob byl vykázán ve výši 368,9 tis. osob. Následně po tomto roce začala díky posilování ekonomiky opět nezaměstnanost klesat, a dokonce od roku 2015 se obecná míra nezaměstnanosti dostala na nižší úroveň, než vykázalo Rakousko. V roce 2018 dosáhla rekordně nízké úrovně vy výši 2,2 % a byla jedna z nejnižších v Evropské unii vůbec. Konkrétní počet nezaměstnaných z ekonomicky aktivních obyvatel v ČR byl 121,6 tis. V této době byla na trhu práce velmi

dobrá situace. Lidé měli velké množství možností, co se týče pracovních nabídek, a mohli si tedy vybírat. Tím pádem zaměstnavatelé navyšovali mzdy a zvyšovali poskytování benefitů (např. jednorázový příspěvek při nástupu do práce, stravenky, lékařské prohlídky, příspěvky na rekreaci aj.), aby nalákali zaměstnance, nebo je udrželi ve své firmě. Dokonce i v takových oblastech, jakými je Ústecký kraj, se uváděla řada neobsazených míst. (28)

Při pohledu na vývoj nezaměstnanosti v Rakousku lze konstatovat i zde poměrně stabilní vývoj v celém období pozorování. Nejnižší hodnota byla v roce 2008, před finanční krizí, a činila 4,1 %, tj. 172 tis. ekonomicky aktivních obyvatel. v roce 2009 se zvýšila na 5,3 % (223 tis. obyvatel) a v celém období (s výjimkou let 2015-2018) byla nižší než v ČR a pohybovala se v rozmezí mezi 4 % – 6 %. V tomto směru se dá říci, že trh práce v Rakousku je celkově stabilnější než v České republice, což vidíme i z grafu č. 8, kde jsou jasně vidět větší skoky mezi určitými obdobími – jak v EU, tak v České republice. Potvrzuje to zejména strmý růst nezaměstnanosti v rámci EU jako celku v letech 2009 až 2011 a naopak pokles nezaměstnanosti v Rakousku, která se zde snižuje z 5,3 % na 4,6 %.

Lze tedy konstatovat, že na trhu práce Rakouska byly lepší podmínky, lepší situace než v ČR. Nicméně (dle názoru autora) obyvatelé Rakouska nemusí mít takovou obavu z další světové krize, nebo dalších problémů v ekonomice, které by mohly přijít (i když v případě pokračující epidemie koronaviru v tomto roce, může být velmi silně postiženo odvětví cestovního ruchu a odvětví silně spojená s vývozem). Důkazem je právě rok 2009, kdy začala naplno hospodářská a finanční krize.

V ČR byla v roce 2008 obecná míra nezaměstnanosti 4,4 % (230 tis. obyvatel) a v roce 2009 vzrostla na 6,7 % (352 tis. obyvatel). Tady je vidět, že trh práce v České republice je citlivější na ekonomické krize než trh práce v Rakousku, který se ukazuje jako stabilnější a silnější.

Přestože Rakousko je v povědomí veřejnosti, jako země s relativně nízkou nezaměstnaností, v posledních letech je zde zcela obrácená situace. Míra nezaměstnanosti Rakouska, i přes dobré výsledky v ekonomice, byla v roce 2016 na 6,0 % (nejvyšší po roce

2013, kdy byla ve výši 6,1 %). Od roku 2015 je dokonce výrazně vyšší než v České republice (např. v roce 2018 ve výši 4,9 % proti 2,2 % v ČR) – i když se postupně snižuje.

V obou zemích se v zaměstnanosti nezbytně projevuje vliv zahraniční migrace. V ČR se např. přijímají pracovníci na pozice, o které čeští občané nemají zájem – pomocné práce ve stavebnictví nebo úklidové práce, kde nejsou zapotřebí kvalifikační předpoklady. Rakousko začalo více přijímat kvalifikované pracovníky z cizích zemí, a současně migrační krize, přilákala i do Rakouska levné pracovní síly, což nezbytně ovlivnilo vývoj nezaměstnanosti. Vláda Rakouska se současně snaží o zvýšení pracovních příležitostí.

4.4 Konečná spotřeba - Skutečná individuální spotřeba

Skutečná individuální spotřeba je konečnou spotřebou domácností a významným ukazatelem životní úrovně. Je ovlivněna výdaji domácností na konečnou spotřebu, především náhradami zaměstnancům. Do náhrad zaměstnancům patří mzdy a platy a sociální příspěvky zaměstnavatelů (sociální, zdravotní pojištění). Tudíž pokud rostou náhrady zaměstnancům, porostou výdaje domácností a tím pádem také individuální spotřeba (ovšem za předpokladu odpovídající tržní nabídky). (37)

Nejdříve se podíváme na vývoj **náhrad zaměstnancům** (viz. Příloha č. 3). Při pohledu na celkové náhrady zaměstnanců (na základě mezinárodně srovnatelných údajů z národních účtů – databáze Eurostatu), lze konstatovat vyšší náhrady v Rakousku než v ČR a to s dvojnásobným rozdílem. V roce 2018 byly celkové náhrady v ČR 89 338, 8 (mil EUR) a v Rakousku 185 109, 2 (mil EUR). V celém sledovaném období se růst náhrad v Rakousku (v procentním vyjádření) nedostal do záporných hodnot, ani v době finanční krize a byl velmi stabilní. V ČR se dostal růst do záporných hodnot ve 3 obdobích, v roce 2009, 2013 a 2014. Když vezmeme průměrný růst v době finanční krize (2009 – 2014) v % tak ČR vykázala pokles náhrad ve výši (–) 2 %, zatím co Rakousko vykázalo jejich zvýšení (+) 17 %. Pokud se ale vezme celkový vývoj ve sledovaném období (tj. 2004 až 2018), tak podle výsledků je rychlejší v ČR než v Rakousku. V ČR se od roku 2004 zvýšily náhrady o 92 %, v Rakousku to bylo o 51 %. Dynamika vývoje je tedy rychlejší v ČR než v Rakousku.

Jak už bylo popsáno, do celkových náhrad zaměstnancům patří **mzdy a platy**, které v ČR ve srovnání s Rakouskem vykazují velký rozdíl. V roce 2018 byl průměrný měsíční příjem v ČR 1095 EUR, za to v Rakousku byl 2994 EUR. To je skoro trojnásobek průměrné mzdy v ČR. Pokud se ale vezme tempo růstu příjmů, tak je na tom ČR lépe než Rakousko. Například od konce finanční krize, počítejme od roku 2015, příjem se v ČR zvýšil o 30 %, v Rakousku jen o 10 %. Při porovnání vývoje od roku 2004 do roku 2018 je vidět ještě markantnější rozdíl. V ČR se příjem zvýšil o 80 %, v Rakousku pouze o 36 %. Rychlost růstu mezd a platů v ČR je tedy více než dvojnásobný oproti Rakousku. Průměrné tempo růstu mezd a platů v ČR za období 2004 až 2018 bylo 6 % a v Rakousku 3 %. S tímto tempem a rozdílem mezi oběma zeměmi by se mzdové příjmy ČR dostaly na současnou úroveň rakouských příjmů **v roce 2053** (viz. Příloha č. 3).

V současné době rostou příjmy z mezd a platů rychleji v České republice, ale tento stav nemusí být dlouhodobý. Může přijít například recese a vývoj příjmů se může snížit, jak tomu bylo podle zkušeností z minulosti. Názorný příklad můžeme vidět v době finanční krize (rok 2009 – 2014). V roce 2018 byl růst u ČR + 18 % a u Rakouska + 4 %. Po vypuknutí krize se okamžitě dostal vývoj mezd a platů v ČR do záporných hodnot (- 6 %), ale v Rakousku zůstal v plusových hodnotách (+ 1 %). Když porovnáme hodnoty z let 2009, až 2014 dostaneme průměrné hodnoty růstu u ČR – 1 % a u Rakouska + 14 %. Z toho je tedy patrné, že mzdové příjmy Rakouska jsou vůči finančním krizím odolnější než v České republice a odhad, kdy se dostanou průměrné příjmy na úroveň rakouských je pouze ilustrační.

Při porovnání **individuálních sociálních příspěvků zaměstnavatelů** (viz. Příloha č. 3) lze opět konstatovat, že v České republice jsou tyto příspěvky (v procentním vyjádření) vyšší.⁵ Pokud se podíváme na % odváděné zaměstnavatelem na sociální příspěvky, tak v ČR je to 24 % z celkových náhrad zaměstnancům a v Rakousku pouze 18 %. Díky vyšším náhradám v Rakousku, ale zaměstnavatel odvádí v absolutní hodnotě více, než odvádí zaměstnavatel v České republice, i když % podíl odvodu z náhrad je vyšší v ČR. Pokud

⁵ V národních účtech příspěvky na sociální zabezpečení pod pojmem „sociální“ (pod položkou D. 61) zahrnují příspěvky na sociální i zdravotní pojištění; v systému sociálního zabezpečení ČR jsou rozděleny na sociální a zdravotní (3, §§ 4.91 – 4.101)

vezmeme tedy hodnoty, které zaměstnavatel odvádí, tak v procentuálním podílu má stát vyšší příjem v ČR, současně to pro zaměstnavatele představuje vyšší náklady práce (než v Rakousku).

Ovšem vliv výše náhrad zaměstnancům závisí logicky na počtu zaměstnaných. Z tohoto pohledu musíme rovněž konstatovat, že ekonomicky lepší situace je při vyjádření průměrné měsíční náhrady zaměstnancům (D. 1) na jednoho zaměstnance v Rakousku.

V roce 2018 činila:

- Průměrná měsíční náhrada zaměstnancům v Rakousku 3 638 EUR, v tom mzdy a platy 2 995 EUR a příspěvky na sociální a zdravotní pojištění 643 EUR
- Průměrná měsíční náhrada zaměstnancům v ČR 1 446 EUR, v tom mzdy a platy 1 095 EUR a příspěvky na sociální a zdravotní pojištění 351 EUR. (35)

Výsledným zdrojem na krytí výdajů domácností na konečnou spotřebu a případné úspory domácností je **disponibilní důchod** (o jehož výši a vývoji v Rakousku jsou k dispozici údaje Eurostatu až od roku 2012). V ČR se tyto důchody (od roku 2012 do roku 2018) zvýšily o 22 %, v Rakousku pak o 14 %. Disponibilní důchody domácností tedy rostly rychleji v ČR, ovšem výsledek v absolutní výši je opačný. V absolutních hodnotách měly domácnosti k dispozici roční disponibilní důchod v roce 2018 v ČR ve výši 107 659 (mil EUR), zatímco v Rakousku 218 880 (mil EUR). S tímto jsou spojeny i **výdaje na konečnou spotřebu domácností (SIKS)**. Výdaje domácností vykazovaly v ČR od roku 2004 pozitivní růst, průměrně 11 % ročně. Za období 2004 – 2008 výdaje vzrostly o 52 %, což je za 4 roky velmi dobrý výsledek. Jenže v roce 2009 se díky již zmiňovanému období recese, vývoj významně zpomalil, snížila se spotřeba, z důvodů relativně nízkých přírůstků disponibilních příjmů domácností. V době recese bylo průměrné procento růstu (–) 2 % a celkové výdaje na konečnou spotřebu se snížily o 1 %. Po překonání recese tyto výdaje opět vzrostly díky ekonomickému růstu a růstu příjmů a jejich růst je velmi podobný jako u vývoje mezd. Od roku 2015 výdaje domácností na konečnou spotřebu vzrostly o 28 %, zatímco mzdy o 30 %, což znamená, že se zde promítl vliv dalších příjmů domácností (např. ze sociálních dávek, z úroků, dividend, podílu na zisku, náhrad z neživotního pojištění aj., které jsou součástí disponibilního důchodu, a jejich lepší vývoj ve srovnání s výdaji na daně, úroky, neživotní pojištění apod.).

Při pohledu na Rakouska, které má velmi vysokou úroveň výdajů domácností (ve srovnání s ČR, v roce 2018, činil tento rozdíl 51 %), je patrný velmi stabilní vývoj v celém sledovaném období. Zatímco v České republice v době recese průměrný meziroční rozdíl byl (-) 2 %, v Rakousku je tento rozdíl (+) 15 %. V celkovém pohledu se průměrné procento růstu pohybovalo v ČR kolem 6 % a v Rakousku 3 %. (37)

Rakousko má nižší hodnotu v procentním růstu z důvodů objemově vysokých výdajů domácností na konečnou spotřebu, jejich změna v procentním vyjádření je pak logicky nižší. Z hlediska pohledu na absolutní rozdíl mezi rokem 2004 a 2018, je zřejmé, že výdaje domácností na konečnou spotřebu v ČR vzrostly o 50 789,8 mil EUR a v Rakousku o 65 214,2 mil EUR. V absolutních hodnotách tedy výdaje rakouských domácností byly vyšší.

Tyto příjmové ukazatele náhrady zaměstnancům, mzda a platy, disponibilní důchody), jejichž úroveň je zřetelně vyšší v Rakousku než v České republice, se promítají především do výdajů na konečnou spotřebu domácností (současně však i do úspor domácností, jejichž rozbor však není cílem diplomové práce). Spolu s výdaji neziskových organizací a vládních institucí pak ovlivňují **skutečnou konečnou individuální spotřebu** (která je dalším ukazatel životní úrovně obyvatelstva). Následující tabulka a graf znázorňují vývoj ukazatele v absolutních hodnotách, tedy milionech EUR. (37)

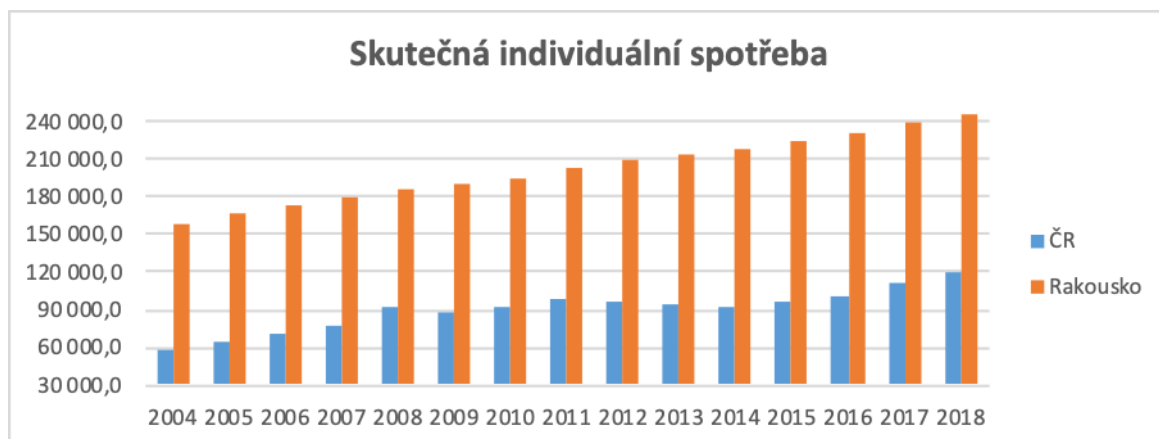
Tabulka č. 21: Skutečná individuální spotřeba v ČR a Rakousku v letech 2004 – 2018 v mil EUR

Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ČR	57 274,7	63 683,6	70 476,7	76 966,0	91 843,3	87 898,1	93 166,2
Rakousko	158 860,9	166 023,9	173 570,0	180 410,7	186 875,5	190 014,3	195 088,0

Země/Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	97 817,7	96 501,4	94 797,4	91 805,0	96 040,8	100 902,2	110 492,1	120 508,7
Rakousko	203 222,1	209 208,1	213 733,7	218 965,8	223 909,0	231 143,7	238 951,7	246 800,6

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Graf č. 9: Rozdíl mezi ČR a Rakouskem v porovnání skutečné individuální spotřeby v mil EUR

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Na první pohled je vidět markantní rozdíl mezi oběma zeměmi. Rakousko má v roce 2018 více jak dvojnásobné hodnoty skutečné individuální spotřeby oproti České republice. V roce 2004 tento rozdíl byl výrazně vyšší. Vezme-li se hodnota této spotřeby (SIKS) v Rakousku jako 100 %, tak v ČR byla spotřeba na úrovni pouze 36 % té rakouské. V současné době je to již zmiňovaný 50% rozdíl, ale lze konstatovat, že se rozdíly mezi oběma zeměmi snižují. Individuální spotřeba v ČR je sice pořád vzdálená od té rakouské, ale rozdíl se pomalu snižuje. Průměrný růst spotřeby od roku 2004 do roku 2018 je v ČR 6 % a v Rakousku 3 %.

Pokud by tento rozdíl v růstu pokračoval i nadále, tak skutečná konečná individuální spotřeba ČR by se dostala na úroveň té Rakouské **v roce 2044**. Tohoto odhadu bylo docíleno zprůměrováním procentuálního vývoje ukazatele za sledované období (od roku 2004 do 2018) včetně období recese. Jsou tedy zahrnuty jak období růstu ekonomiky, tak i období, kdy se ekonomice nedařilo. Ovšem vzniká otázka, zda Česká republika je schopna tento vývoj udržet, protože čím vyšší je absolutní výše spotřeby, tím tempo růstu se bude zákonitě snižovat (za předpokladu, že nedojde k vysloveně výrazným změnám, např. ve výzkumu, vývoji, technologiích výroby apod.). Navíc se ekonomická situace může změnit, mohou přijít i další faktory, které budou mít vliv na tempo růstu spotřeby.

4.5 Inlace

Cenová stabilita je jedno z dalších konvergenčních (maastrichtských) kritérií, které stanoví, že míra inflace nesmí překročit o více než 1,5 procentního bodu míru inflace tří zemí Evropské unie, které mají nejlepší výsledky. Mezi lidmi může vzniknout otázka, proč stát neudrží inflaci na nulovém bodě. Jako odpověď na tuto otázku se musí vzít v úvahu to, že za nulové inflace budou veškeré náklady a poptávka byly pořád na té samé úrovni. Musel by se tedy zakázat jakýkoliv pokrok, co se týče technologií, suroviny by musely být stále dostupné (nevyčerpatelné) a obyvatelstvo by například muselo mít stále stejnou strukturu (např. i počet obyvatel). Není reálné předpokládat, že se nebude měnit věková struktura obyvatelstva a tím i struktura potřeb. Vzhledem k tomu by se ceny (i když by měly pouze evidenční charakter) neměnily. To znamená, že ekonomika by nemohla být v tržních podmínkách. V tržních podmínkách je inflace přirozený jev, a pokud se udržuje na rozumně hranici, je dokonce žádoucí.

Cílem zemí Eurozóny (do které Rakousko patří) je míra inflace okolo 2 %, tento cíl nastavila také Česká národní banka, která má na starosti měnovou politiku v ČR. V Rakousku má měnovou politiku na starosti rovněž centrální banka – Rakouská národní banka. V následující tabulce je vidět vývoj míry inflace od roku 2004 do roku 2018, uváděná v harmonizovaných spotřebitelských cenách. (37)

Tabulka č. 22: Vývoj míry inflace v ČR a Rakousku v letech 2004 až 2018 v %.

Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	2,6	1,6	2,1	2,9	6,3	0,6	1,2	2,2	3,5	1,4	0,4	0,3	0,6	2,4	2,0
Rakousko	2,0	2,1	1,7	2,2	3,2	0,4	1,7	3,6	2,6	2,1	1,5	0,8	1,0	2,2	2,1

Zdroj: databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Podle dostupných dat lze pozorovat, že průměrná hodnota míry inflace od roku 2004 až do roku 2018 se v obou zemích držela okolo hranice 2 % (v ČR 2 % a v Rakousku 1,9 %), tudíž snaha o dodržení cílů jak Eurozóny, tak i České národní banky (ČNB) je v tomto období splněna. Nicméně zde byla období u obou zemí, kdy se míra inflace od 2% hranice odchýlila. V České republice byla ve sledovaném období nejvyšší míra inflace v roce 2008. Jak uvádí Český statistický úřad, byla ovlivněna několika faktory, a to růstem cen u potravin, energií, a v této době i regulovaného nájemného. Ke zvýšení cen přispělo

zvýšení sazby DPH na 9 % z předešlých 5 %, zvýšení spotřební daně na tabákové výrobky a také zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví.

Ve stejném roce vykázalo i Rakousko relativně vysokou míru inflace (3,2 %), i když nejvyšší se projevila o 3 roky později - v roce 2011, ve výši 3,6 %. Po vypuknutí finanční krize, v roce 2009 se míra inflace v obou ekonomikách snížila dokonce pod 1 %. Další období, kdy se inflace dostala pod hranici 1 % u obou zemí, byla léta 2014 až 2016.

Ve vývoji inflace se v té době projevila i vliv krize Eurozóny, která byla způsobena dluhovou krizí členských zemí EU. Evropská centrální banka začala vykupovat dluhopisy Itálie a Španělska, což vedlo k zvyšování tisku peněz. Projevila se i růst cen zlata. Snižováním cen ropy na světových trzích a to mělo za následek snižování cen výrobců na Evropských trzích. U některých cen různých komodit byl také znát pokles díky Ruským sankcím.

Inflaci v Rakousku ovlivňovaly především služby, jelikož služby jsou jedním z hlavních odvětví v Rakousku. Díky krizi Eurozóny se snížila poptávka po službách a to zákonitě zasáhlo i růst cen v Rakousku. Od roku 2017 se cenová stabilita v obou zemích vrátila zpět na hranici 2 %, která je cílem obou národních bank.

V celkovém pohledu jsou obě země, pokud jde o míru inflace, velmi zodpovědné, vůči cílům v konvergenčních podmínkách být na hranici 2 %. Jsou zde vlivy, které tuto hranici mohou ovlivnit, ale z dlouhodobého hlediska se dá říci, že obě země se neodlišují v tempu inflace, což ukazuje i průměrná inflace od roku 2004 do roku 2018, která byla u ČR 2 % a v Rakousku 1,9 %.

4.6 Deficit a dluh vládních institucí

Jak již bylo uvedeno v předchozí části práce, pravidelné informace o deficitu a dluhu vládních institucí (ne o veřejném deficitu a dluhu) členských států EU (založené na metodice systému národního účetnictví), se staly samostatnou a významnou oblastí statistiky a na jejím základě hodnocení rozpočtové odpovědnosti států a udržitelného rozvoje Evropské unie jako celku.

4.6.1 Deficit vládních institucí

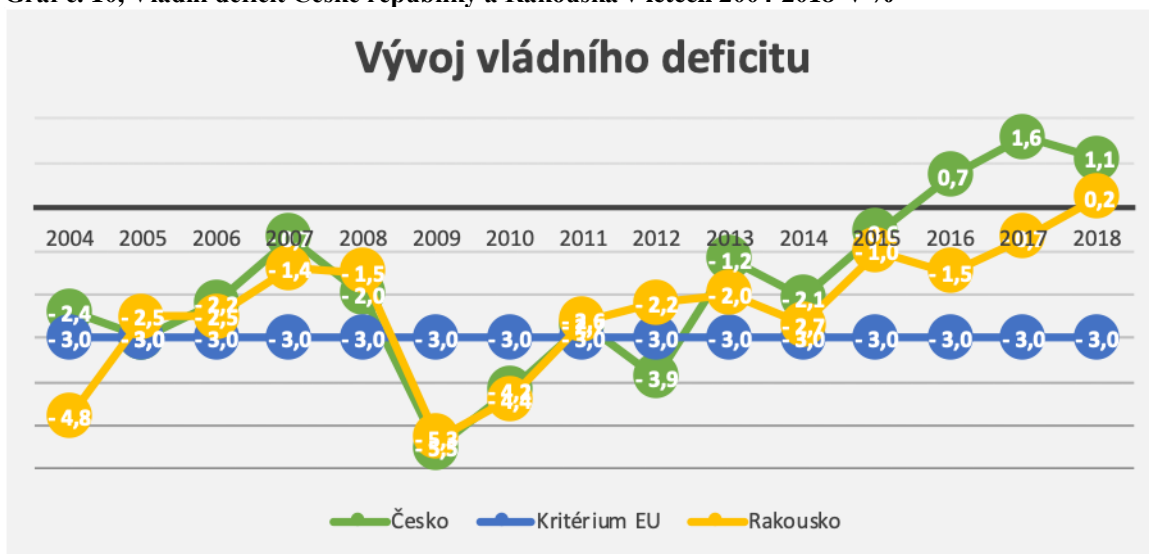
Následující tabulka a graf znázorňuje srovnání deficitu/přebytku (salda) hospodaření vládních institucí ČR a Rakouska vůči Maastrichtským (konvergenčním) kritériím, podle kterých, jak již bylo řečeno, by podíl deficitu vládních institucí na HDP neměl překročit 3 % z HDP. (37)

Tabulka č. 23: Deficit/přebytek hospodaření vládních institucí České republiky a Rakouska v letech 2004 až 2018 (meziroční % porovnání)

Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Maastrichtské kritérium	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
ČR	-2,4	-3	-2,2	-0,7	-2	-5,5	-4,2	-2,7	-3,9	-1,2	-2,1	-0,6	0,7	1,6	1,1
Rakousko	-4,8	-2,5	-2,5	-1,4	-1,5	-5,3	-4,4	-2,6	-2,2	-2	-2,7	-1	-1,5	-0,7	0,2

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Graf č. 10, Vládní deficit České republiky a Rakouska v letech 2004-2018 v %

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Na základě údajů v tabulce a grafu můžeme vidět, že se obě země (od roku 2004) potýkaly s problémy plnění 3 % kritéria deficitu. Česká republika se pod tuto povolenou hranici dostala v letech hospodářské a finanční krize (2009 až 2012).

Základními faktory, které mají dopad na saldo hospodaření vládních institucí České republiky, jsou především daňové příjmy a příjmy ze sociálního a zdravotního pojištění. Celkové daňové příjmy se snížily právě v krizovém období a na srovnatelnou úroveň roku

2007 se dostaly v roce 2011 (cca ve výši 700 mld. Kč), z toho daně z příjmu se na úroveň roku 2007 dostaly až v roce 2015. (10)

V určité míře to jsou také dotace z rozpočtu Evropské unie, avšak pouze ty, které jsou určeny konkrétní vládní instituci – jako konečnému uživateli. Jsou to dotace ze strukturálních fondů, sociálního a regionálního fondu, např. pro Ministerstvo dopravy a Státnímu fondu dopravní infrastruktury účelově určené na výstavbu dálnic nebo Správě železniční dopravní infrastruktury na rekonstrukci železnic nebo krajům a obcím na obnovu a rozvoj venkova. Podle pravidel propočtu vládního deficitu jsou dotace z fondů EU pro nevládní subjekty vylučovány (na rozdíl od státního rozpočtu).

Na straně výdajů mají největší váhu a vliv na saldo hospodaření sociální dávky (peněžní a naturální) a výdaje na provoz vládních institucí. Významný vliv pak mají výdaje na pořízení (hmotných a nehmotných) investic a kapitálové transfery. Kapitálové transfery se negativním způsobem do vládního deficitu promítly např. v roce 2005, kdy ČR odpustila dluh Sýrii a od roku 2012 (po 30 let) pravidelnou roční úhradou církevních restitucí, v celkové výši 52 mld. Kč, které jsou upravovány o vliv roční míry inflace s tím, že první splátka byla vyplacena v roce 2013. (17) (26)

Na základě vykázaného deficitu vládních institucí roku 2004 zahájila Evropská Komise s Českou republikou proceduru při nadměrném schodku veřejných financí. ČR musela přijmout konkrétní opatření s cílem snížit vládní deficit, formulovaná v Konvergenčním programu. Tato procedura byla po čtyřech letech (v roce 2008) pro ČR úspěšně ukončena.

Konvergenční program (sestavovaný každoročně MF ČR) obsahuje souhrnné výsledky v hospodaření vládních institucí a ekonomiky ČR (např. HDP), záměry a cíle, zásadní opatření vlády v oblasti rozpočtové a měnové politiky, předpokládaný vývoj vládního deficitu a dluhu v další dvou až tří letech. V konvergenčním programu z listopadu 2017 se vláda zavázala snižovat deficity veřejných rozpočtů, stabilizovat veřejné finance a vládní deficit pod úroveň 3 %. (41)

Od roku 2013 ČR opět plní maastrichtské kritérium, vládní deficit neosahuje (-) 3,0 % a v roce 2016 se v hospodaření vládních institucí dostává do přebytku. Nicméně v roce 2018 je přírůstek vládního přebytku o 0,5 % p. b. nižší (klesl na 1,1 % ze 1,6 %).

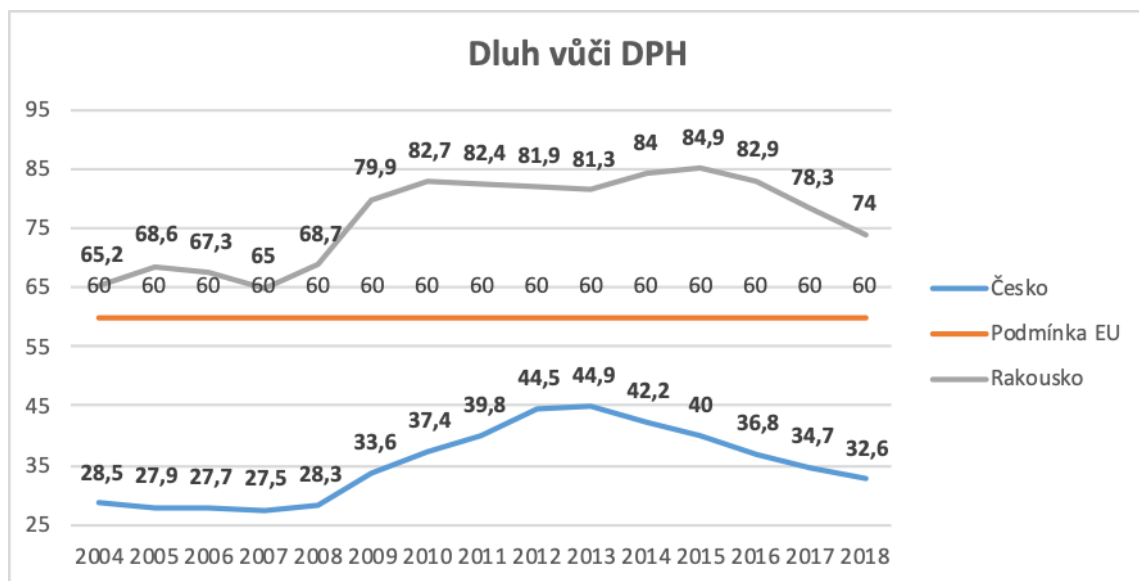
Rakousko, přes relativně nízké deficity v letech 2005 až 2008 a od 2012 do 2017 vykázalo přebytek hospodaření vládních institucí pouze v roce 2018. Nejvyšší deficit (ve sledovaném období) byl vykázán v roce 2004 (- 4,8 %) a 2009 (-5,5 %). Jako pozitivní faktor růstu ekonomiky se uvádí rostoucí zaměstnanost, vyšší mzdy a tím domácí poptávka i zahraniční poptávka (která se orazila v rychlejším růstu vývozu nad dovozem), což se odrazilo ve vyšších daňových příjmech a v příjmech ze sociálních příspěvků.

Při srovnání obou zemí v deficitu/přebytku vládních institucí, vychází ČR o něco lépe než Rakousko, hlavně od roku 2016, kdy se ČR dostala do přebytku. Rakousku vykazovalo přebytek až poslední rok sledovaného období, tedy v roce 2018.

4.6.2 Dluh vládních institucí

Jak je zmíněno v teoretické části, podle Maastrichtských (konvergenčních) kritérií by dluh sektoru vládních institucí neměl překročit 60 % HDP. Na následujícím grafu je zachycen vývoj dluhu České republiky a Rakouska vůči zmíněným 60 %. Hodnoty jsou znázorněny v %. Jeho objem je ovlivněn zejména vydanými vládními dluhopisy a přijatými zahraničními půjčkami. Podle metodiky národních účtů, resp. Manuálu k vládnímu deficitu a dluhu mají zde významné postavení dlouhodobé závazky z finančního leasingu nebo z oblasti dodavatelско odběratelských vztahů. (37)

Graf č. 11: Dluh sektoru vládních institucí České republiky a Rakouska v % (národní měna)

Zdroj: Databáze Eurostatu, vlastní zpracování

Při porovnání vládního dluhu mezi oběma zeměmi je na první pohled zřejmé, že Česká republika plní Maastrichtské kritérium v celé časové řadě. Ve sledovaném období, od roku 2004, nepřesáhl vládní dluh ČR zmíněných 60 % a ČR patří mezi jedny z nejméně zadlužených zemí v Evropě. V prvních letech po roce 2004 byly některé výdaje vlády hrazeny z mimorozpočtových prostředků, např. z privatizačních příjmů, jejichž intenzita s postupem doby (ukončováním procesu privatizace) klesala, takže potřeba financování se promítala do vládního dluhu. V roce 2005 (nově pak i v roce 2015) byl vládní dluh ČR ovlivněn závazkem z pořízení bojových letounů Gripen (které se podle pravidel propočtu vládního dluhu považuje za pořízení na finanční leasing). Nejblíže k hranici 60 % byl vládní dluh po vypuknutí finanční krize v letech 2008 až 2013, kdy se nejvyšší hodnota dostala na úroveň 45 %. Základní příčinou bylo zvýšení schodku státního rozpočtu, který bylo zapotřebí krýt především vydáváním státních dluhopisů a zahraničními půjčkami.

Rakousko se ve sledovaném období (od roku 2004) nedostalo pod hodnotu 60 % ani jednou. Nejblíže tomu bylo v roce 2007, kdy se vládní dluh Rakouska dostal na úroveň 65 %. Nicméně když už se zdálo, že by se mohl dluh Rakouska dostat pod již zmiňovanou úroveň 60 %, nastala finanční krize a zhoršená ekonomická situace vedla opět k jeho růstu. Nejvyšší hodnotu zaznamenal v roce 2015, kdy činil skoro 85 %. Od tohoto roku,

vzhledem k pozitivnímu vývoji ekonomiky Rakouska, se daří zadluženost snižovat; v roce 2018 se proti roku 2015 snížila z 84,9 % na 74,0 %, tj. o 10,9 procentního bodu.

Ovšem, z titulu kvality údajů o dluhu vládních institucí, se Rakousko dostalo do vážných problémů, se kterými se potýká ještě v současné době. V rámci hlášení Rakouska o vládním deficitu a dluhu v roce 2013 zjistila Komise EU, že Rakousko uvádělo (po několik let) nižší údaje (falšované údaje spolkové země Salcburku) o výši dluhu a udělilo výhradu. Na základě dalšího šetření v roce 2016 bylo zkreslení údajů o dluhu potvrzeno a EK navrhla Rakousku pokutu⁶ ve výši 26,8 mil. EUR (z původních 29,8 mil EUR), kterou Rada Evropské komise schválila v květnu 2017. V rámci Rakouska pak došlo k dohodě, že z federálního rozpočtu bude uhrazena 1/4 (6,7 milionu eur) a 4/4 (20,1 milionu EUR) z rozpočtu Salcburska. (39)

Je tedy zřejmé, že Česká republika, co se týče dluhu vládních institucí, je oproti Rakousku na velmi dobré úrovni, jelikož nemá problém dodržovat kritéria Evropské unie o maximální hranici dluhu 60 % vůči HDP.

⁶ Pokuta za zkreslení je stanovena podle článku 14 rozhodnutí Komise v přenesené pravomoci 2012/678/EU ze dne 29. června 2012 o šetřeních a pokutách v souvislosti se zkreslováním statistik a nařízení (EU) č. 1173/2011-4. Nejprve se stanoví referenční částka (5 % ze zkreslené výše v letech zkreslení). Referenční částka jako základ pro výpočet pokuty se zvyšuje/snižuje v závislosti na konkrétních skutečnostech spojených s údaji. Ta činila 59,6 mil EUR za zkreslení v období 2012-2014.

5 Shrnutí a výsledky

Vzhledem k růstu integračních procesů a vzájemnému prolínání a sílící vzájemné závislosti zemí, stanovení reálných cílů hospodářské politiky vlády České republiky, vyžaduje srovnání se situací v ostatních zemích včetně Rakouska. Základním nástrojem pro porovnání je makroekonomická analýza, jejímž cílem je vytipovat podstatné rysy, příčiny, které daný jev / proces ovlivňují a definovat závěry, navrhnout opatření pro hospodářskou politiku. Srovnání vývoje dané země se provádí v dlouhé časové řadě (min. v délce 5 let), pomocí souhrnných ukazatelů charakterizujících ekonomický růst, ekonomickou a životní úroveň.

Snaha po kvantifikaci a vymezení ukazatelů charakterizujících základní zdroje společnosti se projevovала již v předchozích stoletích (např. již v 17. století) – vytvořením tzv. ekonomické tabulky výrobků a důchodů. Ve 20. století to byly ukazatele založené na teorii produktivní práce v soustavě hmotných bilancí národního hospodářství a teorie J. M. Keynesa, který je považován za zakladatele teorie národního účetnictví.

Základem makroekonomické analýzy se v zemích s tržní ekonomikou od 50. let stal systém národních účtů založených na mezinárodních standardech Evropského systému účtů (v současné době ESA2010) používaných zejména členskými státy Evropské unie. Zámorské státy používaly a používají systém Národních účtů OSN (v současné době SNA2008). Oba systémy jsou zejména po poslední revizi kompatibilní, pokud jde např. o rozdělení institucionálních sektorů, tak o definice základních souhrnných ukazatelů. Obsahem jsou běžné účty (výroby, tvorby, rozdělení, znovurozdělení a užití důchodů) a účty akumulace (kapitálový a finanční) zobrazující toky a rozvaha (zobrazující stavové veličiny). V podstatě se dají přirovnat podnikovým účtům – výkazu zisku a ztráty a rozvaze.

Významnou součástí běžných účtů a účtů akumulace jsou bilanční (vyrovnávací) položky, které představují právě makroekonomické ukazatele – takové jakými je hrubý domácí produkt, disponibilní důchod, výdaje na konečnou spotřebu a konečná spotřeba apod.

Datovým zdrojem souhrnných ukazatelů, založených na systému národních účtů, je především databáze Eurostatu – evropského statistického orgánu.

5.1 Výsledky srovnání souhrnných ukazatelů

Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (jako souhrnný ukazatel výkonnosti ekonomiky dané země) byl porovnán v tržních hodnotách a paritě kupní síly. HDP v tržních hodnotách se od roku 2004 rozvíjel v obou zemích. Největší vliv na ekonomiku – na HDP - obou zemí, měla na svědomí celosvětová hospodářská a finanční krize, která měla počátek v USA v roce 2008. V roce 2004 činil rozdíl v HDP mezi oběma zeměmi v absolutních hodnotách skoro trojnásobek. Na konci sledovaného období, tedy v roce 2018, byl ale rozdíl v absolutních hodnotách už necelý dvojnásobek, při rychlejším tempu růstu HDP České republiky. Přibližování obou ekonomik je také očividné u HDP v paritě kupní síly. Nicméně zde to přibližování není tak rychlé. Podle projekce, která brala v úvahu průměrný procentuální přírůstek HDP za celé sledované období (2004-2018) by se obě ekonomiky dostaly na stejnou úroveň **v roce 2039** (za předpokladu stejných podmínek, které působily od roku 2004 do roku 2018). Je zde ale také otázka, zda bude ekonomika ČR růst podobným tempem, až se dostane na hodnoty Rakouska. Jelikož při vyšší úrovni je růst stejným tempem těžší, ve srovnání při nižší úrovni ukazatele.

Hrubý domácí produkt na obyvatele

Tak jako ukazatel HDP je i ukazatel HDP na obyvatele porovnán v tržních hodnotách a v paritě kupní síly. Při porovnání tržních hodnot je patrný i zde velký rozdíl mezi ČR a Rakouskem. Hodnoty jsou porovnané s průměrnými hodnotami HDP na obyvatele v Evropské unii. Rakousko dosahovalo v roce 2018 141 % průměru EU, tedy vysoce nadprůměrných hodnot. Oproti tomu ČR dosahovala v tomtéž roce pouze 63 % průměru EU, což je možné označit jako velmi podprůměrnou hodnotu. Ale oproti roku 2004 (kdy ČR vykazalo 42 %, Rakousko 131 %) je vidět, že i v tomto ukazateli se ČR přibližuje úrovni Rakouska a dle projekce (na základě průměrného procentuálního přírůstku za sledované období) by v tomto ukazateli dosáhla ČR úrovně Rakouska **v roce 2048**.

HDP v paritě kupní síly, vykazuje podobný vývoj jako HDP v tržních hodnotách. V roce 2004 byla ČR z hlediska podílu na úrovni 62 % vůči hodnotám Rakousku. V roce 2018 to již bylo 71 %, a při průměrném procentním růstu ukazatele let 2004-2018, by se úroveň HDP v paritě kupní síly obou zemí dostaly na stejné hodnoty **v roce 2050** (za předpokladu stejných podmínek). Je tedy vidět, že i podle tohoto ukazatele dochází ke konvergenci obou zemí.

Produktivita práce

Výsledky produktivity práce vzešly ze vztahu ukazatelů HDP v paritě kupní síly a počtu pracujících ve věku 15 až 64 let. Rakousko vykazuje za celé sledované období vyšší produktivitu práce a svědčí to tedy o lepší výkonnosti. Dosažené hodnoty ukazují, že stejný počet výstupů vyrobí v Rakousku menší počet pracujících než v ČR. Při porovnání obou zemí v roce 2018 dosahuje ČR úroveň 70 %, vůči úrovni Rakouska. V roce 2004 ale dosahovala pouze 61 % úroveň Rakouska, i tady je tedy očividně, že se ČR přibližuje k Rakousku. A podle projekce by se úroveň produktivity v ČR mohla dostat na rakouskou úroveň **v roce 2051**. (Na základě vypočítaného průměrného procenta růstu ukazatele).

Ukazatelem s lepší vypovídací schopností je však vztah HDP k počtu odpracovaných hodin, protože ne všichni pracující mají stejnou délku pracovní doby. Z údajů Eurostatu (uvedených pouze v procentním vyjádření) je zřejmé, že i v tomto směru je Rakousko na vyšší úrovni ve srovnání s Českou republikou a úrovní zemí EU. V roce 2018 docílila produktivita o cca 18 % vyšší proti zemím EU, zatímco Česká republika se dostala pouze na 76% úroveň. Současně je možné konstatovat, že rozdíl v produktivitě ČR, Rakouska a členských zemí EU, se od roku 2004 do roku 2018 snižuje.

Zahraniční obchod

Pokud jde o zahraniční obchod, tak i zde se u ČR projevuje pozitivní vývoj. Při porovnání salda ZO, které v roce 2004 bylo ve výši 780,3 mil EUR a vzrostlo na 13 267, 9 mil EUR v roce 2018, je patrné, že ČR úroveň svého zahraničního obchodu zvýšila. Dostala se dokonce na srovnatelnou hodnotu Rakouska, které mělo v roce 2018 své saldo ZO v přebytku 14 351 mil EUR (v roce 2004 to bylo 7 130, 1 mil EUR). Zde je také vidět

posun Rakouska, které své saldo ZO zvýšilo o dvojnásobek oproti roku 2004. Nicméně tento nárůst v porovnání s ČR je (v procentním vyjádření) menší.

Deficit a dluh vládních institucí

Při hodnocení deficitu a dluhu je třeba upozornit na nepřesně používanou terminologii ekonomických ukazatelů. Nejedná se o veřejný deficit a dluh (public deficit, public debt) ale o deficit a dluh sektoru vládních institucí (government deficit a government debt) Vzhledem k tomu je srovnání provedeno ve vztahu ke konvergenčním (maastrichtským) kritériím. U deficitu vládních institucí obou zemí, se přihlédlo především ke konvergenčnímu kritérii Evropské unie, které stanoví povinnost nepřekračovat deficit 3 % z HDP. Obě země se dostaly s tímto kritériem do problémů hlavně v době hospodářské a finanční krize, kdy se pohybovaly pod úrovní tohoto kritéria. Od roku 2013 se ale obě země držely na úrovni daného kritéria, ČR se v letech 2016 - 2018 dokonce dostala do přebytku. Rakousko se dostalo do přebytku až v roce 2018. Lze tedy vyvodit, že obě země měly podobný vývoj deficitu, ale v posledních 3 letech se ČR daří lépe stanovené kritérium plnit, dosahovat dokonce přebytku.

Hodnocení dluhu vládních institucí je také zaměřeno na dodržování konvergenčního kritéria, které stanoví povinnost u vládního dluhu nepřekračovat hranici 60 % HDP. V tomto ukazateli dosahuje jednoznačně lepších výsledků ČR, která se k této hranici za celé sledované období nepřiblížila. Nejvyšší hodnota dluhu byla v roce 2013 a dosahovala 44,9 % HDP. Dluh začal stoupat v roce 2008 při začátku finanční krize a začal klesat právě v roce 2013. V roce 2018 byla jeho hodnota 32,6 % HDP. Rakousko má přesně opačný stav. Za celé sledované období se nedostalo pod hranici 60 % a dokonce jeho dluh se dostal na 84,9 % HDP. Nejbliže k hranici 60 % byl v roce 2007, před finanční krizí, kdy jeho hodnota byla na úrovni 65 %. Na základě stanovených cílů, opatření, se v roce 2018 dostal na úroveň 74 %.

Pro úplnost je třeba doplnit, že Evropská komise hodnotí dvakrát ročně kvalitu vykazovaných údajů. A v tomto směru Rakousko obdrželo nejen výhradu za nekvalitní údaje, ale dokonce (v roce 2017) pokutu za zkreslování údajů (v několika předchozích letech) ve výši 26,8 mil. EUR (z původních 29,8 mil EUR).

Je tedy zřejmé, že se ČR v oblasti deficitu a dluhu vládních institucí chová velmi zodpovědně. Rakousko musí řešit hlavně problém s vysokým dluhem.

Inflace

Dalším konvergenčním kritériem je inflace, u které by se měla držet hranice 1,5 – 2 %. Cíl 2 % má jak Eurozóna (tedy i Rakousko), tak i Česká národní banka. Obě země mají tedy stejný inflační cíl. Pokud se vezmou průměrné hodnoty míry inflace obou zemí od roku 2004 do roku 2018, tak výsledkem je hodnota míry inflace u ČR 2 % a u Rakouska 1,9 %. Tedy v dlouhodobém měřítku obě země splňují svůj cíl mít míru inflace na hodnotě 2 %.

Skutečná individuální spotřeba

Je významným ukazatelem životní úrovně. Tento ukazatel je ovlivněn náhradami zaměstnancům, které se skládají z mezd a platů a sociálních příspěvků zaměstnavatelů. Celkové náhrady zaměstnancům jsou v Rakousku na vyšší úrovni než v ČR. V roce 2018 byly náhrady zaměstnancům ve výši 89 338,9 mil EUR a v Rakousku 185 109,2 mil EUR. Vidíme tedy více jak dvojnásobný rozdíl mezi ČR a Rakouskem. Při rozdělení celkových náhrad z jejich složek a zaměřením se na mzdy a platy vidíme rozdíl i tady.

Průměrný měsíční příjem v eurech je v ČR 1095 EUR a v Rakousku 2995 EUR. I na tomto ukazateli je vidět, jak velký rozdíl mezi oběma zeměmi je. Ale při porovnání rychlosti růstu příjmů je na tom ČR lépe. Od konce finanční krize se plat v ČR zvýšil o 30 % a v Rakousku o 10 %. Od roku 2004 je tento vývoj ještě výraznější, kdy v ČR vzrostly příjmy o 80 % a v Rakousku o 36 %. Na základě těchto údajů a průměrného procentuálního přírůstku od roku 2004 do roku 2018, bylo zjištěno, že mzdy a platy v ČR by dosáhly úrovně Rakouska **v roce 2052** (za předpokladu stejných podmínek jako byly ve sledovaném období).

Skutečná individuální spotřeba byla v roce 2018 v Rakousku dvojnásobná oproti ČR a dokládá, že obyvatelé Rakouska utrácejí více peněz za jednotlivé výrobky a služby. Ale i tady platí, že ČR tento rozdíl vyrovnává. V roce 2004 ČR dosahovala pouze 36% úrovně Rakouska. Na základě průměrného procentního vývoje v pozorovaném období, je odhad dosažení stejné úrovně skutečné individuální spotřeby obou zemí **v roce 2044**.

Nezaměstnanost

Ukazatel nezaměstnanosti lze rozdělit na 2 časové období. První období je od roku 2004 do roku 2014, kdy míra nezaměstnanosti byla nižší v Rakousku a pohybovala se v průměru kolem 5 %. V ČR se míra nezaměstnanosti kromě let 2007 (4,9 %) a 2008 (4,4 %) pohybovala v průměru mezi 6 – 7 %. Druhé období je od roku 2015 do roku 2018. V této době se míra nezaměstnanosti v ČR dostala na lepší úroveň než v Rakousku. V ČR se v roce 2018 dokonce dostala na úroveň 2,2 %, což naznačovalo velmi dobrý stav na trhu práce a velkou poptávku po pracovnících. Oproti tomu v Rakousku se od roku 2015 držela míra nezaměstnanosti na úrovni 5 - 6 %. Bylo to hlavně zapříčiněno migrační krizí, kdy se do Rakouska dostalo mnoho migrantů, kteří míru nezaměstnanosti přirozeně zvýšili. Firmy dávaly přednost levné pracovní síle. Obě země ale dosahovaly v celém sledovaném období menší míru nezaměstnanosti, než byla průměrná míra nezaměstnanosti v celé Evropské unii.

6 Závěr

Cílem práce bylo porovnání a vyhodnocení ekonomického rozvoje a životní úrovně Rakouska a České republiky v letech 2004 až 2018. Již na začátku bylo jasné, že mezi ekonomickou i životní úrovní ČR a Rakouska budou rozdíly.

V teoretické části práce byla definována základní východiska (charakteristika České republiky a Rakouska, makroekonomické ukazatele, systém národních účtu jako základ vymezení mezinárodně srovnatelných souhrnných ukazatele, které byly pro srovnání použity).

Pro vypracování vlastní části byla hlavním zdrojem čerpání dat databáze Eurostatu. Prvním cílem bylo tedy porovnání ekonomického rozvoje obou zemí. V roce 2004, kdy vstoupila Česká republika do Evropské unie (EU), byl rozdíl ekonomik opravdu enormní (např. kvůli různým přístupům k ekonomikám). Česká republika dosahovala ve vybraných ekonomických ukazatelích (HDP, produktivita práce, zahraniční obchod, mzdy a platy, individuální konečná spotřeba, deficit a dluh vládních institucí) mnohem nižší úrovně, než vykazuje Rakousko. Nicméně od roku 2004 a vstupu do EU se začala ekonomika ČR a životní úroveň obyvatelstva (prostřednictvím souhrnných ukazatelů) přibližovat Rakousku, což je cílem Evropské unie. Avšak v roce 2008, kdy nastala celosvětová hospodářská a finanční krize, došlo k ovlivnění ekonomického vývoje obou zemí a je možné konstatovat, že sblížení ekonomiky obou zemí zpomalilo. K překonání krize a opětovnému nastartování ekonomiky pomohla skutečnost, že ČR je především průmyslová země a díky zvýšené produkci a exportu do ostatních zemí, se opět začala přibližovat ekonomické úrovni Rakouska. Současně však Rakousko, díky průmyslu, průmyslové tradici (např. potravinářském průmyslu) a přes pokles tempa růstu HDP nebo vývozu (turistiky) vykázalo téměř stabilní růst (s výjimkou roku 2009, kdy došlo k poklesu HDP) – nadále svoji úroveň zvyšovalo.

Podobný vývoj měla i životní úroveň obyvatelstva obou zemí, a to vzhledem k tomu, že je neoddělitelně spojena s ekonomickou silou, která ji ovlivňuje (a v neposlední řadě se sociální politikou vlády). Je to zřejmé z vývoje ukazatelů životní úrovně (která byla dokumentována prostřednictvím náhrad zaměstnancům, disponibilního důchodu, skutečné

individuální konečné spotřeby), které se vyvíjejí prakticky stejným způsobem, jako souhrnné ukazatele ekonomiky. Vývoj souhrnných ukazatelů ekonomické a životní úrovně vykazuje rychlejší tempo v České republice.

V praktické části byla současně provedena projekce vývoje vybraných ukazatelů (HDP v PPP, HDP na obyvatele, produktivita práce, skutečná individuální spotřeba, mzdy a platy) v budoucím období - na základě jejich průměrného procentuálního tempa růstu ve sledovaném období (2004-2018). Jejím cílem bylo zjistit, kdy se obě země dostanou na stejnou úroveň v oblasti ekonomické a životní úrovně – prostřednictvím sledovaných ukazatelů. Výsledky tohoto odhadu (extrapolace) se pohybovaly mezi lety **2039 – 2053**. Projekce reflektovala faktory (sociální, politické, kulturní, ekonomické, které působily v letech 2004 - 2018), tj. abstrahovala od síly a vlivu jiných, potenciálních pozitivních a negativních faktorů. Výsledek by potom byl s největší pravděpodobností jiný.

Pokud jde o možná opatření vlády, která by urychlila sblížení úrovně obou zemí, je možné uvést – v rámci hospodářské politiky

- podporou investiční činnosti – zvýšením výdajů státního rozpočtu a místních rozpočtů investičními pobídkami, podporou veřejných zakázek spolufinancovaných z fondů Evropské unie – podporou výzkumu a vývoje, nových výrob, růstu počtu pracovních míst,
- podporou vývozu prostřednictvím dotací na nižší (než tržní) úroky z úvěrů poskytovaných vývozcům a na pojištění daného vývozu, tj. zajišťované Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou a Exportní garanční pojišťovací společností,
- aktivní politikou zaměstnanosti – organizací rekvalifikačních kurzů v souladu s vývojem výrobní struktury – poptávkou firem,
- podporou zaměstnávání osob se sníženou pracovní schopností,
- v rámci sociální politiky – zlepšováním podmínek obyvatelstva ve vyšších věkových skupinách (např. domovy důchodců se zdravotní péčí), udržováním penzí v souladu s inflací.

Mezi diskusní opatření je možné zařadit snížení daní jako nástroj potencionálního zvýšení výroby – zejména daně z příjmu výrobců a poskytovatelů služeb. V tomto směru se zvýší příjem výrobců, ale nelze automaticky předpokládat, že výrobci věnují zvýšené prostředky na investice. Současně se sníží příjmy státního a místních rozpočtů a tím i výdaje na investiční dotace nebo sociální opatření.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

- (1) EUROSTAT, IMF, OECD, UN, WB. *Systém of National Accounts 2008*. New York, 2009. ISBN 978-92-1-161522-7
- (2) EUROSTAT. *Manual on government deficit and debt, Eurostat, European Commission*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019. 368 s. ISBN: 978-92-76-09292-6
- (3) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Evropský systém účtů ESA 2010*. Praha: Český statistický úřad, 2015 (interní publikace)
- (4) HOLMAN, Robert. *Dějiny ekonomického myšlení*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. 541 s. ISBN: 80-7179-238-1
- (5) JELÍNEK, Jan. *OECD Zpráva o politice, stavu a vývoji životního prostředí: Česká republika*. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 2005. 215 s. ISBN 80-7212-317-3.
- (6) KOLÁŘ Petr, KYSELA, Jan, SYLLOVÁ, Jindřiška, GEORGIEV, Jiří, PECHÁČEK, Štěpán. *Parlament České republiky, 3. přepracované a aktualizované vydání*. Praha, Leges, 2013. 512 s. ISBN: 978-80-87576-95-3
- (7) MALÍŘ, Jan. *Česká republika v Evropské unii (2004-2009): institucionální a právní aspekty členství*. Ústav státu a práva AV ČR, 2009. 255 s. ISBN 978-80-90402-42-3
- (8) PAVLÍČEK, Václav. *Ústava a ústavní řád České republiky*. Praha: Linde, 1994. 501 s. ISBN: 80-85647-38-9.
- (9) ROJÍČEK, Marek, SPĚVÁČEK, Vojtěch, VEJMĚLEK Jan, ZAMRAZILOVÁ, Eva, ZDÁREK Václav. *Makroekonomická analýza, teorie a praxe*. Grada - Publishing, a.s., 2016. 543 S. ISBN 978-80-247-5858-9
- (10) ROJÍČEK, Marek. *Statistická ročenka České republiky 2018*. Praha: Český statistický úřad, 2018. 823 s. ISBN: 978-80-250-2868-1
- (11) SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William. *Ekonomie*. Nakladatelství: Svoboda, 1992, 1011 s. ISBN: 80-205-0192-4

- (12) Statistická ročenka České republiky 1993. Praha: Český spisovatel, 1993. ISBN: 80-202-453-9
- (13) Statistická ročenka České republiky 1996. Praha: ČSÚ, 1996. 499 s. ISBN 80-7183-061-5
- (14) URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství, 2011*. 1. vyd. Nákladatelství: Wolters Kluwer, 2011. 560 s. ISBN: 978-80-7357-579-3
- (15) ČESKO. *Ústava České republiky; Listina základních práv a svobod; Parlament, Ústavní soud, ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, Zákon o sbírce zákonů; Volba prezidenta: nový zákon účinný od 1. října 2012 : podle stavu k 20. 8. 2012*. Ostrava: Sagit, 2012. 240 s. ISBN: 978-80-7208-938-3

Zákony a nařízení

- (16) ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb. Zákon zákoník práce
- (17) ČESKO. Zákon č. 42/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi
- (18) EVROPSKÁ UNIE. Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 549/2013 ze dne 21. května 2013, o Evropském systému národních a regionálních účtů v Evropské unii 26. 6. 2016, L 174
- (19) EVROPSKÁ UNIE. Nařízení Komise (ES) č. 1897/2000 ze dne 7. září 2000, kterým se provádí nařízení Rady (ES) č. 577/98 o organizaci výběrového šetření pracovních sil ve Společenství, s ohledem na pracovní definici nezaměstnanosti
- (20) EVROPSKÁ UNIE. Nařízení Rady (ES) č. 479/2009 ze dne 25. května 2009 o použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku, připojeného ke Smlouvě o založení Evropského společenství
- (21) EVROPSKÁ UNIE. Nařízení Rady (ES) č. 3605/93 ze dne 22. listopadu 1993 o použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku, připojeného ke Smlouvě o založení Evropského společenství

Internetové zdroje

- (22) Advantageaustria. *Důležité sektory*. [online]. Dostupné z: <https://www.advantageaustria.org/international/zentral/business-guide-oesterreich/zahlen-und-fakten/wirtschaft/wichtige-sektoren.cs.html#>
- (23) Český statistický úřad. *Definice a vymezení technologických služeb*. [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/63396609/metodologie_technologicke_sluzby.pdf/
- (24) Český statistický úřad. *Evropský srovnávací program*. [online]. Praha: Český statistický úřad. Poslední revize: 8. 4. 2019. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program
- (25) Český statistický úřad. *Notifikace deficitu a dluhu vládních institucí – 2018*. [online]. Praha: Český statistický úřad. Poslední revize: 22. 10. 2019. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cri/notifikace-deficitu-a-dluhu-vladnich-instituci-2018_4
- (26) Český statistický úřad. *Notifikace vládního dluhu a deficitu*. [online]. Praha: Český statistický úřad. Poslední revize: 24. 1. 2012. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/notifikace_vladniho_deficitu_a_dluhu20061023
- (27) Český statistický úřad. *Šetření u domácností*. [online]. Praha: Český statistický úřad. Poslední revize: 27. 1. 2020. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/vykazy/setreni_u_domacnosti
- (28) Český statistický úřad. *Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let*. [online]. Praha: Český statistický úřad. Poslední revize: 20. 2. 2020. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-B&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413_VUZEMI_97_19
- (29) Český statistický úřad. *Obyvatelstvo*. [online]. Praha: Český statistický úřad. Poslední revize: 30. 9. 2019. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide
- (30) Domusglobal. *Rakouský realitní trh*. [online]. [Cit. 15. 10. 2015]. Dostupné z: <https://www.domus-global.cz/nova-danova-reforma-v-rakousku>

- (31) E15.cz. *Hospodářským krizím se lze vyhnout jen těžce. Zpomalování ekonomiky je přirozené.* [online]. [Cit. 26. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/co-je-krize>
- (32) Europa.eu. *Základní informace o EU* [online]. Poslední revize: 13. 2. 2020. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/czechia_cs>
- (33) Europa.eu. *Základní informace o EU.* [online]. Poslední revize: 13. 2. 2020. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/austria_cs>
- (34) Europa.cz. *Tisková zpráva Eca/13/42.* [online]. [Cit. 10. 12. 2013]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ECA_13_42
- (35) European commission. *EACEA National Policies Platform.* [online]. Poslední revize: 9. 10. 2019. Dostupné z: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-21_cs>
- (36) European commission. *EACEA National Policies Platform.* [online]. Poslední revize: 9. 10. 2019. Dostupné z: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/historical-development-21_cs>
- (37) Eurostat. *Database, Economy and finance, National accounts.* [online]. Poslední revize: 27. 2. 2020. Dostupné z: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_gdp&lang=en
- (38) JENÍČEK, Vladimír. *Ekonomický růst a nová ekonomika.* Praha: Česká zemědělská univerzita, 2003. Dostupné z: <http://www.agris.cz/Content/files/main_files/59/137321/jenicek.pdf>
- (39) KANTOR Lukáš. *Idnes.cz. Rakousko lhalo o svém dluhu. Ted' se skládá na mnohamilionovou pokutu od EU.* [online]. [Cit. 3. 9. 2018]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rakousko-eu-finance-dluh-statistika.A180903_155957_zahranicni_luka
- (40) KOŠŤÁKOVÁ, Tereza. *Statistika a my. Fyzické osoby vs. přepočítané osoby.* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2015. Dostupné z: <<https://www.statistikaamy.cz/2015/10/fyzicke-osoby-vs-prepocitane-pocty/>>

- (41) Ministerstvo financí ČR. *Konvergenční program*. [online]. [Cit. 30. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/konvergenčni-program>
- (42) Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2006*. [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu. Poslední revize: 27. 4. 2007. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument19321.html>
- (43) POUR Jiří. Unicreditbank. *Analýza zahraničního obchodu České republiky: rozhoduje poptávka po autech*. [online]. [Cit. 12. 10. 2018]. Dostupné z: https://www.unicreditbank.cz/content/dam/cee2020-pws-cz/cz-dokumenty-2017/o-bance/tiskove-centrum/analyza_zahranicniho_obchodu_v_CR_poptavka_po_autech_10_2018.pdf
- (44) United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. *World Population Prospects 2019*. Dostupné z: <https://population.un.org/wpp/Graphs/DemographicProfiles/Line/203>
- (45) Velvyslanectví České republiky ve Vídni. *Charakteristika rakouské ekonomiky*. [online]. Poslední revize: 14. 11. 2019. Dostupné z: https://www.mzv.cz/vienna/cz/obchod_a_ekonomika/obecne_obchodni_informace/charakteristika_rakouske_ekonomiky/charakteristika_rakouske_ekonomiky.html
- (46) Velvyslanectví České republiky ve Vídni. *Krajané a kultura*. [online]. Poslední revize: 1. 1. 2017. Dostupné z: https://www.mzv.cz/vienna/cz/rakousko/kultura/kultura_tisk_skolstvi.html
- (47) VIDÍMOVÁ, Tereza. ČESKÉINFOGRAFIKYCZ. *Cestování*. [online]. [Cit. 5. 7. 2016]. Dostupné z: <https://ceskeinfografiky.cz/TAKE-JEZDITE-DO-RAKOUSKA-PRINASIME-ZAJIMAVE-VYSLEDKY-STATISTIK-INFOGRAFIKA/>
- (48) Wikipedia.org. *William Petty*. [online]. Poslední revize: 17. 3. 2020. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/William_Petty
- (49) Wikipedia.org. *Francois Quesnay*. [online]. Poslední revize: 22. 12. 2019. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois_Quesnay
- (50) Wikipedia.org. *David Ricardo*. [online]. Poslední revize: 22. 12. 2019. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/David_Ricardo

- (51) Wikipedia.org. *Karl Marx*. [online]. Poslední revize: 15. 3. 2020. Dostupné z: <
https://en.wikipedia.org/wiki/Karl_Marx#Economy,_history_and_society>
- (52) Wikipedia.org. *Maastrichtská kritéria*. [online]. Poslední revize: 22. 6. 2019.
Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Maastrichtsk%C3%A1_krit%C3%A9ria
- (53) Wikipedia.org. *Plánovaná ekonomika*. [online]. Poslední revize: 8. 1. 2020.
Dostupné z: <
https://cs.wikipedia.org/wiki/Pl%C3%A1novan%C3%A1_ekonomika>

8 Přílohy

Příloha č. 1 HDP, skutečná individuální spotřeba a produktivita práce v paritě kupní síly

HDP v paritě kupní síly								
GEO/TIME	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR	179 527,0	190 595,0	201 583,7	221 834,9	228 524,9	219 222,0	221 806,6	228 073,6
Rakousko	233 408,7	244 905,8	257 597,8	269 428,8	271 720,0	259 695,6	268 889,4	281 474,6
Vývoj v ČR		6%	6%	10%	3%	-4%	1%	3%
Vývoj v Rak.		5%	5%	5%	1%	-4%	4%	5%
GEO/TIME	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
ČR	230 801,4	235 526,0	250 395,5	267 078,7	270 919,3	283 965,9	297 714,7	
Rakousko	296 060,7	298 595,3	307 523,2	324 039,4	328 630,0	334 730,6	348 637,8	
Vývoj v ČR	1%	2%	6%	7%	1%	5%	5%	
Vývoj v Rak.	5%	1%	3%	5%	1%	2%	4%	
GEO/TIME	2030	2039						
ČR	460410,6	638490,1						
Rakousko	491313,8	635473,4						

Skutečná individuální spotřeba v paritě kupní síly								
GEO/TIME	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR	107 076,2	110 718,1	114 624,8	123 451,9	130 110,2	129 600,1	131 860,1	136 000,8
Rakousko	153 001,0	160 032,3	166 942,4	171 167,7	172 853,6	171 313,7	177 281,8	184 445,6
Vývoj v ČR		3%	4%	8%	5%	0%	2%	3%
Vývoj v Rak.		5%	4%	3%	1%	-1%	3%	4%
GEO/TIME	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
ČR	137 967,3	141 543,2	146 735,4	152 252,4	154 994,2	163 653,7	172 843,7	
Rakousko	194 375,4	197 029,6	202 124,7	210 751,8	212 596,7	216 001,5	223 078,4	
Vývoj v ČR	1%	3%	4%	4%	2%	6%	6%	
Vývoj v Rak.	5%	1%	3%	4%	1%	2%	3%	
GEO/TIME	2030	2050	2062					
ČR	261 178,7	519 690,5	785 288,0					
Rakousko	314 370,7	556 864,5	784 754,9					

Produktivita práce v paritě kupní síly								
Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR	38700	40466	42270	45683	46316	45135	46114	47555
Rakousko	63930	65995	68094	69728	69158	66435	68177	73755
Podíl ČR	61%	61%	62%	66%	67%	68%	68%	67%
Země/Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
ČR	47984	48602	51279	54130	54011	55745	57842	
Rakousko	68177	70687	76233	79656	79322	79983	82207	
Podíl ČR	65%	66%	67%	68%	68%	70%	70%	
Země/Rok	2030	2040	2051					
ČR	81990	109654	150979					
Rakousko	102312	122775	150042					

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Zahraniční obchod ČR a Rakouska									
ČR									
Zboží									
CZ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
export	44 923,0	57 619,1	68 199,3	77 797,9	85 796,4	72 502,4	86 948,0	99 244,2	104 342,8
import	47 050,3	56 956,6	67 339,3	77 424,5	85 915,7	69 838,1	85 178,7	96 060,1	99 420,2
SALDO	-2 127,3	662,5	860,0	373,4	-119,3	2 664,3	1 769,3	3 184,1	4 922,6
CZ	2013	2014	2015	2016	2017	2018			
export	103 210,9	110 394,1	115 586,3	118 335,5	128 777,8	137 063,6			
import	96 783,8	102 406,4	108 705,4	108 773,4	119 161,8	128 346,6			
SALDO	6 427,1	7 987,7	6 880,9	9 562,1	9 616,0	8 717,0			
Služby									
CZ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Export	10 140,2	10 549,6	12 594,7	14 047,6	16 196,0	14 750,6	16 532,3	17 728,4	18 621,9
Import	7 232,6	8 637,3	10 058,5	11 039,5	12 586,0	11 652,3	13 455,9	14 630,8	15 791,3
SALDO	2 907,6	1 912,3	2 536,2	3 008,1	3 610,0	3 098,3	3 076,4	3 097,6	2 830,6
CZ	2013	2014	2015	2016	2017	2018			
Export	18 046,6	18 921,9	20 960,1	21 976,8	24 074,4	25 806,8			
Import	15 381,9	16 939,1	17 734,7	17 929,3	19 266,7	21 255,9			
SALDO	2 664,7	1 982,8	3 225,4	4 047,5	4 807,7	4 550,9			
RAKOUSKO									
Zboží									
Rakousko	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Export	83 074,9	90 010,4	100 076,9	110 157,3	113 368,1	91 435,3	111 997,2	123 526,3	125 801,2
Import	82 733,9	89 433,7	98 756,1	107 593,5	112 811,6	92 845,3	111 783,5	126 380,7	128 429,6
SALDO	341,0	576,7	1 320,8	2 563,8	556,5	-1 410,0	213,7	-2 854,4	-2 628,4
Rakousko	2013	2014	2015	2016	2017	2018			
Export	123 657,2	126 109,3	129 183,5	131 522,1	140 640,7	151 599,2			
Import	124 937,3	125 195,6	126 855,4	128 855,4	139 072,5	147 901,4			
SALDO	-1 280,1	913,7	2 328,1	2 666,7	1 568,2	3 697,8			
Služby									
Rakousko	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Export	30 507,0	33 520,2	36 089,6	39 104,0	43 056,8	38 781,9	39 685,8	43 784,0	46 187,6
Import	23 717,9	25 952,1	27 782,0	29 205,4	30 617,1	27 715,0	29 529,7	32 262,8	34 652,2
SALDO	6 789,1	7 568,1	8 307,6	9 898,6	12 439,7	11 066,9	10 156,1	11 521,2	11 535,4
Rakousko	2013	2014	2015	2016	2017	2018			
Export	49 444,7	51 746,0	53 585,8	55 885,5	59 458,5	63 457,8			
Import	39 042,7	41 767,1	43 001,1	44 855,1	48 798,9	52 801,6			
SALDO	10 402,0	9 978,9	10 584,7	11 030,4	10 659,6	10 656,2			

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Příloha č. 3, Náhrady zaměstnanců a skutečná individuální spotřeba

Náhrady zaměstnanců (mil EUR)									
Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR	38 015	43 623	49 185	54 493	64 810	59 331	62 929	66 140	66 194
Rakousko	112 761	116 393	122 009	128 163	134 925	136 194	138 878	144 318	150 324
Meziroční vývoj ČR		15%	13%	11%	19%	-8%	6%	5%	0%
Meziroční vývoj Rak.		3%	5%	5%	5%	1%	2%	4%	4%
Země/Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018			
ČR	64 518	62 996	66 758	71 323	79 359	89 339			
Rakousko	154 509	158 789	163 661	170 081	176 073	185 109			
Meziroční vývoj ČR	-3%	-2%	6%	7%	11%	13%			
Meziroční vývoj Rak.	3%	3%	3%	4%	4%	5%			

Individuální soc. příspěvky zaměstnavatelů (EUR)									
Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR	167,0	187,9	210,1	230,5	264,3	237,9	260,4	275,3	272,8
Rakousko	466,5	467,6	479,1	486,8	498,1	508,4	512,9	529,1	545,8
Meziroční nárůst v ČR		12%	12%	10%	15%	-10%	9%	6%	-1%
Meziroční nárůst v Rak.		0%	2%	2%	2%	2%	1%	3%	3%
Země/Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018			
ČR	265,8	256,5	270,3	285,4	313,5	351,1			
Rakousko	561,0	578,9	588,8	601,9	616,3	642,5			
Meziroční nárůst v ČR	-3%	-3%	5%	6%	10%	12%			
Meziroční nárůst v Rak.	3%	3%	2%	2%	2%	4%			

Průměrná individuální měsíční mzda bez soc. a zdrav. (EUR)									
Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR	515,9	583,9	649,3	704,7	830,3	780,0	829,8	873,9	874,0
Rakousko	2107,3	2146,1	2208,5	2277,2	2363,6	2395,0	2421,5	2491,1	2575,8
Meziroční nárůst v ČR		13%	11%	9%	18%	-6%	6%	5%	0%
Meziroční nárůst v Rak.		2%	3%	3%	4%	1%	1%	3%	3%
Země/Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2040	2053	
ČR	843,7	818,6	857,2	899,5	984,7	1095,4	3947,2	8419,1	
Rakousko	2634,0	2701,3	2763,8	2819,1	2889,7	2994,8	5738,3	8426,9	
Nárůst ČR	-3%	-3%	5%	5%	9%	11%	Rok dosažení stejné úrovně		
Nárůst Rak.	2%	3%	2%	2%	3%	4%			

Skutečná individuální spotřeba v (mil EURO)									
Země/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR	57275	63684	70477	76966	91843	87898	93166	97818	96501
Rakousko	158861	166024	173570	180411	186876	190014	195088	203222	209208
Meziroční nárůst v ČR		11%	11%	9%	19%	-4%	6%	5%	-1%
Meziroční nárůst v Rak.		5%	5%	4%	4%	2%	3%	4%	3%
Země/Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2030	2040	2044
ČR	94797	91805	96041	100902	110492	120509	241407	432322	514902,8
Rakousko	213734	218966	223909	231144	238952	246801	351879	472895	516745,6
Meziroční nárůst v ČR	-2%	-3%	5%	5%	10%	9%	Rok dosažení stejné úrovně		
Meziroční nárůst v Rak.	2%	2%	2%	3%	3%	3%			

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Příloha č. 4: Meziroční vývoj vybraných odvětví v %

Zemědělství, lesnictví, rybolov															
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rakousko	8,6	-2,3	-1,5	9,4	7,2	-6,6	-5,1	14,3	-7,2	-3,0	2,8	2,1	4,5	2,5	4,1
Česko	10,9	10,2	-8,8	25,5	9,0	20,6	16,1	1,9	4,1	-2,4	8,1	5,5	3,4	-3,0	4,9

Průmysl, včetně energií															
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rakousko	3,8	2,8	5,8	5,9	0,1	11,9	6,1	5,6	2,1	1,2	0,7	0,7	4,2	4,8	5,1
Česko	8,8	12,3	17,4	5,5	8,2	11,5	6,4	6,6	-2,8	-4,5	5,1	4,1	1,9	9,0	1,0

Stavebnictví															
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rakousko	1,7	0,3	-1,6	3,2	-1,2	-9,6	-3,9	-0,9	-0,6	-1,2	-2,3	-2,5	0,5	4,3	3,9
Česko	8,3	2,8	-0,2	4,8	-0,1	-3,5	4,0	-6,7	-3,1	1,3	2,0	3,9	-3,7	-2,8	4,1

Služby - %															
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rakousko	67,7	68,1	68,0	67,5	68,3	69,8	69,9	69,9	69,7	70,0	70,2	70,5	70,3	70,1	69,9
Česko	59,8	59,8	59,5	59,6	60,2	61,4	61,5	60,6	60,5	60,6	59,4	59,8	60,4	60,7	62,0

Zdroj: Eurostat, meziroční srovnání